

27. Torstaina 12 päivänä maaliskuuta 1998

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain, tutkintavankeudesta annetun lain, pakkokeinolain ja kansanterveyslain muuttamisesta 1229

Hallituksen esitys 10/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 4 §:n muuttamisesta 1234

Hallituksen esitys 11/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta 1235

Hallituksen esitys 12/1998 vp

4) Hallituksen esitys ikääntyvien työntekijöiden aseman parantamista koskevaksi lainsäädännöksi 1242

Hallituksen esitys 13/1998 vp

Kolmas käsittely

5) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muuttamisesta 1248

Hallituksen esitys 225/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1998 vp

6) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä pohjoismaisista työmarkkinoista henkilöille, jotka ovat saaneet ammattipätevyyden antavan, vähintään kolmevuotisen korkeamman koulutuksen, tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1248

Hallituksen esitys 106/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Toinen käsittely

7) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain 94 ja 121 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 3/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

8) Hallituksen esitys laeiksi siemenkauppalaan 2 §:n ja taimiaineistolain 2 §:n muuttamisesta 1249

Hallituksen esitys 7/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

9) Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 170/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi kemikaalilain 8 ja 48 a §:n muuttamisesta 1256

Hallituksen esitys 9/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 4/1998 vp

11) Hallituksen esitys laiksi arvopaperi-markkinalain muuttamisesta sekä muuksi arvopaperikaupan selvitystoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi 1259

Hallituksen esitys 209/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

12) Toivomusaloite 1—5/1998 vp „

1 Esko Helle /vas: Eduskuntavaaleja koskevan vaalitavan muuttamisesta

2 Bjarne Kallis /skl: Tasauspaikkajärjestelmän lisäämisestä kansanedustajien vaaleja koskevaan lakiin

3 Toimi Kankaanniemi /skl: Sotien kansanäänestyksen käyttöön-otosta

4 Jaakko Laakso /vas: Vaalirahojen julkisuuden lisäämisestä

5 Sakari Smeds /skl: Vaalijärjestelmän uudistamisesta

13) Toivomusaloite 6—13/1998 vp „

6 Sulo Aittoniemi /kesk: Kaikkinaisen vääryyden poistamisesta maastamme

7 Esa Lahtela /sd: Läänioikeuksien sijaan perustettavien hallinto-oikeuksien lukumäärästä

8 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Rikosten sovittelutoiminnan turvaamisesta

9 Päivi Räsänen /skl: Oikeudenkäyntikulujen kasvun hillitsemisestä

10 Anu Vehviläinen /kesk: Hallinto-oikeusyksikköjen sijoittamisesta läänioikeuspaikkakuntiin hallinto-oikeusmuutoksen yhteydessä

11 Raimo Vistbacka /ps: Velkajärjestelyä koskevan lainsäädännön kehittämisestä

12 Raimo Vistbacka /ps: Kansanedustajan lahjonnan rangaistavuudesta

13 Matti Väistö /kesk: Velkajärjestelyn ulkopuolella olevien velallisten aseman parantamisesta

14) Toivomusaloite 14—45/1998 vp 1259

14 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Ansiotuloerotuksen uudistamisesta

15 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Työllistämistä tukevan arvonnäkö-erotuksen alentamisesta

16 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Kotitaloustyötä tukevan verovähennysoikeuden myöntämisestä kaikissa lääneissä

17 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Perheverokortin myöntämisestä

18 Toimi Kankaanniemi /skl: Arvonnäköveron palauttamisesta yksityisten hoitokunnille

19 Ossi Korteniemi /kesk: Autoverolainsäädännön muuttamisesta ja autoveron tason laskemisesta

20 Mikko Kuoppa /va-r ym.: Ajo-neuvoveron perinnän kohtuullistamisesta

21 Pekka Kuosmanen /kok: Suomen ja Venäjän yhteisen tullitarkastusaseman rakentamisesta Nuijamaan rajanylityspaikalle

22 Pekka Kuosmanen /kok: Suomen ja Venäjän yhteisen tullitarkastusaseman rakentamisesta Vaalimaan rajanylityspaikalle

23 Jaakko Laakso /vas: Pääoma- ja ansiotuloerotuksen uudistamisesta

24 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Yleishyödyllisten järjestöjen verol-
lepanosuunnitelmista luopumisesta

25 Tuija Nurmi /kok: Arvonnäkö-
rokannan alentamisesta

26 Pirkko Peltomäki /sd: Työvaltaisten palveluiden arvonnäköverokannan alentamisesta

27 Iivo Polvi /vas: Takauksen perusteella maksettavan velan koron vähennysoikeudesta verotuksessa

28 Veijo Puhjo /va-r: Ydinvoimalaitosten kiinteistöveron korottamisesta

29 Eila Rimmi /vas ym.: Elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamisesta

30 Päivi Räsänen /skl: Yleishyödyllisten yhdistysten verotuksen koh- tuullistamisesta

31 Päivi Räsänen /skl: Perhekohtaisen verotusjärjestelmän selvittämisestä

32 Päivi Räsänen /skl: Lääkkeiden arvonlisäverokannan alentamisesta

33 Hannu Takkula /kesk: Polttoaineiden tasahintajärjestelmään siirtymisestä

34 Hannu Takkula /kesk: Moottorikelkkojen verotuskohtelun muuttamisesta

35 Hannu Takkula /kesk: Luonnonvaraisten marjojen ostajien, välittäjien ja edelleenmyyjien vapauttamisesta arvonlisäverosta

36 Hannu Takkula /kesk: Ajoneuvoverolipuista luopumisesta

37 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Lapin pk-yritysten vapauttamisesta sivukuluista

38 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Polttoaineveron alentamisesta Lapissa

39 Pentti Tiusanen /vas: Palvelualojen arvonlisäveron alentamisesta

40 Pentti Tiusanen /vas: Energiaverotuksen uudistamisesta

41 Pentti Tiusanen /vas: Yhteisöveron kehittämisestä

42 Anu Vehviläinen /kesk: Arvonlisäveron poistamisesta osakeyhtiöpohjaisilta ammattikorkeakouluilta

43 Anu Vehviläinen /kesk: Palvelualojen arvonlisäveron alentamisesta

44 Anu Vehviläinen /kesk: Määräaikaisten veronhuojennuskokeilujen toteuttamisesta Itä-Suomessa

45 Raimo Vistbacka /ps: Yritysten suorittamien lakisääteisten maksujen tilityksestä

15) Toivomusaloite 46—53/1998 vp 1259

46 Juhani Alaranta /kesk: Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

47 Toimi Kankaanniemi /skl: Hallinnollisen tietoverkon kehittämisestä

48 Toimi Kankaanniemi /skl: Maa- kunnan liittojen asiantuntemuksen hyväksikäytön tehostamisesta

49 Mari Kiviniemi /kesk: Etelä-Pohjanmaan sisällyttämisestä 1-tavoite- alueeseen

50 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Kuntatalouden turvaamisesta

51 Hannes Manninen /kesk: Kuntien peruspalveluiden turvaamisesta

52 Tuija Nurmi /kok: Poliisivoimien resurssien turvaamisesta

53 Veijo Puhjo /va-r: Talousrikolli- suuden tutkinnan tehostamisesta

16) Toivomusaloite 54—103/1998 vp

54 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Kyrön ja Riihikosken välisen tieyhteyden parantamisesta

55 Juhani Alaranta /kesk: Valtatie 8:n liittämisestä TEN-tieverkkoon

56 Esko Helle /vas: Korkeatasoisen rautatieyhteyden luomisesta välille Turku — Riihimäki — Pietari

57 Raimo Holopainen /sd: Yksityis- teiden valtionapujen korottamisesta

58 Raimo Holopainen /sd: Alempi- asteisen tieverkon perusparantami- sesta ja ylläpidosta

59 Anne Huotari /vas ym.: Rata- osien sähköistämisestä

60 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Kuivaniemen Oijärven tien päällystämisestä

61 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Meriliikenteen täyden kustannusvastaavuuden käyttöönottamisen siirtämisestä ja suunnitelluista väylämaksukorotuksista luopumisesta

62 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Pendolino-tasaisen raideliikenteen ulottamisesta Ouluun

63 Ulla Juurola /sd ym.: Valtatie 12:n liittämistä TEN-verkkoon ja Lahden saamisesta TEN-verkon tarvaliikennekeskukseksi

64 Reijo Kallio /sd ym.: Valtatie 8:n liittämistä TEN-verkkoon

65 Toimi Kankaanniemi /skl: Keskiuurten tiehankkeiden rahoituksen uudistamisesta

66 Mari Kiviniemi /kesk: Merenkurkun liikenteen jatkamisesta

67 Armas Komi /kesk: Yksityistien rapistumisen ehkäisemisestä

68 Ossi Korteniemi /kesk: Valtatie 21:n liittämistä TEN-verkkoon

69 Marjaana Koskinen /sd ym.: Postin palveluksessa olevan henkilökunnan lisäämisestä

70 Pekka Kuosmanen /kok: Kimolan — Kuusaanlammen sulkujen ja linjauksen rakentamisesta

71 Pekka Kuosmanen /kok: Liikenteen sujuvuuden parantamisesta valtatie 6:lla välillä Lappeenranta — Imatra

72 Jaakko Laakso /vas: Talvirenkaiden käyttöpakon ulottamisesta ulkomaille rekisteröityihin autoihin

73 Esa Lahtela /sd: Talvirengaspakon ulottamisesta koskemaan ulkomaille rekisteröityjä autoja

74 Esa Lahtela /sd: Mertalammen yksityistien peruskorjauksesta

75 Esa Lahtela /sd: Ohvanan ja Lotokan — Kostamon paikallistien peruskorjauksesta

76 Esa Lahtela /sd: Maljasalmen paikallistien peruskorjauksesta Outokummussa

77 Esa Lahtela /sd ym.: Kymijoki — Mäntyharju-kanavan rakentamisen aloittamisesta

78 Esa Lahtela /sd: Tavarajunayhteyden säilyttämisestä välillä Joensuu — Nurmes — Kontiomäki — Oulu

79 Reijo Laitinen /sd: Jyväskylän — Haapamäen — Seinäjoen ja Jyväskylän — Haapajärven rataosien kunnostuksesta

80 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Maantien 295 välin Järvelä — Marttila rakentamisesta

81 Hannes Manninen /kesk: Rautateiden sähköistämisestä Oulusta pohjoiseen

82 Tuija Nurmi /kok: Maantien 295 välin Järvelä — Marttila rakentamisesta

83 Tuija Nurmi /kok ym.: Valtatie 4:n tieosuuden Lusi — Hartola kunnostamisesta

84 Tauno Pehkonen /skl: Posti- ja pankkipalveluiden turvaamisesta

85 Pirkko Peltomo /sd: Talvirengaspakon ulottamisesta ulkomaille rekisteröityihin autoihin

86 Kari Rajamäki /sd: Lahden oikoratahankkeen rahoituksen selvittämisestä

87 Juha Rehula /kesk ym.: Valtatie 24:n perusparantamisesta välillä Holma — Kalliola

88 Jukka Roos /sd: Sauvon — Pyhäloukkaan tien parantamisesta Turun tiepiirissä

89 Sakari Smeds /skl: Liikenneturvallisuuden parantamisesta Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella

90 Hannu Takkula /kesk ym.: Toljajärven paikallistien 19592 kunnostamisesta

- 91 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Salan ja Alakurtin välisen rautatieyhdistyksen aikaansaamisesta
- 92 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Oulu — Kemi — Rovaniemi-rataosuuden sähköistämisestä
- 93 Pentti Tiusanen /vas: Saimaan kanavan peruskorjaamisesta
- 94 Anu Vehviläinen /kesk: Saimaan vesiliikenteen kehittämisestä
- 95 Jukka Vihriälä /kesk: Paikallistien 17027 (Vanhakylä — Kärjenkoski) perusparantamisen loppuunsaattamisesta Isojoella
- 96 Jukka Vihriälä /kesk: Takaluoman paikallistien kunnostamisesta Kuortaneella
- 97 Jukka Vihriälä /kesk: Paikallistien Hanhikoski — Malkamäki peruskorjaamisesta Ylistarossa
- 98 Jukka Vihriälä /kesk: Nikkolantien kevyen liikenteen väylän rakentamisesta Ilmajoella
- 99 Jukka Vihriälä /kesk: Maantien 7034 (Lapua — Kitinoja) peruskorjaamisesta välillä Malkamäki — Simpsiö
- 100 Jukka Vihriälä /kesk: Uuden tien rakentamisesta Ilmajoella välillä Rengonkylä — Honkakylä
- 101 Jukka Vihriälä /kesk: Paikallistien 17479 (Varismäki — Kiikeri) peruskorjaamisesta Ilmajoella
- 102 Jukka Vihriälä /kesk: Maantien 6991 (Lapua — Mikkilä) peruskorjauksen loppuun saattamisesta
- 103 Matti Vähänäkki /sd: Liikenneturvallisuuden parantamisesta
- 106 Toimi Kankaanniemi /skl: Kuttalouden edistämisestä
- 107 Toimi Kankaanniemi /skl: Viljelijöiden kansallisten EU-tukien maksatuksen nopeuttamisesta
- 108 Toimi Kankaanniemi /skl: Nuorten metsien hoitotöiden lisäämisestä
- 109 Armas Komi /kesk: Maatalouden tulokehityksen turvaamisesta
- 110 Ossi Korteniemi /kesk: Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain voimassaolon jatkamisesta
- 111 Esa Lahtela /sd: Luonnontuotteen ammattikoulutuksen järjestämisestä
- 112 Tero Mölsä /kesk: Maatalouden tukijärjestelmän valvonnasta
- 113 Tero Mölsä /kesk: Viljelijöiden tulotason saattamisesta EU-sopimuksen edellyttämälle tasolle
- 114 Tauno Pehkonen /skl ym.: Maatalouden lomittajatoiminnan turvaamisesta
- 115 Tauno Pehkonen /skl: EU-olojen maatalousväestölle aiheuttaman henkisen uupumisen syiden selvittämisestä
- 116 Erkki Pulliainen /vihr: Pohjois-Suomen järviolueiden kalatalouden kehittämisestä
- 117 Erkki Pulliainen /vihr: Nurmi-rehutuotannon tukemisesta Pohjois-Suomessa
- 118 Aulis Ranta-Muotio /kesk: EU:n maataloustukien maksamisesta
- 119 Sakari Smeds /skl: Maatalouden kansallisen tuen lisäämisestä
- 120 Hannu Takkula /kesk: Jäkälän ostamisesta poronrehuksi Kovdorin piiriin Jonan kylästä Venäjältä
- 121 Hannu Takkula /kesk: Kemi-joen ja Ounasjoen luontaisten vaeluskalakantojen elvyttämisestä
- 17) Toivomusaloite 104—125/1998 vp 1259
- 104 Juhani Alaranta /kesk: Maatalousyrittäjien aseman helpottamisesta
- 105 Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain voimassaolon jatkamisesta

- 122 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain voima-saolon jatkamisesta
- 123 Anu Vehviläinen /kesk: Luomu-tuotannon lisäämisestä kotieläin-tuotannossa ja elintarvikkeiden jatkojalostuksessa
- 124 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Tärk-kelysperunan tuotantokiintiön nos-tamisesta
- 125 Matti Väistö /kesk: Pohjois-Karjalan maatalouden tuotanto-edellytysten turvaamisesta
- 18) Toivomusaloite 126—136/1998 vp 1259
- 126 Toimi Kankaanniemi /skl: Puo-lustusvoimien helikopteritoimin-nan keskittämisestä Luonetjärvelle
- 127 Juha Korkea-oja /kesk: Diabee-tikkojen oikeudesta suorittaa varus-miespalvelus
- 128 Esa Lahtela /sd ym.: Taisteluhe-likopterihankinnan lykkäämisestä
- 129 Tuija Nurmi /kok: Uudenkylän varikon asuinrakennuksen perus-korjaamisesta
- 130 Tuija Nurmi /kok: Hämeen ryk-mentin sotilaskodin peruskorjaami-sesta
- 131 Tuija Nurmi /kok: Hämeen ryk-mentin koulutushallin rakentami-sen jatkamisesta
- 132 Tuija Nurmi /kok: Hennalan kasarmialueen kasarmi 23:n poh-joispään peruskorjaamisesta
- 133 Eila Rimmi /vas ym.: Parkanon pioneerivarikon monitoimiraken-nuksen rakentamisesta
- 134 Outi Siimes /kok: Harkinta-ajan käyttöönotosta siviilipalveluk-seen hakeuduttaessa
- 135 Sakari Smeds /skl: Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyön tiivis-tämisestä
- 136 Hannu Takkula /kesk: Sodan-kylän jääkäriprikaatin rakennus-hankkeiden toteuttamisesta
- 19) Toivomusaloite 137—165/1998 vp 1259
- 137 Maria Kaisa Aula /kesk: Alue-poliittisen opintolainojen huojen-nusjärjestelmän luomisesta
- 138 Anneli Jäätteenmäki /kesk ym.: Rakentamisen velkaannuttamien kansanopistojen toimintaedellytys-ten turvaamisesta
- 139 Kyösti Karjula /kesk: Oppisopi-muskoulutuksen tehostamisesta
- 140 Mari Kiviniemi /kesk: Kuusi-vuotiaiden maksuttoman esiope-tuksen toteuttamisesta
- 141 Anne Knaapi /kok: Koululais-ten iltapäiväkerhotoiminnan kehit-tämisestä
- 142 Mikko Kuoppa /va-r: Pirkkalan yläasteen ja lukion peruskorjaami-sesta
- 143 Jaakko Laakso /vas: Koulukir-jastojen toiminnan turvaamisesta
- 144 Timo Laaksonen /vas ym.: Sata-kunnan osaamiskeskuksen perusta-misesta
- 145 Esa Lahtela /sd: Peltolan kou-lun peruskorjauksen aloittamisesta Lieksassa
- 146 Esa Lahtela /sd: Reijolan urhei-lukentän rakentamisen aloittami-sesta Pyhäselässä
- 147 Reijo Laitinen /sd: Vammais-tutkimuksen keskuksen toiminnan turvaamisesta Jyväskylän yliopis-tossa
- 148 Reijo Laitinen /sd: Nuijasota-projektin loppuunsaattamisesta
- 149 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Erityisopetuksen tuntimäärän säi-lyttämisestä perusopetuksessa
- 150 Arja Ojala /sd ym.: Näkövam-maisten kirjaston toiminnan tur-vaamisesta
- 151 Tauno Pehkonen /skl: Koulu-kiusaamisen torjumisesta
- 152 Margareta Pietikäinen /r: Kou-luturvallautakunnan perustamisesta

153 Margareta Pietikäinen /r: Ruotsinkielisen resurssikeskuksen toiminnan turvaamisesta

154 Aulis Ranta-Muotio /kesk: Koulujen homeongelmien korjaamisesta

155 Päivi Räsänen /skl: Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintojen kehittämisestä

156 Päivi Räsänen /skl: Ympäristönsuojelun ammatillisen koulutuksen kehittämisestä

157 Päivi Räsänen /skl: Lastensuojelun huomioon ottamisesta elokuvien ennakkotarkastusta uudistettaessa

158 Sakari Smeds /skl: Dopingainesten käytön vähentämisestä

159 Sakari Smeds /skl: Ryttylän lähetyškoulun tukemisesta

160 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Osaamisella ammattiin -koulutuskokeilun aloittamisesta

161 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Liikuntapaikkarakentamisen ja seuratoiminnan rahoituksen turvaamisesta

162 Anu Vehviläinen /kesk: Joensuu Tiedepuiston kehittämisestä

163 Anu Vehviläinen /kesk: Itä-Suomen muovi-metallikeskuksen nimeämisestä osaamiskeskukseksi

164 Jukka Vihriälä /kesk: Vimpelin kirkonkylän ala-asteen peruskorjaamisesta

165 Matti Väistö /kesk: Pohjois-Karjalan maaseudun tietotekniikkaosaamisen vahvistamisesta

168 Maria Kaisa Aula /kesk: Vammaisten nuorten työllistymistä edistävän sosiaaliturvan kehittämisestä

169 Tuula Haatainen /sd: Perusturvalautakunnan toiminnan tehostamisesta

170 Tuula Haatainen /sd: Eläkeläisten hammashoidon tukemisesta

171 Raimo Holopainen /sd: Erityismäärärahan varaamisesta terveydenhoitomenojen kattamiseen

172 Liisa Hyssälä /kesk: Terveiden edistämisen keskuksen perustamisesta Turkuun

173 Liisa Hyssälä /kesk: Vanhustyöväestön hammashuollon parantamisesta

174 Mikko Immonen /vas: Lääkekorvauksen korottamisesta ja omavastuurajan alentamisesta

175 Mikko Immonen /vas: Kansaneläkkeen pohjaosan palauttamisesta

176 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Työttömyysvarojen siirtämisestä sairaaloiden hoitohenkilökunnan palkkaamiseen

177 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Pienten koululaisten turvallisuuden parantamisesta

178 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Terveystieteiden resurssien suunnittelusta

179 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Kansallisen arvokomitean asettamisesta

180 Anneli Jäätteenmäki /kesk ym.: Rintamaveteraanien kuntoutuksen kehittämisestä

181 Toimi Kankaanniemi /skl: Pienten apteekkien toiminnan turvaamisesta

182 Toimi Kankaanniemi /skl: Eläkeloukussa olevien aseman parantamisesta

20) Toivomusaloite 166—225/1998 vp 1259

166 Kirsti Ala-Harja /kok ym.: Ikääntyviä työntekijöitä koskevan työnantajan TEL-maksuprosentin alentamisesta pk-sektorilla

167 Maria Kaisa Aula /kesk: Perhepolitiikkaa koskevan kokonaisarvion tekemisestä

183 Toimi Kankaanniemi /skl: Tupakkatuotteiden ja alkoholijuomien poistamisesta elinkustannusindeksistä

184 Mari Kiviniemi /kesk: Koululaisten iltapäivähoidon järjestämisestä

185 Marjaana Koskinen /sd: Eläkekaton säättämisestä ja pienten eläkkeiden korottamisesta

186 Marjaana Koskinen /sd: Paluumuuttajien eläkeverotuksesta ja sairausvakuutusmaksusta

187 Mikko Kuoppa /va-r: Ylöjärven terveysaseman saneerauksen aloittamisesta

188 Pekka Kuosmanen /kok: Eläkeläisjärjestöjen vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisestä

189 Jaakko Laakso /vas: Eläkkeiden indeksitarkistusmenettelyn korjaamisesta

190 Esa Lahtela /sd: Omais- ja perhehoitajien asemasta työttömyyskassojen jäseninä

191 Esa Lahtela /sd: Valtion eläkejärjestelmän korjaamisesta rajavartijoiden väliinpuotoamisen estämiseksi

192 Esa Lahtela /sd: Eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentamisesta

193 Esa Lahtela /sd: Omais- ja perhehoitajien työn laskemisesta työttömyysturvan työssäoloehtoon oikeuttavaksi ajaksi

194 Esa Lahtela /sd ym.: Dementia-lääkkeiden saamisesta sairausvakuutuskorvauksen piiriin

195 Hannes Manninen /kesk: Lapsiperheiden aseman parantamisesta

196 Hannes Manninen /kesk: Eläkeindeksin yhtenäistämisestä

197 Tero Mölsä /kesk ym.: Maatalouden lomitustajärjestelmien turvaamisesta

198 Tuija Nurmi /kok: Koululaisten iltapäivähoidon turvaamisesta

199 Arja Ojala /sd ym.: Eläkkeensaajilta perittävän ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisesta

200 Arja Ojala /sd ym.: Vähätuloisimpien rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamisesta

201 Margareta Pietikäinen /r: Lasten oikeuksista huolehtivan yksikön perustamisesta

202 Kari Rajamäki /sd: Pitkäaikaipotilaiden hoitomaksujen kohtuullistamisesta

203 Eila Rimmi /vas ym.: Työttömien maksuttoman hammashoidon järjestämisestä

204 Jukka Roos /sd: Sotilasvamma-
korvauksen hakemiseen liittyvän
velvollisuuden helpottamisesta

205 Päivi Räsänen /skl: Lasten kanssa työskenteleviä koskevista taustaselvityksistä

206 Päivi Räsänen /skl: Uusien lääkkeiden saamisesta sairausvakuutuksen piiriin

207 Päivi Räsänen /skl: Keliakiapotilaiden ruokavalion aiheuttamien kustannusten korvaamisesta

208 Päivi Räsänen /skl: Apteekkipalvelujen turvaamisesta haja-asutusalueilla

209 Päivi Räsänen /skl: Eläkeläisten vaikutusmahdollisuuksien parantamisesta

210 Hannu Takkula /kesk: Eläkeindeksien yhtenäistämisestä

211 Hannu Takkula /kesk: Eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisesta

212 Hannu Takkula /kesk: Koululaisten iltapäivähoidon järjestämisestä

213 Hannu Takkula /kesk: Jatkosodassa partisaanien hyökkäysten kohteeksi joutuneiden Lapin erämaakyläin asukkaiden olosuhteiden selvittämisestä

214 Pentti Tiisanen /vas: Työmarkkinatukilain uudistamisesta

215 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Syöpäpotilaiden tukiasematoiminnan käynnistämisestä

216 Anu Vehviläinen /kesk: Yrittäjien oikeudesta sairauspäivärahaan

217 Anu Vehviläinen /kesk: Keliakiapotilaiden erikoisruokavalion korvaamisesta sairausvakuutuksesta

218 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Rintamaveteraanien vähimmäiseläketurvan kehittämisestä

219 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Ulkomailta Suomeen palanneiden eläkeläisten sairausvakuutusmaksun poistamisesta

220 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Aikuisväestön hammashoidon saattamisesta sairausvakuutuksen korvausjärjestelmän piiriin

221 Raimo Vistbacka /ps: Rintamalisän maksamisesta Suomessa asuville toisen maan kansalaisuuden omaaville veteraaneille

222 Raimo Vistbacka /ps: Työttömän opiskelumahdollisuuksien lisäämisestä

223 Raimo Vistbacka /ps: Työttömyysturvan ja lyhytkestoisista työsuhteista saatavan työtulon yhteensovittamisesta

224 Matti Vähänäkki /sd: Työeläkejärjestelmän toimivuuden valvonnan turvaamisesta

225 Matti Väistö /kesk: Maatalousyrittäjien vuosilomapäivien lisäämisestä

227 Anneli Jäätteenmäki /kesk ym.: Teknologia- ja kehittämisvarojen alueellisesta tasapainottamisesta

228 Kyösti Karjula /kesk: Seudullisten kehittämiskeskusten vahvistamisesta

229 Kyösti Karjula /kesk: Malminetsinnän tehostamisesta

230 Kyösti Karjula /kesk: Multimediatuimistojen perustamisesta vietikeskusten yhteyteen

231 Kyösti Karjula /kesk: Verkostojen Suomi -hankkeesta

232 Mari Kiviniemi /kesk: Viljaraaka-aineen hyödyntämisestä polttoaineena

233 Armas Komi /kesk: Suomen varautumisesta EMU:n III vaiheeseen

234 Pekka Kuosmanen /kok: Ydinvoiman lisärakentamisesta

235 Esa Lahtela /sd: Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnon päällekkäisyyksien purkamisesta

236 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Teknologian kehittämiskeskuksen pysyvien palvelujen sijoittamisesta Hämeen TE-keskukseen Lahteen

237 Pirkko Peltomäki /sd: Osaamiskeskuksen perustamisesta Satakuntaan

238 Aulis Ranta-Muotio /kesk: Teknologian kehittämiskeskuksen kautta yrityksille tulevan rahoituksen ohjaamisesta

239 Vuokko Rehn /kesk: Etelä-Savon elintarviketalouden osaamiskeskuksen toiminnan turvaamisesta

240 Vuokko Rehn /kesk: EU:n yritystukien kohdentamisesta Etelä-Savon pk-yrityksille

241 Eila Rimmi /vas ym.: Maakunnallisen puosaamiskeskuksen perustamisesta Pirkanmaalle

242 Outi Siimes /kok ym.: Ympäristöteknologian osaamiskeskuksen perustamisesta Päijät-Hämeeseen

21) Toivomusaloite 226—249/1998 vp 1259

226 Tuula Haatainen /sd: Suomen Kuluttajaliiton toiminnan turvaamisesta

243 Sakari Smeds /skl: Vaihtoehtoisten energiantuotantomuotojen tukemisesta

244 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Valtiojohtoisen kaivosyhtiön perustamisesta

245 Anu Vehviläinen /kesk: Puun energiakäytön lisäämisestä

246 Anu Vehviläinen /kesk: Innovaatioiden ja tutkimustulosten kaupallistamisesta

247 Anu Vehviläinen /kesk: Biopolttoaineiden käytön edistämisestä

248 Anu Vehviläinen /kesk: Keranlainojen suuntaamisesta naisryrittäjille

249 Raimo Vistbacka /ps: Luottotietojen vaikutuksesta pankkitilin avaamiseen

22) Toivomusaloite 250—264/1998 vp 1259

250 Anne Huotari /vas ym.: Työllisyyskokeilujen toteuttamisesta Kainuussa

251 Jouko Jääskeläinen /skl: Työvoimapolitiittisen atk-koulutuksen lisäämisestä

252 Kyösti Karjula /kesk: Työvoimatoimistojen aseman vahvistamisesta yrittäjyyden edistäjinä

253 Kyösti Karjula /kesk: Työelämän rakenteiden uudistamisesta

254 Armas Komi /kesk: Työmarkkinariidoista kolmannelle osapuolelle aiheutuvien vahinkojen vähentämisestä

255 Marjaana Koskinen /sd: Kuiden tunnin minimityöajan säätämisestä

256 Pekka Kuosmanen /kok: Tuki-lakkojen kieltämisestä

257 Esa Lahtela /sd: Työmarkkinat-lehden postittamisesta harvaan asuttujen seutujen työttömille

258 Esa Lahtela /sd: Työllistämistuen ehtojen muuttamisesta

259 Reijo Laitinen /sd: Työllisyyttä turvaavien investointien lisäämisestä

260 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Työllisyyden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

261 Päivi Räsänen /skl: Vuorotteluvapaan myöntämisestä hoitovapaan ja vanhempainrahakauden jälkeen

262 Sakari Smeds /skl: Laittomien lakkojen lopettamisesta

263 Anu Vehviläinen /kesk: Työllisyysperusteisten investointivarojen käytöstä vaikeilla työttömyysalueilla

264 Anu Vehviläinen /kesk: Kansalaistyökokeilun aloittamisesta Valtimossa

23) Toivomusaloite 265—279/1998 vp 1259

265 Tuula Haatainen /sd: Toimikunnan asettamisesta vanhusten asuntojen peruskorjaamista koskevan suunnitelman laatimiseksi

266 Tuula Haatainen /sd: Vuokrasääntelyn palauttamisesta pääkaupunkiseudulle

267 Juha Korkeaoja /kesk ym.: Satakunnan ympäristökeskuksen perustamisesta

268 Mikko Kuoppa /va-r ym.: Valtion lainoittaman vuokra-asunto-tuotannon lisäämisestä

269 Esa Lahtela /sd: Ilomantsin kirkonkylän ympäristöhankkeen toteuttamisesta

270 Esa Lahtela /sd: Rakentamistukien tehokkaammasta suuntaamisesta Itä-Suomeen

271 Esa Lahtela /sd: Liikuntaesteiden poistamisesta korjaus- ja uudisrakentamisessa

272 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Päijänteen ranta-alueiden rehevöitymisen ehkäisemisestä

273 Tero Mölsä /kesk ym.: Porvoonjoen virkistys- ja kalastuskäytön kehittämisestä

274 Tuija Nurmi /kok ym.: Hämeen ympäristökeskuksen Lahden toimipisteen resurssien lisäämisestä

275 Erkki Pulliainen /vihr: Pohjois-Suomen jokivesistöjen hoitosuunnitelmien laatimisesta

276 Eila Rimmi /vas ym.: Kasvukustusten vaikean asuntotilanteen helpottamisesta

277 Eila Rimmi /vas ym.: Ongelmajätekaatopaikkojen puhdistamisesta Lempäälässä

278 Ola Rosendahl /r: Loviisanjoen kunnostamisesta

279 Pentti Tiusanen /vas: Suomenlahden ja Itämeren suojelusta

la, Kääriäinen, J. Leppänen, Liikkanen, Löf, M. Pietikäinen ja Tahvanainen,
tämästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Halonen, Jaakonsaari, Kemppainen ja Siimes sekä
tämän kuun 20 päivään virkatehtävien perusteella ed. Heinonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain, tutkintavankeudesta annetun lain, pakkokeinolain ja kansanterveyslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 10/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Oikeusministeri Häkämies: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta sisältää muutaman hyvin tärkeän periaatteellisen uudistuksen, jotka myös oleellisella tavalla liittyvät siihen tilanteeseen, jossa suomalaisissa vankiloissa tänä päivänä eletään.

Suomalainen rikollisuushan on sillä tavoin muuttunut voimakkaasti, että vangit, noin hie- man yksinkertaistaen, jakautuvat ehkä kahteen eri ryhmään. Valtaosa on nuorehkoja miehiä, jotka ovat jo varsin varhaisessa vaiheessa elämänsä joutuneet vakavaan päihdekierteeseen ja ensimmäistä kertaa vankilaan tullessaan omaavat suuren määrän lähinnä mielenterveyteen liittyviä ongelmia. Näiden vankien, ihmisten, kanssa tehtävä työ on vankeinhoitoviranomaisille erittäin vaikeaa.

Toinen ryhmä suomalaisia rikollisia ja vankeja on hyvin erityyppinen. He ovat päihdeongelmia vailla olevia, vakaviin rikoksiin syyllistyneitä, jotka kykenevät tarvittaessa hyvinkin julmiin te- koihin ja ovat pyrkineet myös vankilassa olles- saan jatkamaan ja sieltä johtamaan rikollista toi- mintaa.

Ensin mainitun ryhmän suuri ongelma myös vankilassa on ollut huumeet. Maallikolle voi olla hieman eriskummallista se, kuinka on mahdollis-

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toi- nen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Ala- Harja, Andersson J., Enestam, Halonen, Huota- ri, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kanerva I., Karhunen, Kemppai- nen, Koski M., Kuisma, Kurola, Kääriäinen, Laakso, Leppänen J., Liikkanen, Lipponen, Löf, Malm, Markkula M., Niinistö, Pietikäinen M., Pykäläinen, Rask, Rauramo, Rehula, Save- la, Siimes, Suhola ja Tahvanainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Kuisma, Markkula M. ja Suhola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tämästä päivästä sairauden perusteella edustajat J. Andersson, Huotari ja Kalliomäki, virkatehtä- vien perusteella edustajat Enestam, Huttu-Jun- tunen, Lipponen ja Niinistö sekä muun syyn pe- rusteella edustajat I. Kanerva, M. Koski, Kuro-

ta, että vankilassa, joka on suljettu laitos, voi olla huumeongelma. Näin kuitenkin varmasti jokaisessa läntisenkin Euroopan maassa on. Vankiloissakin käy lukematon määrä muita ihmisiä ja kontrollin tekeminen niin erityisesti Suomessa, missä vankilat ovat vanhoja, etteikö sinne tavalla tai toisella huumeita kulkeutuisi, on monesti kovin vaikeaa.

Tässä hallituksen esityksessä vankilaviranomaisille palautetaan ne pakkokeinot, jotka aikoinaan silloin, kun suomalaista kriminaalipoliittikkaa suuren vapaamielisyyden vallitessa uudistettiin, heiltä vietiin. Nyt ne käytännön pakon sanelemana heille palautetaan, ja tarkoitus on siis lisätä huumekontrollia vankiloissa.

Kovia rikoksentehtäjiä varten on tarkoitus budjettikehysten puitteissa rakentaa Suomeen 2-4 niin sanottua varmuusosastoa. Tämä tarkoittaa sitä, että sellaiset henkilöt, joiden voidaan epäillä esimerkiksi jatkavan rikollista toimintaansa vankilassa, sijoitetaan varmuusosastolle, jolla kyetään heidän toimintaansa sillä tavoin valvomaan, että yhteydet ulkomaailmaan ehkäistään sillä tavoin, että rikollisen toiminnan harjoittaminen vankilasta käsin ei enää onnistu. Näiden henkilöiden kohdalla mitkään hoitotoimenpiteet eivät usein auta, vaan kyse on siitä, että yhteiskunnan on yksinkertaisesti laitettava kova kovaa vastaan.

Jos tässä on tämän uudistuksen ikään kuin kova osuus, niin se sisältää sitten pykälöinnin sen suhteen, että mainittua päihdeongelmaa voidaan hoitaa sillä tavalla, että päihdehuolto voisi myös olla osa vankeusrangaistusta, koska oikeastaan lukuun ottamatta näitä rikollisliigojen johtajia suomalaisen vangin perusominaisuus on se, että hän on voimakkaasti joko viina- tai huumeriippuvainen.

Uskoisin, arvoisa puhemies, että näillä keinoin ainakin osittain kyetään pureutumaan niihin ongelmiin, jotka suomalaisessa vankilatodellisuudessa vallitsevat. Näiden lisäksi tarvitaan monia muitakin uudistuksia, ei välttämättä sellaisia, jotka edellyttävät lakien muutoksia, ja myös tähän uudistustyöhön vankeinhoitolaitoksessa on viime viikkojen aikana paneuduttu.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun olen lakivaliokunnan jäsen ja myöhemmässä vaiheessa on mahdollisuus siellä työskennellä tämän asian yhteydessä, niin en käytä kovin pitkää puheenvuoroa. Totean kuitenkin sen, että yhteiskunta on menettänyt otteensa vankiloista kokonaisuudessaan. Toisaalta niistä on

tullut, jos hiukan kärjistetään, niiden ulkopuolella tapahtuvan rikollisen toiminnan johtokeskuksia, ja toisaalta niistä on tullut tietynlainen helvetti sellaisille vangeille, jotka ovat tuollaisia tavallisia ihmisiä, kuitenkin rikoksen polulle joutuneita, jotka eivät pysty vastaamaan siihen vainoon, mikä heihin kohdistuu vankiloissa liittyen osaksi myös huumekauppaan ja tämän tyypiseen toimintaan.

Tämä laki rangaistusten täytäntöönpanolain muuttamisesta on tietyllä tavalla nyt oikeusministeriön ja vankeinhoitolaitoksen vastaisku tätä toimintaa ja hapatusta vastaan. Siinä lisätään aika tavalla mahdollisuuksia tarkastuksiin, katsastuksiin, terveydellisiin toimenpiteisiin, eristämiseen jne.

Tulee vain mieleen se aika — en muista, oliko oikeusministeri Håkämies silloin lakivaliokunnan jäsen — kun aikaisemmin näitä asioita käsiteltiin lakivaliokunnassa. Saman tyypisiä ehdotuksia oli silloin, mutta silloin tämä yhteiskunta oli niin humaani ettei pystynyt haistamaan ollenkaan asioita eteenpäin, ja niitä ehdotuksia toteutettiin vain osaksi tai ei lainkaan. Tänä aikana niistä vuosista tähän päivään tilanne on päässyt kokonaisuudessaan käsistä.

Tässä tapauksessa on hyvä, että nyt tähän asiaan herätään, ja pidän sitä oikeusministerin taholta, jonka toimia kyllä aika paljon arvostan oikeusministerinä, oikeastaan tuollaisena jäähyväislainsäädäntönä. Toivottavasti tästä asiasta jää hyvä kuva meille, kun tämä saadaan oikealla tavalla hoidettua kuntoon.

Niin pahaksi tilanne on kuitenkin vankiloissa mennyt, että tälläkään lailla sitä ei pystytä korjaamaan, mutta toivottavasti pystytään edes se kehitys pysäyttämään, mikä siellä on, ja joitakin korjauksia asioihin saamaan.

Kyllä täytyy sanoa, kun minäkin olen yhden kerran käynyt ulkomaanmatkalla, oikein tuolla Kanaattassa oltiin joskus ja siellä oli vankeinhoiton johtaja Lång mukana, ed. Vähänäkki oli mukana ja kaikkia tällaisia: (Ed. Puisto: Veronmaksajien rahoilla?) — Mitä, onko ed. Puistolla jotakin asiaa? Ei nyt puhuta sosiaalasioista. Nyt puhutaan vankila-asioista. — Mutta täytyy sanoa, että huonosti meni oppi perille siltä matkalta.

Me kävimme Kanadassa sellaisessa vankilassa, josta 17 vuoteen kukaan ei ole karannut, jossa ei ole ollut kapinoita, jossa ei ole ollut mitään tällaisia ongelmia. Merkillepantavaa oli se, että kun viisi metriä pääsi eteenpäin, niin takana ko-lahti viisi senttimetriä paksusta teräksestä tehty

luukku kiinni ja edestä avautui, ja kun taas mentiin viisi metriä, niin taas kolahti takana ja tällä tavalla. Tällä tavallahan vankilassa täytyy olla, ettei sieltä pääse karkaamaan. Ei se voi toimia rikollisen toiminnan johtokeskuksena, ei huume-kauppana eikä myöskään sillä tavalla, että siellä vankien, jotka ovat joutuneet yhteiskunnan ulkopuolelle tietyllä tavalla rangaistustaan kärsimään, turvallisuus olisi uhattuna.

Lakiesitys on hyvä, mutta vuosia myöhässä. Toivon mukaan sitä saadaan vielä lakivaliokunnassa hiukan terästettyä niin, että saadaan edes jotakin. Kun meillä on nyt tämä hyvä lakivaliokunta, ed. Rinne on erityisen terhakkana siellä asioissa, niin saadaan tämä huomattavasti paremmaksi kuin hallituksen esitys, joka sekään nyt ei aivan kelvoton ole ottaen huomioon hallituksen, joka tämän on antanut.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Täytyy todeta, että valitettavasti oikeusministeri vaihtuu. Tämä on yksi niistä esityksistä, joita itse olen odottanut jo pidemmän aikaa. Voi todeta, että ministeri Häkämiehen aikana lakiesitykset ovat olleet sen suuntaisia kuin tavallinen kansa odottaa. Uskoisin, että tälläkin lailla saadaan nimenomaan järjestystä vankiloihin ja myös niitä ongelmia kuriin, mitä on viime vuosina syntynyt, kuten ed. Aittoniemi totesi. Nimenomaan huumeongelma on julkisuudessa ollut; iltapäivälehdissä siitä on kirjoitettu hyvinkin paljon. Myös varmuusosastosysteemi olisi saatava toimimaan, mutta se vaatii tietysti rahaa, ja riippuu tietysti toisaalta hyvin pitkälle valtiovarainministeriön virkamiehistä ja myös ministeri Niinistöstä, mitä me saamme aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakivaliokunta ja samaten perustuslakivaliokunta, joka antaa lausunnon, käsittelevät tämän mahdollisimman nopeasti, vaikka tiedän, että asianomaisissa valiokunnissa on ruuhkaa. Mutta katsoisin, että tämä on kuitenkin sellainen asia, joka ei mahdollisesti valiokunnissa niin hirveän pitkää aikaa vaatisi, että saataisiin voimaan tämä hyvä lakiesitys.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Olin ed. Aittoniemen kanssa tuolla samalla matkalla, ja pitää paikkansa, että tuosta vankilasta Kana-dassa ei ollut kukaan paennut 17 vuoteen, mutta muistaakseni siinäkin vankilassa oli kyllä huumeongelma, ja tähän on asia, johon tällä esityksellä nyt pyritään hyvin voimakkaasti puuttumaan.

Viime aikoina on käynyt ilmi, että Suomessa-kin huumorikollisuuden ”korkeakoulut” ovat olleet juuri eräät vankilat. Niistä on johdettu peräti huumeleigoja, ja on täysin selvää, että tällaiseen rikollisuuteen täytyy puuttua kovalla kädellä. Tässä annetaan nyt yhteiskunnalle aseet tämän-tapaisen rikollisuuden torjumiseksi. Tämä merkitsee aivan selvästi eräänlaista kriminaalipoliitista muutosta aikaisempaan käytäntöön nähden, niin kuin on tullut esille.

On todettava myös se, että vangit aikaisemmin eivät ole voineet olla erillään muista vangeista, vaikka he olisivat tämän halunsa tuoneet esille. Eduskunnan oikeusasiamies on tähän seikkaan kiinnittänyt huomiota. Tämä vankien sijoittelu tullaan nyt muun muassa tällä lakiesityksellä korjaamaan, ja sekin osaltaan vaikuttaa siihen, ettei tällainen rikollisuus pääse siinä määrin tarttumaan kuin aikaisemmin.

Minusta tämä on hyvä ja kiireellinen esitys, ja kun hallitus toteaa perusteluissa, että on tarkoitus, että laki tulisi voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se on hyväksytty, niin yhdyn tässä ed. Vistbackan näkemykseen, että tämä on syytä käsitellä kiireellisesti lakivaliokunnassa.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Kolme vuotta sitten täällä uudistettiin rangaistusten täytäntöönpanosta annettua lakia, mutta nyt jo joudutaan sitä tarkentamaan. Niin kuin hallituksen esityksessä todetaan, viimeisen kahden vuoden aikana huumeusainerikokset ovat kaksinkertaistuneet ja viimeisen kymmenen vuoden aikana on lisääntyminen ollut kolminkertainen. Todettakoon, että Jyväskylään vuonna 96 amfetamiini teki maihinnousun ja sen jälkeen huumeaineet siellä ovat olleet aivan yleisiksi.

Vankilaanhan tänä päivänä joutuvat nimenomaan levittäjät ja myyjät. Jos poliisi esittää esimerkiksi, että huumeusainerikoksesta tutkintavankeudessa oleva henkilö pitäisi vankilassa eristää, ettei hän pääse tekemään kauppaa tai muuta neuvottelua käymään, poliisi toteaa, että se on aivan yhtä tyhjän kanssa. Mitään tällaisia toivomuksia ei voida ottaa huomioon. Poliisi onkin ihmetellyt, mitä varten huumeusainekauppaa vankilassa ei saada millään tavoin kuriin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on aivan aiheellinen, ja varmasti se lakivaliokunnassa tullaan käsittelemään kiireellisenä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on varmasti hyvä ja tekee ministeri Häkämiehelle kunniaa siinä mielessä, niin kuin

täällä todettiin, että se on myös ikään kuin yleisen oikeustajun mukainen.

Ed. Aittoniemi totesi, että silloin kun humaani yhteiskunta oli voimissaan, tämän tyyppiset asiat eivät edenneet. Haluaisin painottaa sitä, että hallituksen esityksessä on tietysti hyvin tärkeitä asioita, jotka toisaalta suojelevat vähän kuin paradoksaalisesti vankeja vankiloissa, toisaalta auttavat selvittämään huumeongelmia.

Tässä on kansanterveyslakia katsottu tarpeelliseksi uudistaa.

Kolmanneksi, kyllä kai tulevaisuudessa ainakin on niin, ettei vankiloita Suomessa nyt ihan Sing Sing -tyyppiseksi voi kehittää eikä ole tarpeellistakaan, vaan toivon mukaan yhteiskunta säilyy humanina myös tulevaisuudessa ja sitä kautta voidaan rikollisuuden ongelmia myös ehkäistä.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Tämä on pääsääntöisesti hyvä esitys, mutta tätä lukieksi tuli mieleen se ajatus, että kun huumeet tulevat vankilaan, nehan tulevat jonkun ihmisen välityksellä. Miten voitaisiin saada aikaan se, jotta vierailijat olisivat niin hyvin tarkastettuja, jotka tulevat vankeja tapaamaan, että se ketju katkeaisi, koska eihän sinällään siinä systeemissä joka tapauksessa täysin eristyksiin voi ihmisiä laittaa. On ihan hyvä, että kokeita tehdään, mutta kun vierailuhuoneita on, sitä ennen pitäisi myös vierailija tarkastaa hyvin tarkkaan, ettei huumeita olisi jossakin piilossa, taskussa tai missä niitä kuljetetaankin. Eihän huume muuten vankilaan pääse, jos ei joku sitä vie sinne.

Ed. Kuisma merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Myllyniemi: Herra puhemies! Kuten oikeusministeri Häkämies totesi, vankilaviranomaisille ollaan palauttamassa nyt niitä oikeuksia, jotka aikanaan otettiin pois. Olisi mielenkiintoista ihan näin julkisesti kuulla, ketkä olivat ne oikeusoppineet, jotka saivat aikanaan aikaan sen muutoksen. Ne olivat niitä samoja henkilöitä, jotka nytkin pääsääntöisesti tulevat kuulluiksi rikoslainsäädäntöä valmisteltaessa. Heidän aikaansaamiaan lakeja on jouduttu koko ajan muuttamaan viimeisen kolmen vuoden aikana. Eikö heidän asiantuntemuksensa voida jättää nyt sikseen toistaiseksi ja ruvettaisiin kuulemaan toisenlaisia asiantuntijoita?

Esitys on ihan hyvä, ja oikeusministeri Häkä-

mies saattaa tuntea itsensä jopa kiusaantuneeksi, kun häntä jo ihan julkisesti kehutaan, mutta minun täytyy myös yhtyä näihin samoihin kannanottoihin. Hän on hyvin täyttänyt paikkansa ja täyttänyt ilmeisesti niin hyvin, että hänen paikkaansa ei voi eduskunta enää omasta keskuudestaan täyttää, vaan pitää hakea apua muualta.

Ed. M. Markkula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Hellberg: Arvoisa puhemies! Minusta on myös hyvä asia, että nyt saadaan tällainen laki aikaiseksi, joka toivottavasti saa aikaan sen, että ammattimaisesti vankiloista käsin ei voida enää huumevälitystä ja -bisnestä hoitaa. Siinä mielessä mennään varmasti eteenpäin. Kyllähän tämän laki on tietysti syntynyt nimenomaan siitä, että huumeongelma meillä on räjähtänyt käsiin aika nopeassa aikataulussa, muutamassa vuodessa. Siinä mielessä on hyvä, että hallitus on lähtenyt liikkeelle tällaisella lain uudistuksella. Mielestäni tässä nimenomaan pyritään siihen, että ammattimaiseen huumevälitystoimintaan otetaan nyt tiukemmat aseet. Siinä mielessä mennään vahvasti eteenpäin. Minusta tämä laki pitää mahdollisimman pian saada voimaan.

Ed. Immonen: Herra puhemies! Pidän myös erittäin hyvänä lakiesitystä. Tämänhetkinen tilanne on tosiaan ollut kiusallinen vankilan henkilökunnalle, lähinnä johtajalle, juuri henkilötarkastuksen osalta, missä ilmeisesti on aina todettu, että huumeita kulkee, mutta tarkastusta ei ole voitu pitää, koska lupaakaan ei ole aina saatu.

Tässä tulee ongelmaksi se, että vankilan johtajan vastuu korostuu, ja selvää on, että vankilan johtaja ei pysty kaikkea hoitamaan. Tässä mielessä, koska tiedetään, minkälainen vankilahenkilökunta myöskin voi olla, toivon vain, että tarkastusoikeutta ei anneta sellaisille henkilöille, jotka eivät sitä pysty asianmukaisesti hoitamaan.

Ed. Vähänäkkä: Herra puhemies! Yhdyn lakiesityksen kiittelijöihin, vaikka tuskin olen lukenut lakiesitystä sen enempää kuin hekään tässä vaiheessa. Kiitän pian ministerintehtävänsä päättävää Häkämistä, että tämä lakiesitys hänen aikanaan jo tuli.

Siitä paljon puhutusta Kanadan vankilasta todettakoon, että se oli nimenomaan erikoisvankila, jossa kaikki vangit olivat henkirikoksista

tuomittuja. Oli korkeat muurit, vesihaudat, ja koirat juosta jolkottelivat muurin päällä olevaa polkua myöten jatkuvalla syötöllä.

Suomessa sen sijaan ei ole erikoistumista mainittavasti. Tämä on tavallaan ensimmäinen yritys siihen suuntaan, sikäli kun tässä varmuusosastoista puhutaan. Erikoisosastoja tai erikoisvankilaa tarvitsisivat huumetikolliset, toistuvia karkauksia tehneet ja ennen kaikkea myös erityisen vaaralliset rikoksensuorisajat. Vielä yhtenä ryhmänä on usein mainittu niin kutsutut vainotut vangit, joita toiset vangit pahoinpitelevät jostain erityisestä syystä, joka on aiheutunut ehkä vapaana ollessa syntyneistä kaunoista taikka rikoksen laadusta, mihin vainottu on syyllistynyt. Se ei sovi ihmisoikeusajatteluun, että vanki joutuu pelkäämään hengen ja ruumiillisen koskemattomuutensa puolesta, vankilassa.

Ed. Aittoniemi: Puhemies! Täydennän vielä ed. Vähänäkin Kanadan muistelmia sillä, että koira oli toissilmäinen ja kiusatun näköinen.

Mitä tulee itse asiaan, niin ed. Tiisanen toi, totta kai, tähän humanistisen osuuden myös, ja se on ilman muuta kuin koriste kakun päällä. Kyllä minä humanismin ymmärrän. Kyllähän vangeille täytyy inhimilliset olosuhteet vankilassa järjestää, se on ihan itsestäänselvä asia. Kysymys on vain siitä, että siellä pysytään, mihin on laitettu, sieltä ei johdeta ulospäin rikollista toimintaa eikä siellä myöskään toisteta sitä koulu-kiusaamista, joka on erään vangin puheiden mukaan, jonka kanssa pari viikkoa sitten keskustelin, aika julmaa touhua, mitä siellä tapahtuu. Ei tämän tyyppinen kiusaaminen kuulu enää rangaistukseen, vaikka tietysti vanhana poliisina monta kertaa ajattelisi, että saisi kiusata, mutta ei sitä saa olla. Kyllä humanismi täytyy, totta kai, hoitaa.

Mitä tulee vierailuun, niin kun on kaksi metriä betonia välissä ja puhelimen kautta keskustellaan, ei siinä silloin paljon huumeet kulje. Mutta jos saa koko ajan pitää pöydän alitse toista kädessä kiinni, niin tietäähän sen, mitä touhua tämä tammoinen on: sen tietää ihan itsestään.

Vielä kun joku sanoi vartijoista, niin kyllä vartijapuolella on tietysti ongelmia, niitähän on tietysti joka ammatissa. Siellä saattaa olla henkilö, joka kuljettaa huumeita ja muuta. Tämä laki ei siihen auta, mutta sehän on tietysti virkavastuuhommia, ja niitä asioita pitäisi myös pyrkiä valvomaan ja, jos aihetta ilmenee, puuttua kovalalla kädellä vartijoitten asiaan.

Ed. Suhola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on eräällä tavalla jäävuoren huippu. Oikeaan suuntaan ollaan menossa. Pyritään aika kovilla keinoilla vastaamaan siihen kovaan elämään, joka on barrikadin toisella puolella.

Eräissä muissa yhteyksissä asiantuntijat ovat kertoneet, että vankiloissamme ovat 3 000 vankia joutuvat sinne syvästä työttömyydestä, ja jos he joskus pääsevät vapaaksi, he palaavat syvään työttömyyteen. Myös vankiloitten työpajatoiminta on vaarassa lakkautua, koska vankien kunto on niin heikko, että he eivät pysty, tai sitten heidän motivaationsa on niin heikko, että he eivät halua osallistua vankiloissa työpajatoimintaan. Tässä mielessä kyseessä on huomattavasti suurempi ja laajempi asia, kuin varsinaisesti hallituksen esityksessä kerrotaan.

Mitä tulee akuuttiin huumeongelmaan, joka on paljon paljon rankempi, laajempi, suurempi yhteiskunnassa ylipäänsä — vankiloissa tilanne on kärjistynyt — niin viranomaiset eivät vielä edes tajua tilastoissaan, miten vakavasta ongelmasta on kysymys. Meille on myös kerrottu, että jokaisessa maailman vankilassa on huumeille rekka-auton kokoinen reikä, koska huoltoliikenne toimii vankilan porttien kautta. On muitakin väyliä, mutta huumeetonta vankilaa ei kuulemma maailmassa olekaan. Tätä taustaa vasten tuli tämäkin lakiesitys käsitellä.

Ed. Karpio: Arvoisa puhemies! Joku edustajista käytti syvällisen puheenvuoron, kun totesi, että ongelmana on se, miten voidaan estää, etteivät omaiset kuljeta huumeita sinne. Tässähän se ongelma onkin. Mutta kun hallituksen esityksen lukee läpi, niin kyllähän tässä pyritään löytämään ongelmaan ratkaisuja. Ennen kaikkea tässä on hyvää se, että vangin vastuuta korostetaan, eli jos vanki haluaa vapaampiin olosuhteisiin ja esimerkiksi käymään vankilalaitoksen ulkopuolella, hänet voidaan velvoittaa alistumaan veri- ja puhalluskokeeseen.

Ed. Lahtela: Herra puhemies! Ed. Aittoniemi sanoi, että Kanadan vankilassa on yksisilmäinen koira. Mutta vaikka ei olisi silmiä ollenkaan, niin hyvä, jos on hyvä hajuaisti. Minusta tämä pitäisi käyttää hyväksi. Olen käynyt katsomassa, kuinka huumekoirat rajallamme toimivat, ja minusta ne ovat aika tehokkaita. Ne löytä-

vät huumeet jopa autonrenkaiden sisältä tai polttoainesäiliöstä. Miksi tällaisia huumekoiria ei käytettäisi enemmän; ed. Karpiohan totesi, että on suunniteltu tällaista ajattelua, että tutkitaan myös vierailijat aika tarkkaan? Pitäisi olla tehostettua valvontaa siten, että huumeiden kulkeutuminen vankiloihin estettäisiin.

Toinen puoli on se, jotta aina tulee mieleen, että virkavaltaisuus ja sadismi voi myös olla vaarallinen piirre. Oltiinpa armeijassa tai missä hyvänsä suljettujen seinien sisällä, vankilassa vielä erityisesti, siellä hyvin nopeasti voi olla sellaisia ihmisiä, jotka ovat vartijoina tai jopa johtajana, jotka voivat käyttää asemaansa väärin. Tämä pitäisi myös ottaa huomioon. Vankikin on ihminen, eikä saa mennä sen rajan yli, jotta hänestä tulee kiusaamisen kohde myös virkavallan puolelta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aitonieni ajatteli, että humanisuus olisi ikään kuin kuva tai koriste kakun päällä. Mielestäni se on kuitenkin tietty pohja koko yhteiskunnallemme. Vankilan rooli osana yhteiskuntaa tuo mukanaan sen, että humanisuuden pitäisi toimia myös niissä kaikissa toiminnoissa, jotka liittyvät vankiloihin. Se olisi pohja, jolta ponnistamme. Mutta koska tämän hetken tilanne vankiloissa on se, että kaikkea tarpeellista järkevää ei pystytäkään tekemään, tässä mielessä hallituksen esitys on tietysti perusteltu.

Omalta puoleltani tuon esimerkin Kotkan suunnasta. Minulla oli potilaana äiti, joka kertoi, että poika on vankilassa. Äiti kävi joka kuukausi viemässä paikalliselle linja-autoasemalle tunte mattomalle miehelle tietyn rahasumman, ettei poikaa hakattaisi vankilassa. Se oli 1 500 markkaa kuukaudessa ja liittyi nimenomaan huumevelkoihin ja tämän tyyppisiin asioihin.

Arvoisa puhemies! Tämän tyyppisiä ongelmia ehkä voidaan esityksellä osittain auttaa mutta ei koskaan poistaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

2) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 11/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Laki esitys on tyypillinen osoitus siitä, mitä meidän uudet virastomme, joissa ehkä töitä ei ole riittävästi, aiheuttavat. Kun Kilpailuvirasto lähti joitakin aikoja sitten, vajaa vuosi sitten muistaakseni, esittämään sitä, että normaalit seutulippusopimukset, joita tehdään, ovat kilpailunrajoituslain vastaisia. Siitä on seurannut, että apulaisoikeuskansleri pitkään tutki asiaa, ja kuten perusteluissa todetaan, hänen mukaansa tältä osin asiaa ei ole selkeästi järjestetty, mutta tilanne ei ole lainvastainen.

Nyt hallitus on joutunut antamaan tällaisen turhanpäiväisen lakiesityksen, jossa muka tarkennetaan näitä asioita eli monimutkaistetaan. Jos arvoisat edustajat lukevat 4 §:n vanhan muodon ja uuden lisätyn muodon, eihän siinä konkreettisesti ole mitään muuta eroa kuin se, että monisanaisemmin asia tuodaan esiin.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Minä olen hiukan eri mieltä. Minusta tämä on tarpeellinen ja perusteltu esitys ja laventaa selvästi nykyistä sopimusoikeutta. Tässähän annetaan nyt kuntien ohella kuntayhtymille oikeus sopia kunnan sisäisestä joukkoliikenteestä ja seutukaavalisesta liikenteestä silloin, kun kunta tai valtio subventoi sitä liikennettä. Tämä on minusta hyvä esitys ja mahdollistaa nyt kaikella tavalla joukkoliikenteen kehittämistä seudullisesti ennen kaikkea, ja tämä on kunnossa.

Mutta mielestäni suurin ongelma on hallituksen esityksessä kysymys valtion varoista, kuinka paljon seutulippuihin käytetään. Täällä sanotaan: "Hinnanalennukset rahoitettaisiin valtion ja kuntien varoin. Valtion maksama osuus olisi sama koko maassa. Kuntien asiana olisi viime kädessä päättää, kuinka halvoiksi matkustajien maksamat hinnat tulisivat. Kunnan saaman valtionavun myöntämisen edellytyksenä olisi, että kunta osallistuisi hinnanalennuksen rahoittamiseen vähintään yhtä suurella osuudella kuin valtio." Kun valtiolta tuleva osuus on koko maassa yhtä suuri ja kun tähän piiriin tulee uusia seutukuntia, muun muassa Turun seutu ja muut, tässä pitäisi olla riittävästi valtiolla varoja antaa tähän, että kunnat joutuisivat myös satsaamaan tähän ja näin ollen joukkoliikenne kokonaisuutena kehit-

tyisi. Tämä on hyvin tärkeä asia myös haja-asutusalueilla joukkoliikenteen kehittämisessä.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Olisin ed. Vistbackan kanssa hyvin paljon samaa mieltä, että meillä erilaiset suojeluelimet suojelevat meidät kaikki kohta työnteosta pois. Kilpailuvirasto tässä asiassa on ollut täysin väärässä. Tosi-asiassahan tässä joudutaan lisäämään liikkeenharjoittaja-sana, siis että sopimus tehdään liikkeenharjoittajan kanssa, kun sitä aikaisemmin ei ole ollut.

Liikennevaliokunnassa tehtiin pykälämuutos aivan muutama kuukausi sitten, ja se olisi ollut aivan riittävä, mutta eihän tässä nyt hirvittävän suuri työ ole sinänsä, kun tämä liikennevaliokunnassa yhdellä nuijankopautuksella menee lävitse, mutta Kilpailuvirastolla pitäisi olla jotakin muutakin tekemistä kuin tällainen, sanoisinko, kiussanteko.

Ed. O l i n : Puhemies! Lyhyesti paikalta: Ed. Mikkola sanoi tämän asian olennaisen osan. On ollut välttämätöntä valmistella laki näin, jotta seutulippu, joka monissa paikoissa on kokeiltu, järjestelmänä toimii. Tässä on nimittäin sellainen periaatteellinen kysymys, että mikäli tällaista ikään kuin tukijärjestelmää ei olisi, silloin haja-asutusalueella ajettaisiin vain niitä reittejä, jotka ovat kannattavia.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Lainmuutos on, kuten edellä on tullut esiin, nähty tärkeäksi Kilpailuviraston ottaman kilpailunrajoituslain mukaisen kannan johdosta. Jo nyt on, kun esitystä on odoteltu, monissa osissa maata jouduttu lykkäämään seutulippujärjestelmään siirtymistä. Siinä mielessä toivoisi, että tämä lainmuutos mahdollisimman pian saataisiin, kun tätä kerran edellytetään, voimaan. Näin parannettaisiin joukkoliikenteen järjestämisen mahdollisuutta seutukuntien alueilla. Kokemukset nyt käytössä olevien seutulippujen käytöstä ovat ainakin minun saamani tiedon mukaan myönteisiä, ja tällä linjalla kannattaa jatkaa. Joukkoliikennettä pitää kehittää.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Mikkola totesi, että kysymys on rahasta. Tässä tulee mieleen, jotta meillä on hyvin tiheästikin asuttuja alueita, missä ilmeisesti muutenkin voi kannattavuus olla parempi eli matkustajia kulkee enemmän, on maksajia enemmän. Tuleeko tässä sellainen tilanne, jotta raha jossakin vai-

heessa voisi ollakin kortilla, ja voisiko tätä kohdentaa paremmin sinne, missä asutaan harvemmin, missä enemmän on tukitarvetta. Myös sitä valiokunnassa voisi haarukoida, jotta jos on rahasta niukkuutta, missä on enemmän tarvetta, sinne ohjattaisiin rahaa, ja missä luontaisemmin jo kannattavasti voidaan toimia, ei välttämättä hirveitä tukia tarvitsisi.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! Tukiasista. On varsin paljon esimerkiksi Etelä-Suomessa sellaisia liikennöitsijöitä, joilla menee varsin hyvin. On laaja tilausajoliikenne, se tuottaa, ja uusia komeita autoja ostetaan jatkuvasti. Mutta kun samat liikennöitsijät hoitavat seutuliiikennettä ja työpaikkaliikennettä, pitääkin jo saada tukea ja apua ja se ei muuten niin sanotusti kannattaisi ollenkaan. Esimerkiksi Kotka on 4 miljoonalla markalla vuodessa tukenut tämän tyyppistä liikenteen harjoittamista. Toteaisin, että tässä kohdassa on kritiikin paikkaa ja eri seutukuntien yhteistyö olisi varmasti tärkeätä.

Lopuksi: alv:ta nostettiin, mikä liittyi viimeaikaisiin päätöksiin, alv:ta, joka koskee julkista liikennettä, ja se on varmaan kaiken kaikkiaan ollut kielteinen asia.

Ed. S a a r n i o : Herra puhemies! Luulen, että henkilöliikenteestä aika hyvä kokemus on pääkaupunkiseudulta. Täälläkään, missä on paljon ihmisiä, niin kuin ed. Lahtela totesi, ei ole saatu joukkoliikennettä kovin laajasti kannattavaksi, vaan kuntien tukimarkat ovat aika tärkeitä. Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että liikenteen huippuajankohdat ovat hyvin erilaisia. Joukkoliikenteen järjestämisessä on kyse säännöllisen liikenteen aikaansaamisesta. Tässä mielessä laki on erittäin tärkeä ja paikallaan, jotta voitaisiin turvata myös sellaisille alueille, joilla liikenne ei ole kannattavaa, mahdollisimman hyvä palveluverkosto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 12/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Herra puhemies! Ahon hallituksen aikana, laman aikana, säädetty eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eli raippavero luvattiin poistaa, kun ajat paranevat. Nythän on eletty jo useita vuosia voimakkaan nousun aikaa ja puhutaan, että on ehkä historian paras talouskasvu sodan jälkeiseltä ajalta. Näin ollen olisi luonnollista, että eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistettaisiin.

Myös viime eduskuntakaudella vasemmistopuolueiden kansanedustajat arvostelivat voimakkaasti epäoikeudenmukaista eläkeläisille langetettua raippaveroa ja vaalikamppailussa silloin hyvin laajasti puhuttiin siitä, että tämä tulisi poistaa. Nyt, kun on voimakas talouskasvu käynnissä, olisi kaikki mahdollisuudet, että ne lupaukset ja vaatimukset, jotka silloin esitettiin, toteutettaisiin.

Hallituksen esitys on tietenkin siinä mielessä oikean suuntainen, että 3 pennin ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, joka viime vuonna oli, alennetaan kahdessa eri osassa kahtena eri vuonna, 0,3 penniä kummallakin kerralla. Mutta edelleenkin maksu jää lakiesityksen hyväksymisen jälkeen 2,4 penniä korkeammaksi kuin palkansaajilla ja näin ollen tämä ongelma jää pääsääntöisesti edelleenkin voimaan. Tämä on erittäin epäoikeudenmukainen, epäsolidaarinen, koska tämä koskee myös suhteellisen pieniä työeläkkeitä saavia ihmisiä, jotka tarvitsisivat tulon kokonaan eikä tällaista kiristettyä verotusta, niin kuin tässä tapauksessa tapahtuu.

Mielestäni hallituksella olisi nyt mahdollisuus alentaa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua huomattavasti enemmän, ja pitäisi selvästi myös tehdä suunnitelma, mihin mennessä tämä poistetaan kokonaan. Olisi vihdoin myös eläkeläiset saatava samaan asemaan kuin muut tulonsaajat, eli alun alkaen 3 pennin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eläkeläisten kohdalta poistettaisiin. Hallitus on laskenut, että 2,4 pennin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eläkeläisille tuottaa vuositulolla 1 270 miljoonaa. Muistan, että nämä laskelmat olivat suunnilleen saman suuruisia, kun maksu oli 3 penniä. En tiedä, mistä johtuu, että vaikka maksua alennetaan, tuotto ei vähene. En näe perusteita, että tätä maksua kerätään. Mielestäni valtiokuntakäsittelyssä tuli-

si asiaan puuttua ja raippaveron eläkeläisiltä poistaa.

Ed. Elo: Puhemies! Kuten ed. Kuoppa totesi, eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksu tuli Esko Ahon hallituksen aikana. Niin kuin muistamme, Ahon hallitus ylimääräisen sairausvakuutusmaksun lisäksi sälytti myös ylimääräisen kansaneläkevakuutusmaksun eläkeläisille. Se, aivan oikein, nykyisen hallituksen toimesta poistettiin, koska se on täysin vakuutusperiaatteen vastainen. Eihän ollut mitään järkeä siinä, että eläkeläiset maksavat kansaneläkevakuutusmaksua. Mutta niin kuin ed. Kuoppa totesi, nämä tietyt silloin perusteltiin sillä, että tarvittiin rahaa, tarvittiin säästöjä, ja sillä tavalla se oli ymmärrettävissä ainakin jotenkin. Toinen asia oli kokonaan se, että kun ylimääräiset sairausvakuutusmaksut ja kelamaksu tulivat, niillähän omalla tavallaan heikennettiin voimakkaasti ostovoimaa, mikä verotuksen yleisen kiristämisen kanssa johti syöksykierteeseen, johon Ahon hallitus maamme saattoi.

Mitä tulee nykyiseen tilanteeseen, eduskuntahan suurin piirtein vuosi sitten hyväksyi pöytäkirjan, jossa se totesi, että eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua pitää alentaa 1 pennillä vuoden 1998 aikana. Niin kuin tiedämme, nyt tulopoliittisessa sopimuksessa sovittiin kuitenkin siitä, että tämä 1 pennin helpotus tulee vuosien 98—99 aikana. Tämä on tietysti, aivan oikeutetusti mielestäni, herättänyt eläkkeensaajien keskuudessa pettymystä. Tässä muuten, puhemies, näkyy valtiovarainministeriön virkamiesten valta. Kun valtiovarainministeriön virkamiehet ovat noudattaneet hyvin tiukkaa finanssipoliittikkaa ja Suomen Pankki sen lisäksi hyvin tiukkaa rahapolitiikkaa, tähän on päädytty. Henkilökohtaisesti olen kyllä sitä mieltä, että niin kauan kuin ostovoimaa padotaan, niin kauan myös työttömyys säilyy korkealla tasolla.

Mitä tulee eläkkeensaajien asemaan muuten, niin kuten tiedämme, eläkeläisten keskuudessa on hyvin suurta tyytymättömyyttä monilta osin. On paitsi tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu myös indeksin määrittäminen eri tavalla yli 65-vuotiaille, joilla siis on heikompi indeksi kuin sitä nuoremmilla. Sen lisäksi on erityisesti kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen, joka aloitettiin jo 4 400 markan tuloista. Mielestäni tässä ei ole riittävästi käytetty poliittista harkintaa eikä osoitettu solidaarisuutta pieni- ja keskituloisia eläkeläisiä kohtaan.

Mitä solidaarisuuteen, puhemies, tulee, ha-

luan myös korostaa sitä, että tässäkin esityksessä, joka meillä nyt on ja joka sovittiin tulopoliittisessa neuvottelussa, yli 80 000 äyrin ylittävältä tulon osalta sekä palkansaajilta että eläkkeensaajilta poistetaan 0,45 pennin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu. Minun mielestäni tämä ei ole solidaarista. Kyllä tässä olisi ollut varaa paljon enemmän siihen, että olisi näistä pienistä ja keskisuurista eläkkeistä poistettu yksi penni jo tänä vuonna ja toinen penni ensi vuonna.

Mitä tulee yleensä eläkkeensaajien neuvottelu-oikeuteen, olemme todenneet täällä, että muissa Pohjoismaissa tällainen neuvottelu-oikeus on, muun muassa Ruotsissa ja Norjassa. Mielestäni niin kauan kuin työmarkkinajärjestöt sopivat eläkeläisten asioista, ei ole oikeastaan odotettavissa eläkeläisten asemaan kovinkaan nopeaa parannusta. Omasta puolestani myöskin toivon, että erityisesti hallituspuolueiden johto vielä kertaalleen miettii sitä, kun lopullisesti ensi vuoden ratkaisuja tehdään täällä syksyllä, miten esimerkiksi eläkkeensaajia kohdellaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Aivan totta, eläkeläiset odottivat, että 1 prosenttiyksiköllä olisi pudotettu ylimääräistä sairausvakuutusmaksua tämän vuoden aikana. (Ed. Aittoniemi: Mitä te teitte?) Näinhän ei kuitenkaan nyt sitten tapahdu, vaan tämä 0,7 prosenttiyksikköä on vielä sillä tavalla koottu, että siinä on toinen osa kaikkien, sekä palkansaajien että eläkeläisten, perussairausvakuutusmaksua, joka ero eläkeläisten ja muiden tulonsaajien välillä pysyy todellakin siinä 2,4 prosentissa näiden kahden vuoden jälkeenkin. Näin ollen epäoikeudenmukaisuus siis säilyy ja sitä ei erityisesti pystytty nyt parantamaan.

Ed. Aittoniemi kysyi välihuudossaan, mitä te teitte. Aivan oikein myös ed. Elo hallituspuolueen kansanedustajana on nostamassa näitä vaatimuksia edelleenkin hallitukselle ja myös tämän jälkeen tulevalle hallitukselle siitä, että tämä epäoikeudenmukaisuus, joka siis syntyi edellisen hallituksen aikana, poistuisi. (Ed. Elo: Edellinen, Ahon, hallitus!) Tämä syntyi Esko Ahon hallituksen aikana, ja se vielä tässä kertaalleen mainittakoon. Millään tavalla meitä hallituspuolueiden kansanedustajia ei tule vaientamaan se, että Paavo Lipposen hallituksen aikana tätä ei ole saatu pois, vaan meidän tulee jatkaa tämän asian arvostelua.

Edelleen täällä mainittiin muita epäkohtia. Ed. Elo mainitsi leikatun indeksin ja sen epäoikeudenmukaisuuden, joka liittyy niin kutsuttuun

ikärasismiin. Aivan oikein, tämä epäoikeudenmukaisuus tulisi poistaa, mutta myöskin tulee aikaansaada sellainen indeksi, että se todellakin huomioi vanhemman väestön tarpeet ja heidän menonsa. Heillä on sairaudesta, vammaisuudesta, lääkkeistä, monista tällaisista asioista, koituvia ylimääräisiä menoja. Sen indeksin pitäisi nämä asiat tunnistaa, mutta nykyindeksi ei sitä tee, ei myöskään tämä aikaisempi, ennen leikattua indeksia käytössä ollut indeksi. Näin ollen me vasta pystyisimme todella näkemään, mitä sairastamisen kalleus merkitsee vanhenevalle väestölle, eläkeläisille, miten paljon he joutuvat joka päivä päivittäisistä tuloistaan laittamaan tällaisten asioiden kuin sairauden hoitoon, lääkkeisiin jne.

Edelleenkin eräs tärkeä asia, joka tänään tuli esille suuressa auditoriossa — siellä oli sosiaali- ja terveysvaliokunnan järjestämä kuulemistilaisuus — oli kysymys vanhusten hoidosta. Tuntemme kaikki sen kansanliikkeen, joka tässä asiassa on ollut liikkeellä ja kritisoinut nimenomaan vanhusten laitoshoidon ennen muuta ja siinä olevia epäkohtia. Tämä koskee nimenomaan eläkeläisiä. Aivan selvästi kävi ilmi hoidon laadun huonontuminen ja myöskin se, että vaikka ne ihmiset, eläkeläiset, jotka ovat usein täysissä järjissään laitoshoidossa, maksavat 90 prosenttia kaikista tuloistaan suoraan laitokselle, tuloksena on se, että ihan perushygieneiakaan ei tule hoidettua. Kyllä on todellakin paljon silloin mätää. Täällä on paikalla edustajia, jotka olivat tuossa tilaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Sairausvakuutusmaksuasia on kesken. Siinä ei ole vielä päästy siihen tulokseen, mihin olisi pitänyt. Meillä on vielä tehtävää, meillä kaikilla, sekä minulla että edustajilla Elo ja Aittoniemi.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että tässä salissa ei toimi enää mikään muu ryhmä vähäosaisen ja köyhän puolesta kuin keskusta alkioalaisten periaatteidensa pohjalta. Vasemmistolitollakaan ei ole mitään muuta tarkoitusta kuin kynsin hampain itkuun saakka riippua hallituksessa, tapahtuu se millä hinnalla hyvänsä. Ei ole enää ihme, kun tänään Espoosta eräs eläkeläinen soitti ja sanoi, että hän haluaisi äänestää Esko Ahoa, kysyi, voiko hän äänestää, kun hän asuu Espoossa. Hän sanoi, että se on ainoa toivo; kun Ahon hallitus pääsee uudelleen valtaan, saadaan edes jotakin helpotusta eläkeläisille ja vähäosaisille. (Välihuutoja)

Edellisen hallituksen aikana nimenomaan keskusta rokotti, kyllä, mutta rokotti tasapuolisesti. Kun katsotte tämän esityksen etusivua, siellä näkyvät nämä elementit, miten on rokotettu myöskin hyvätuloisia. Mutta nyt tässä vaiheessa, kun aletaan helpottaa, hyvätuloisilta kyllä helpotetaan näitä maksuja mutta ei lainkaan eläkeläisten puolelta. (Ed. Tiusanen: Se on kokoomuksen linja!) — Näin se on, ed. Tiusanen. Te käytte tuolla kertoilemassa sellaisia asioita, jotka eivät pidä alkuunkaan paikkaansa.

Mitä tulee eläkevakuutusmaksuihin, ed. Elo, eläkevakuutusmaksu kai oli sitä, jolla kompensoitiin kansaneläkkeen perusosan poistamista aikanaan. Te käytte sitä vain niin kuin juomia joka janoon, tätä asiaa, samoin indeksin käyttöönottamista. Sillä kompensoitiin kansaneläkkeen perusosan poistamista. Siitä huolimatta tiettyjen pienosaisten eläkeläisten, joilta on mennyt kansaneläkkeen perusosa pois, käteen jäävä osa on ministeri Mönkäreen ja sosialidemokratien lupauksista huolimatta selkeästi alentunut. Nyt te käytätte eläkevakuutusmaksuja ja muita maksuja, jotka on tarkoitettu tämän asian kompensoimiseksi muihin tarkoituksiin. Kyllä tämä on niin väärin, niin väärin, ed. Elo.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Veroja ja maksuja on jostakin kerättävä, jos aiotaan meidän sosiaaliturvastamme pitää huolta. Ne sairausvakuutusmaksut, joita kerätään, menevät tietenkin tarkoitukseen ja jakautuvat sairausvakuutuksen kautta köyhille. Jonkun verran menee tietysti rikkaillekin, kun ei ole erotettu sitä, jotta rikkaatkin voivat saada lääkkeitään alennusta ja saavat samalla hinnalla terveyskeskusten palvelut jne.

Tässä kun muistelun puolelle mennään, niin ed. Aittoniemi muisti jotenkin valikoivasti näitä asioita. Kyllä viime hallituksen eli Ahon hallituksen aikana, jos katsotaan, miten veroja ja kaikkia maksuja nostettiin, niin ei löydy Suomen historiasta muuta semmoista aikaa, jolloin yhtä paljon prosentteina nousivat verot ja miten köyhät iskettiin kyykkyy, millä tavalla leikkaukset kohdistuivat sairaisiin. Sairausvakuutuksen korvauksen piiristä pudotettiin toistasataa lääkettä ilmeisesti. Joku viisaampi ja se, kenellä on parempi muisti, tietää lukumäärän, paljonko putosi, mutta listalta lähti hirveä määrä lääkkeitä, joita ei nyt sitten korvata ollenkaan, vaikka ne ovat lääkärin määräämiä lääkkeitä, joita on käytettävä joka päivä reseptin mukaan. Pullon kyljessä lukee, että kolmesti päivässä, ja ne maksavat aika

paljon. Siinä mielessä kyllä voisi joku ottaa semmoista lääkettä, että muisti paranee tässä hommassa.

Maksuista jo taisivat edelliset puhujat todeta, että kuitenkin nykyinen hallitus on lähtenyt heti hallituskauden alussa jollakin tavalla alentamaan niitä hurjia juttuja, mitä tapahtui. Kansaneläkevakuutusmaksu poistettiin. Sehän ei ole vakuutusmaksu; opin myöhemmin, että se ei olekaan vakuutusmaksu vaan veronluonteinen maksu. Mutta sehän on epälooginen siinä mielessä, että pantiin kuitenkin sillä nimikkeellä oleva maksu, vakuutusmaksu, eläkeläisille, jotka itse jo nauttivat sitä saantoa, eläkettä.

Nyt on pikkuhiljaa tultu nästisti parempaan suuntaan. Voi todeta, jotta tämä 0,3 penniä, mikä tässä sairausvakuutusmaksualennuksena nyt on esitetty, tuntuu pieneltä. Se on ihan totta. Olisi toivonut, että tämän hallituskauden aikana ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, mikä eläkkeensaajille tuli, — viime hallituksen toimesta, todettakoon vielä — olisi voitu edes puolittaa. Kun puolittamistavoitteita on työttömyyden suhteen, niin tämä olisi voitu nyt puolittaa; työttömyys on paljon vaikeammin puolitettavissa. Siellä on omat haittatekijänsä. Se ei toimi samalla tavalla. Tämä olisi ollut helpompi puolittaa. Olisi odottanut sitä.

Tuleva hallitus voisi heti hallitusohjelmaa linjoittaessaan päättää, että alkutaipaleella, kahden ensimmäisen vuoden aikana, poistetaan tämä epäoikeudenmukaisuus kokonaan, jolloin ensi hallituskauden puolessavälissä ne, keitä siellä mahtaa ollakin — onko sitten punamultaa, nykyistä pohjaa vai mitä — sitoutuisivat tähän asiaan. Minusta olisi kohtuullista kertoa kansalaisille, että tällainen tässä tulee tapahtumaan. Eläkeläisillä olisi edes tiedossa, että kahden vuoden päästä vaalien jälkeen olisi tällainen tulos. (Ed. Elo: Jos näitä äänestää!) — Kyllä, näin juuri! — Sen tyypiseen ajatteluun minä toivoisin, että me saisimme pontta.

Kaiken kaikkiaan muutenkin, jos katsoo eläkeläisten asemaa, niin verotusta on alennettu. Sen karmean Ahon hallituksen jäljiltä, mikä niitä nosti, nyt on tultu pikkuisen inhimillisempään suuntaan.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Tässä lakiesityksessä on jotakin muutakin epäoikeudenmukaista, kuin vain nyt esillä ollut eläkeläisten kohtelu.

Olen itse toistuvasti, kun tämä täällä vuosittain käsitellyssä on, puuttunut siihen, että riippu-

matta siitä, minkä värisiä hallituksia on ollut, niin vuodesta 85 lähtien kirkkoyönantajalta ja seurakunnilta peritään muita työnantajia korkeampaa sairausvakuutusmaksua. Se on nyt tässä esityksessä 1:tä prosenttiyksikköä matalampi normaalia, koska tällä alennuksella nyt jo toista vuotta kompensoidaan tuomiokapitulien siirrosta kirkolle aiheutuneita kustannuksia, mutta silti se on 6,85 prosenttiyksikköä, kun se kunnalta on 2,85.

Perusteluna on sivulla 4, että se johtuu työttömyysturvaetuuksien veronalaistamisesta. Mielestäni ne ovat kyllä ontuvat, koska tästä uudistuksesta veroja saavat myös muut kuin kirkko. Se on ontuva sikäläkin, että jos nyt kirkko tällaisena valtakunnallisena organisaationa onkin aika varakas työnantaja ja voisi maksaa näitä maksuja, pienet paikallisseurakunnat joutuvat kärsimään samasta kohtelusta kuin kirkkokin. Jos vertaa paikallisesti hallintoyksikkönä kuntaa ja seurakuntaa, siinä ei ole kovin suuria eroja.

Arvoisa puhemies! Minä olen lukenut kokoomuksen Nykypäivä-lehdestä, että kokoomus on ottanut tulevien seurakuntavaalien vaaliteemaksi sen, että tämä ero tasoitetaan, ja siksi tuntuu erikoiselta, että tämä asia lyödään lukkoon nyt jo ensi vuotta varten tässä vaiheessa eikä esimerkiksi syksyllä budjetin yhteydessä. Kokoomuslaisia ei ole täällä nyt paikalla, mutta toivon, että tämä ei ole mikään julkinen käsienspesu etukäteen tässä asiassa, vaan kokoomus valiokunnassa sitten toimii siten, kuin aikoo kansalaisille viestittää seurakuntavaalien yhteydessä, ja tasoittaa tätä kirkon maksua edes vähän lähemmäksi muita työnantajia.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi peräsi Alkion periaatteita ja puhui, kuinka erinomaisia ne olivat, mutta ne taisivat kyllä unohtua Ahon hallituksen aikana. Silloin oli nimittäin vain pelkkää eläkeläisten verotuksen kiristämistä. Nimittäin vuonna 93 palkansaajilta alettiin periä työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua. Eläkkeensaajilta ei mainittuja maksuja peritä, ja eläketuloa saavien korotetun sairausvakuutusmaksun ainoa peruste oli, että koska eläkeläiset eivät maksa työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua, peritään heiltä sairausvakuutusmaksu. Se oli 3 penniä. Kiristämistä tapahtui.

Mutta nyt Lipposen hallituksen aikana onneksi on suunta ihan toinen. Olemme alentamassa eläkeläisten verotusta. (Ed. Aittoniemi: Koska?) — Tänä vuonnakin jopa. — Nimittäin elä-

keiden verotus kevenee hieman vuoteen 97 verrattuna, kun eläketulosta perittävää sairausvakuutusmaksua alennetaan noin 0,7 penniä.

Mutta kyllähän tilanne tietysti on se, että itse olisin kovasti toivonut, että alennus olisi ollut todella jo tänä vuonna pennin, kuten eduskunnan ponnassa aikanaan sanottiin. Myös ed. Elo muistutti asiasta. Tuo ponsihan oli vastaus tekemääni aloitteeseen siitä, että kokonaan tämä maksu poistettaisiin.

Nyt kuitenkin alennus on 0,7 penniä, ja seuraavaksi vuodeksi sitä on suunniteltu vain 0,3:ksi. Toivon, että hallitus vielä tähän palaa ja miettii todella vakavasti, että alennus olisi seuraavaksi vuodeksikin edes pennin, jolla saataisiin vähän paremmin eläkeläisten tilannetta parantettua.

Ed. H. Elberg: Arvoisa puhemies! Kun todella Ahon hallitus olisi hoitanut tämän maan asioita vähän paremmin, niin me voisimme varmasti huomattavasti nopeammassa tahdissa alentaa näitä eläkeläisten ylisuuria maksuja, mutta kuitenkin on muistettava, että oikeastaan Ahon hallituksen aikana korotettiin koko laajalla rintamalla eläkeläisten maksuja ja Lipposen hallitus, joka nyt hoitaa asioita, poisti tietysti ylimääräisen kansaneläkevakuutusmaksun käytännössä välittömästi ja nyt ollaan alentamassa sairausvakuutusmaksuja eläkeläisiltä. Tämä tietysti menee hyvin hitaasti, ja se on tietysti ongelma, mutta se johtuu tietysti siitä, että Lipposen hallituksella on tuo ikävä perintö Ahon hallituksen huonosti hoidetulta ajalta, jolloin maa taloudellisesti päästettiin huntingolle ja velkaannuttiin satoja miljardeja markkoja.

Mutta se, mikä tässä tietysti on ongelmallinen asia ja kyllä totta, on palkansaajilta ja eläkkeensaajilta 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta perityn 0,45 pennin suuruisen sairausvakuutusmaksun korotuksen poistuminen. Minusta se ei kyllä ole solidaarista politiikkaa. Tässä minun mielestäni olisi parempi, että vaikka nostettaisiin 80 000 äyriä rajaa esimerkiksi 100 000 äyriin ja sitten pidettäisiin voimassa 0,45 pennin korotus niillä, jotka ansaitsevat yli 100 000. Se olisi pehmeämpi lasku ja kuitenkin huomattavasti solidaarisempaa kuin se, että kokonaan poistetaan tämä korotus.

Ed. V. Ilja: Herra puhemies! On hyvää kehitystä, että eläkeläiset pääsevät tänä päivänä yhä enemmän vaikuttamaan asioihinsa. (Ed. Väistö: Miten?) — Malttakaa nyt kuunnella, tu-

len siihen juuri. — Valtakunnallinen eläkeläisneuvosto, joka on kaikkien puolueiden eläkeläisistä koottu ja joka pääsee valmisteluvaiheessa antamaan lausuntonsa erilaisiin asioihin, on askel siihen suuntaan, että eläkeläiset itse vaikuttavat asioihinsa, vaikkeivät istukaan tupopöydässä. He itse arvostavat tätä työtä, ja se on erittäin merkittävä yhteistyön näyte myös.

Mitä tulee ratkaisuihin, joita tämä laki vie onneksi jonkin verran positiivisella tavalla eteenpäin, on hyvä muistaa kuitenkin, että 80 000 markkaan saakka palkansaajan verotus plus muut palkasta otettavat maksut ovat hieman korkeammat kuin eläkeläisen. Eli etenemme kaiken aikaa siinä, että eläkeläisen epäoikeudenmukainen sairausvakuutusmaksu poistuu, mutta samanaikaisesti tulee kyetä myös palkansaajan pienen palkan verotusta ja muita maksuja keventämään.

Mitä tulee tähän, mitä ed. Tiisanen, joka nyt on palannut saliin, toi terveisinä sosiaali- ja terveysvaliokunnan vanhustenhoitoa käsittelevästä tilaisuudesta, haluaisin tietenkin korostaa, että se ei ollut rakennettu sensaatioiden etsimiseksi ja niiden nostamiseksi vaan ennen kaikkea yhdessä asian kehittämiseksi: arvokas vanhuus, arvostettu työ. Eli yhteistyö ja niiden mallien etsiminen oli keskeisintä eikä epäkohtien toistaminen.

Ed. Peltomäki: Arvoisa puhemies! On totta, että Esko Ahon hallituksen aikana eläkkeensaajille sälytettiin ylimääräinen 3 pennin sairausvakuutusmaksu, ja ihan aiheesta tällä hetkellä eläkeläiset ovat närkästyneitä. Mutta täytyy myöntää, että kun nyt jonkin verran liikkumavaraa on talouteemme saatu, tuntuu todella hyvältä, että kuitenkin tämän vuoden aikana tätä sairausvakuutusmaksua alennetaan 0,7 penniä ja ensi vuoden alusta 0,3 penniä. Suunta on oikea mutta riittämätön. Miksi se on riittämätön? Se on siitä syystä, että jo sosiaali- ja terveysvaliokunnassa me esitimme todellakin, että alennuksen pitäisi olla jo tämän vuoden alusta 1 penni, mutta nyt on käymässä niin, että se toteutuu vasta kahden vuoden aikana. Tietysti täytyy toivoa, että myös vielä ensi vuoden osalta asiaan voitaisiin palata ja nopeuttaa aikataulua.

Sen sijaan eläkeläisille merkittävää on tänä vuonna se, että lääkkeiden arvonlisävero alennetaan. Myös pidän tärkeänä sitä, että kunnat huolehtisivat sosiaali- ja terveyspalveluista. Ne ovat kaikkein tärkeimpiä vanhuksille, koska, niin kuin tiedämme, kun ikäännymme jokainen vuorollamme, tarvitsemme entistä enemmän ter-

veyspalveluja. Sitä varten niiden pitäisi olla kunnossa, kuin myös sekä laitoshoidon että avohuollon.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Edellytykset eläkeläisten aseman korjaamiseen ovat olemassa. Nythän eletään jo kuudetta vahvan kasvun vuotta. Kun Ahon hallituksen aikana tehtiin nopeita toimenpiteitä valtiontalouden syöksykierteen katkaisemiseksi, silloin vastuuta sälytettiin kaikille. Se tapahtui kuitenkin tasapuolisesti. Nyt Lipposen hallituksen aikana on annettu muun muassa verohelpotuksia niille, joilta ei mitään otettu.

Kuntien taloudellinen tilanne on heikentynyt ja, ed. Peltomäki, tässä mielessä ne toiveet, joita asetatte kuntien suuntaan, ovat tietysti oikeita, mutta kuntien asema ja mahdollisuudet ovat kyllä kovasti Lipposen hallituksen aikana heikentyneet.

Köyhyydestä on viime viikkoina ja viime päivinä puhuttu, ja se on kyllä tosiasia. Eriarvoisuus ja kahtiajakautuminen on maassamme lisääntymässä. Ongelmallista on ollut, että tupopöydässä päätetään juuri sellaisista asioista, joista pitäisi päättää eduskunnassa demokraattisesti sellaisten väestöryhmien osalta, jotka eivät itse ole valvomassa siellä etuaan. On hyvä, että eläkeläiset itse ovat järjestäytyneet ja ovat aktiivisia; sillä on varmasti vaikutusta. Uskon niin, että se tulee tavallaan myös vaalien ja vaalikäyttäytymisen kautta vaikuttamaan, niin kuin on aina ennenkin tapahtunut. Eläkeläiset seuraavat hyvin asioita, ja se on kyllä hyvin tärkeää.

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Eläkeläiset alkavat olla vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien suunnassa kovassa kurssissa taas, kun vaalit lähestyvät. Veteraaneista ei paljon puhuta, kun heitä on niin vähän, etteivät enää pysty paljon vaaleissa vaikuttamaan.

Mutta jos mennään asiaan, niin nimenomaan jos katsotaan esimerkiksi tätäkin esitystä, siinä 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta poistetaan 0,45 pennin suuruinen maksu. Se olisi pitänyt jättää ja sen sijaan eläkeläisille antaa alennusta enemmän kuin 0,30. Tässä näette selkeästi, ketä tässä sorretaan, hyvätuloista vai vähätuloista. Jos ette näe ilman silmälaseja, näitä saa 29 markalla Yliopiston Apteekista; näillä näkee, mitä tässä systeemissä sanotaan.

Mitä tulee verotukseen, tiedätte varsin hyvin, kuinka verohommassa kävi. Eräiden verotuksessa tehtävien vähennysten johdosta eläkeläiset ja

pienituloiset jäivät kokonaan vaille kompensatiota, kun edellisen kerran tehtiin suuria veroleikkauksia, ja korkeatuloiset saivat siitä huolimatta verovähennyksen. Nyt te kehtaatte puhua täällä, että eläkeläiset ja vähäosaiset ovat saaneet alennuksia. Se on aivan uskomatonta, kuinka te kääntelette asiat täällä salissa.

Mitä tulee talouteen, kun Ahon hallituksen aikana pantiin perustukset kuntoon maan taloudessa — pelastettiin maa, muurattiin perustukset — nyt talous pyörii niin täysillä, ettei koskaan Suomen historian aikana. Siitä huolimatta te ette pysty sairausvakuutusmaksua alentamaan kuin 0,30 penniä. Olisitte tehneet edes niin, että olisitte alentaneet sen pennin, minkä te lupasitte. Olisitte edes sen tehneet, mutta nyt ette tee sitäkään, mitä olette luvanneet ja mitä eduskunta on edellyttänyt.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ihmetyttää hieman tuo jatkuva väite, että kaikki olisi sovittu työmarkkinajärjestöjen välillä. Eihän näin toki tehty kaikissa asioissa. Kyllä eduskunta on ollut kuitenkin lainsäätäjäelimenä hyvin pitkälti näissäkkin kysymyksissä, ja sellaisena se on myös tietysti pidettävä.

On helppo yhtyä täällä esitettyihin, muun muassa ed. A. Ojalan, ajatuksiin siitä, etteihän tietenkään meitä kaikkia tyydytä suuruudeltaan, tuskin ketään, tämä kehitys, mitä on ollut. Toki olisimme toivoneet, että 1 penni, mistä puhuttiin, jos ei lupauksena, niin tavoitteena, olisi pitänyt saada toteutettua, mutta hyvin me kaikki täällä salissa tiedämme, mistä johtuu, että ei päästy korjaamaan edellisen hallituksen tekemää virhettä.

On myös tietysti muistettava, kun keskustan taholta on voimakkaasti sanottu, että tasapuolisuutta on noudatettava, että kyllähän tässä noudatettiin viime kerralla tasapuolisuutta niin, että kun sairausvakuutusmaksu eläkeläisille määrättiin, määrättiin myös työttömyysvakuutusmaksu palkansaajille. Kyllä tällä tavalla tasavertaisuutta haettiin.

Onko se sitten tasavertaisuuden hakemista myös, että työttömyys räjähti käsiin. Kai se keskustan mielestäni on eräänlaista tasavertaisuuden hakemista: Pannaan kaikki maksumiehiksi!

Ed. E l o : Puhemies! Totta on se, että ed. Aittoniemi täällä yrittää sotkea aika selviä asioita. Näyttää siltä, että hän tarvitsee vielä lasejakin asioiden sotkemiseksi.

Mitä, puhemies, tulee eläkeläisten verotuk-

seen, on myös totta, mitä ed. Viljamaa sanoi: Eläkeläisillä on jonkin verran keveämpi verotus 7 000 markan tuloihin asti kuukaudessa, ja se kannattaa aina muistaa, kun asioista puhutaan. Toinen näkökulma on tietysti se, että eläkeläisten tulot ovat luonnollisesti myös pienemmät kuin palkansaajien. Keskimääräinen eläke kai tällä hetkellä on noin 5 000 markkaa kuukaudessa.

Mitä tulee, ed. Viljamaa, neuvotteluvoimien, uskon, että siitä olemme samaa mieltä. Sitä pitää ajaa, että eläkeläiset saavat neuvotteluvoimien ja pääsevät itse päättämään omista asioistaan.

Puhemies! Usein täällä keskustelussa erityisesti keskusta ja kokoomus, maan oikeistopuolueet, puhuvat siitä, että meillä on liian korkeat sivukulut, että työnantajia rasittavat liian korkeat sivukulut. Nämä, mitä me nyt käsittelemme, ovat myös niin sanottuja sivukuluja.

Mutta samanaikaisesti kannattaisi myös keskustan, yrittäjien yleensä ja kokoomuksen sanoa, mistä he ovat valmiita vähentämään, mitä sosiaalikuluja aiotaan vähentää, mitä sosiaaliturvaa aiotaan alentaa. Minusta pelkästään vaatimus siitä, että sivukuluja alennetaan, ei riitä. Pitää olla rehellinen, ed. Aittoniemi, vaikka se olisi vähän vaikeatakin.

Puhemies! Ihan lopuksi vielä, on aivan selvää, että eläkeläiset ovat apealla mielellä. Kuitenkin varoittaisin tässäkin yhteydessä uskomasta siihen, että keskustan nouseminen suurimmaksi puolueeksi tulisi tuomaan jotakin parannusta eläkeläisten asemaan. Siinä mielessä, puhemies, pahaa pelkään, että jos eläkeläiset tätä tukevat esimerkiksi jäämällä pois vaaliurnilta, he auttavat väärän puolueen valtaan.

Ed. L a h t e l a : Puhemies! Täällä vähän väliä nousee esille puheissa se, jotta meillä liikkumavaraa taloudessa on olemassa. Ilmeisesti sitä ei keskustasta oikein ymmärrä, että meillä kuitenkin markkamääräisesti velka kasvaa yhä edelleen. Kun nettomääräinen velan kasvu saadaan pysähtymään ja vielä velkaa vähemmäksi, meillä on liikkumavaraa, koska aina kun otetaan lisää velkaa, se tekee lisää korkomenoja ja on kaikki muusta pois. Lisäksi kun vielä lopetetaan ”vispilöiden” ostaminen, niin sieltä tulee lisää, jottei tarvitse enää velkaa ottaa yhtään enempiä.

Sen vuoksi minulla olisi ainakin sellainen malli, jotta meidän pitäisi päästä sellaiseen tulevaisuuteen, jotta jossakin aikataulussa tehdään sellainen ohjelma, jolla bruttomääräinen velka saadaan kohtuulliselle tasolle. Velka on niin kor-

kealla tasolla, jolle se Ahon hallituksen aikana saatiin, se vyöry, että sitä hillitessä on kohta jo neljä vuotta mennyt, että voidaan iskeä jarrut päälle ja saataisiin se johonkin pysähtymään. Nyt sitä on onnistuttu onneksi vähän saamaan pysähtymään, mutta pitäisi saada myös aikaan hoito-ohjelma, miten päästään tulevaisuudessa eteenpäin sillä tavalla, jotta eivät rahavallan piirit tule syömään meiltä kaikkea hyvinvointia korkojen muodossa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Ei ole oleellista eikä tärkeää, että nimenomaan Ahon hallituksen aikana potilaiden maksettavaksi tuleva osuus lääkkeistä nousi, kun omavastuuosuudet kasvoivat. Oleellista on se, että nyt pystyisimme muuttamaan tilannetta paremmaksi.

Kun eduskunnassa on kaikenlaisia verkostoja, jalkapalloseura ja kaikkea muuta, niin eläkeläisten tai vanhempien ihmisten tukiverkko vielä puuttuu. Tässä asiassa olisi kyllä kaikkien puolueiden kansanedustajien syytä tehdä yhteistyötä. Tämä ei ole oikeastaan mikään vaalikysymys eikä siihen suuntaan, ed. Aittoniemi, vaan kysymys on inhimillisyydestä. Sieltä löytyvät Suomessa ne ihmiset, joilla menee kaikkein huonoimmin, joita usein kaikkein vähiten arvostetaan, ikääntyneet ihmiset, jotka ovat tämän maan rakentaneet, kuten tiedätte.

Ed. Viljamaa puhui siitä, ettei tämänpäiväinen sosiaali- ja terveysvaliokunnan tilaisuus ollut mikään yritys ongelmien kärjistämiseksi, ei varmaankaan. Siellä etsittiin, uskon kyllä, keinoja, jotta saataisiin ongelmat hoitoon ja hallintaan. Uskon, että myös ed. Viljamaa on samaa mieltä siitä, että se kansalaisaktiivisuus, mitä nyt on ollut vanhusten laitoshoidoasioissa, on ollut tärkeää.

Ed. Aittoniemi : Herra puhemies! Ed. Elolle sanoisin, että ette te eläkeläisille mitään neuvotteluoikeuksia anna. Kun vaalit ovat ohi, neuvotteluoikeudet pyyhkiytyvät samalla kertaa. Sanon suoraan, että jos halutaan tämän maan asiat saada loppujen lopuksi kuntoon, saada velanotto pysähtymään ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus, niin pudotetaan kokoomus hallituksesta ja muodostetaan punamultahallitus. Vasemmistoliittokin saattaa siellä olla tyytyväinen, kun saa läpi sosiaalisia tavoitteitaan. Nyt puhuu, muttei saa mihinkään suuntaan liikahtamaan; olisi pikkuisen mahdollisuutta keskustan ja sosialidemokraattien mukana saada omia ta-

voitteitaan läpi ja olla ylpeä itsestään, mutta ette ikinä kokoomuksen käsikynkässä.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Kun on laajemminkin puhuttu eläkeläisten asiasta tähän tärkeään maksun poistamiseen liittyen, niin kyllä on syytä muistaa myös kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen. Se on koettu ja koetaan varsin ongelmalliseksi. Edelleen nykyisen hallituksen aikana eläkkeensaajien hoitotuen korotuksesta on pidättäydytty, ja päätöshän on tehty kahdeksi vuodeksi, täksi ja ensi vuodeksi. Nämäkin asiat ovat sellaisia, jotka kokonaisuuteen kuuluvat. On paljon sellaisia asioita, joiden osalta nyt pitäisi tehdä kokonaisratkaisu, että helpotettaisiin eläkeläisten asemaa kokonaisuutena, heidän taloudellista tilannettaan, samoin heidän asumismahdollisuuksiaan kotona kehittäen myös omaishoitojärjestelmää edelleen.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ei oikein voi heti suoralta kädeltä harkitsematta asiaa pidempään tyrmätä ed. Aittoniemen ajatusta siitä, että punamultahallitus voisi olla yksi mahdollisuus tulevana eduskuntakautena. Siinä on vain sosialidemokraateilla tietysti aikamoinen työ vahtia, jos keskusta ei muuta tapojaan verrattuna edelliseen hallitukseen, pitää näitä etuisuuksia, mitä tämän hallituksen aikana on yritetty saada aikaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys ikääntyvien työntekijöiden aseman parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 13/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle ikääntyvien työntekijöiden aseman parantamista koskevaksi lainsäädännöksi on mielestäni oikean suuntainen ja tämä on selvä parannus nykyiseen käytäntöön. Tässä asutaan nyt askel siihen suuntaan, mihin olisi pitä-

nyt astua jo aikaisemminkin, kun tällainen suurtyöttömyys vallitsee.

Työajan lyhennys tässä tapauksessa osa-aikaistamalla, niin että työntekijä voi itse jäädä osa-aikaeläkkeelle 56 vuoden iässä ja toinen osa tulee palkkana ja toinen eläkkeenä, on hyvä ratkaisu. Mutta on selvää, että tässäkin laissa näkyy olevan joitakin puutteita. En lähde siinä mielessä arvostelemaan lakia, koska jo aikaisemmin totesin, että tämä on selvä parannus nykyiseen, mutta tässä on selviä puutteita, jotka tulisi valiokuntakäsittelyssä mahdollisimman pitkälle korjata.

Ensinnäkin työajan lyhennys pitäisi pystyä yleensäkin toteuttamaan niin, että se loisi uusia työpaikkoja. Tässähän ei välttämättä näin tapahdu. Työnantajalla ei ole tilalleottovelvollisuutta. Se voi päästää työntekijän halutessaan osa-aikaeläkkeelle, mutta voi olla niin, että työ tehdäänkin sitten osa-aikatyönä eli siihen ei palkata uutta työntekijää. Tämä on tietenkin yksi sellainen asia, että se ei suoraan paranna työllisyyttä. Ikääntyneen työntekijän, jos hän ei jaksakaan enää tehdä koko päivää tai vähimmäisviikkotunteja eli 40:tä tuntia, on tietenkin helpompi tehdä esimerkiksi 16:tä tuntia. Mutta tässä ei todellakaan uuden työntekijän palkkaamista ole.

Nythän on jo monissa paikoissa käytössä osa-aikaeläkkeitä. Minäkin tiedän, että eräissä tehtäissä on niin, että viisivuorotyössä toinen työntekijä tekee kaksi työvuorota peräkkäin ja toinen osa-aikatyöntekijä tulee tekemään toiset kaksi työvuorota peräkkäin, jolloin tavallaan yksi kokoaikainen työpaikka tulee täytettyä. Tässähän on mahdollisuus käyttää useita malleja: Toinen työntekijä tekee viikon eli 40, tuntia ja toinen tekee seuraavan viikon 40 tuntia. Myös sellainen mahdollisuus on olemassa. Tämä on sinänsä kyllä suhteellisen joustavaa, ja näin sen tietysti pitää ollakin, että se käytännössä toimisi.

Kuten jo aikaisemmin totesin, työnantajalla ei ole velvollisuutta ottaa uutta työntekijää, ja toinen asia on se, että kun työntekijä haluaa osa-aikatyöhön, työnantajalla ei ole ehdotonta velvollisuutta päästää työntekijää siihen. Työnantajan tulee pyrkiä vain tai työnantaja pyrkii järjestämään mahdollisuuden, että henkilö pääsee osa-aikatyöhön. Tiedän kyllä tapauksia, joissa työnantaja on hirvittävästi ”pyrkinyt” järjestämään, mutta ei ole vain onnistunut niissä pyrkimyksissään. Silloin ei työntekijällä ole valitusoikeutta tästä asiasta. On tehtävä 40 tuntia viikossa, jos jaksaa, jos ei jää sairauslomalle tai muuta. Työntekijän mahdollisuus vaikuttaa osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen on hyvin rajalli-

nen. Se on viime kädessä työnantajan tahdosta kiinni.

Eläkeikiähän on nostettu viime aikoina. Tämä on siinä suhteessa myönteinen asia, että nyt tässä pudotetaan eläkeikää 58:sta 56 vuoteen, ja se on tietenkin tällaisessa työllisyystilanteessa aivan oikein. Mielestäni tässä maassa pitäisi vihdoinkin kokeilla myös luopumiseläkejärjestelmää eli päästää 55-vuotiaat, kauan työelämässä olleet työntekijät eläkkeelle, jos he itse haluavat, ja sillä ehdolla, että työnantaja palkkaa uuden työntekijän tilalle. Lyhennettäisiin elinikäistä työaikaa vanhemmilta työntekijöiltä ja päästettäisiin nuoria työntekijöitä tilalle työelämään. Mielestäni tämä olisi tälle yhteiskunnalle halvempi ja edullisempi ratkaisu kuin se, että edelleenkin nuoria on valtavasti työttöminä. (Ed. Elo: Ed. Kuoppa on oikeassa!)

Viellä näihin tuntirajoihin. Tässähän on ehtona, että jotta pääsisi osa-aikaeläkkeelle, täytyy olla vähintään 35 tunnin säännöllinen työaika viikkoa kohti. Nyt on ongelmana se, että esimerkiksi palveluolilla on hyvin paljon työntekijöitä osa-aikaistettu viime aikoina. He ovat olleet aikaisemmin 40 tunnin työviikossa, ja heidät on osa-aikaistettu. Kun he tekevät 30—32 tuntia, heillä ei olekaan mahdollisuutta päästä osa-aikaeläkkeelle, koska vähimmäistyötuntimäärä ei täyty. Tässä on minun mielestäni ongelmakohta, joka aiheuttaa sen, että sitä ei siinä laajuudessa, kuin ehkä on ajateltu tulevan käyttöön, pystytä käyttämään ja läheskään kaikki halukkaat eivät voi sitä käyttää.

Toinen asia on tietenkin se, että tulevan ajan oikeus nyt tulee tähän mukaan, mutta täytyy muistaa, että tulevan ajan oikeus tulee leikattuna eli välillä 56—60 ikävuotta eläkekertymä on 1,2 prosenttia ja välillä 60—64 vuotta eläkekertymä on 0,8 prosenttia, eli lopullinen eläketaso tulee kyllä jäämään jonkin verran alhaisemmaksi.

Kun tiedustelin valtion eläkelaista ja siitä, miten tämä suhtautuu niin sanottuun superkertymään julkisella puolella, valtion puolella, niin sosiaali- ja terveysministeriöstä sain kyllä mielestäni hiukan kyseenalaisen vastauksen. En ole varma, mutta kyllä se valiokuntakäsittelyssä varmaan selvenee. Sain vastauksen, että julkisella puolella tänne tulisi superkertymä, mutta yksityisellä puolella ei tule. Yksityisellä puolella ei tule, se on ihan selvä, sen näkee suoraan tästä laistakin. Mielestäni oikeudenmukaisen ratkaisun tulisi olla sellainen, että sekä yksityisellä että julkisella puolella kertymä on saman suuruisen,

mutta se selvinnee, kun tätä lakia valiokunnassa käsitellään.

Mielestäni keskeinen asia tässä on se, että voitaisiin korostaa sitä, että työnantajalla on velvollisuus järjestää halukkaalle osa-aikatyön mahdollisuus, ja myös se, että työnantajat pyrkisivät ottamaan uusia työntekijöitä töihin, ettei tämä olisi pelkästään rationalisointikeino työnantajalle puolittaa työaikoja. Myös pitäisi miettiä vakavasti sitä, että pitkään täysaikaista työtä tehneellä työntekijällä olisi mahdollisuus päästä osa-aikaeläkkeen piiriin, vaikka tällä hetkellä hänen työtuntimääränsä ei tuota 35 tuntia olekaan.

Ed. Peltomäki: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle ikääntyvien työntekijöiden aseman parantamista koskevaksi lainsäädännöksi. Tämähän on asia, joka on sovittu tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä. Itse olen tehnyt lakialoitteen osa-aikaeläkkeen ikärajan alentamisesta 58 vuodesta 55 vuoteen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kehitettäväksi osa-aikaeläkejärjestelyjä ikääntyvien työntekijöiden työelämässä jatkamisen tukemiseksi. Nämä muutokset osa-aikaeläkejärjestelyyn tehdään kahdessa vaiheessa. Nyt esitetään, että muutettaisiin pysyvästi lakia siten, että osa-aikaeläkkeeltä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeelle siirtyvän eläkkeen määrä olisi nykyistä suurempi. Samalla osa-aikaeläkejärjestelyistä aiheutuvien kustannusten vastuunjakoja tarkistettaisiin. Myös niin sanottu automaattinen katkaisu poistettaisiin osa-aikaeläkkeen perusteena olevan kokoaikaisen työn vakiintunutta ansiotasoa määrittäessä. Nämä ovat kaikki parannuksia nykyiseen osa-aikaeläkkeeseen ja myös kannustavat entistä enemmän työntekijöitä lähtemään osa-aikaeläkkeelle. Tämä myös turvaa nimenomaan sen, jos jo osa-aikaeläkkeellä oleva henkilö sairastuu tai tulee työkyvyttömäksi. Tältä osin tähän on tulossa parannuksia, ja nämä ovat tulossa voimaan jo 1.4.1998.

Toinen osa hallituksen esityksessä on se, että säädetään määräaikainen, vuoden 2000 loppuun voimassa oleva erillislaki eli laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä. Tämän mukaisesti osa-aikaeläkkeen alaikäraja alennettaisiin nykyisestä 58 vuodesta 56 vuoteen. Samassa laissa työnantajalle asetettaisiin velvollisuus pyrkiä järjestämään osa-aikatyötä työntekijän tai viranhaltijan halutessa siirtyä osa-aikaeläkkeelle. Kuten ed. Kuoppa sanoi, tähän kohtaan muodostuu

se kuoppa: Tässä on työnantajalla velvollisuus vain "pyrkiä" järjestämään osa-aikatyötä. Omassa lakialoitteessani lähdin siitä, että tämä on subjektiivinen oikeus eli työntekijä niin halutessaan voisi lähteä osa-aikaeläkkeelle. Kuitenkin minusta hallituksen esitys on erittäin hyvä siltä osin, että osa-aikaeläkkeen ikärajaa alennetaan kahdella vuodella eli se olisi ensi heinäkuun alusta 56 vuotta.

Puhemies! Ikääntyneiden työntekijöiden työtömyys on yleisen työllisyystilanteen paranemisesta huolimatta viime vuosina pahentunut ja yli 50-vuotiaiden työttömyystilanne on edelleen vaikea. Hyvä talous- ja työllisyyskehitys aiheuttaa nuorten työnhakijoiden kasvavaa kysyntää, mutta yli 50-vuotiailla on ikänsä ja vaatimattoman peruskoulutuksensa vuoksi nuorempia heikompi motivaatio koulutukseen osallistumiseen eikä tukityöllistäminen johda pysyviin työsuhteisiin. Tämän vuoden alusta on tullut voimaan yhdistelmälaki, ja tältä osinhan ei ole vielä kokemuksia, sijoittuvatko nämä tukityöllistetyt myöhemmin pysyviin työsuhteisiin.

Tällä hetkellä työssä olevat puolestaan kokevat, että työn vaativuus, stressi ja kiire ovat vastaavasti lisääntyneet. Koveneva työelämä johtaa työkyvyn alenemiseen, ja siitä seuraa tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkemenojen nopea kasvu. Mielestäni osa-aikatyön ja osa-aikaeläkkeen yhdistelmä nyt tämän lain mukaan yli 56-vuotiaille on yksi keino, jolla vanhenevien työhön osallistumista tuetaan. Näen sen erittäin hyvänä. Aktiivisten toimenpiteiden ohella on käytettävä nykyistä tehokkaammin joustavan työaikapoliitiikan mahdollisuuksia.

Hallituksen esitys 56-vuotiaiden työntekijöiden oikeudesta osa-aikatyöhön on monestakin syystä perusteltu. Ensinnäkin työajan lyhentäminen helpottaa jaksamista ja mahdollistaa siten työnteon jatkamisen lähemmäksi vanhuuseläkeikää kuin muutoin ehkä tapahtuisi. Näkisinkin, että oikeuden päästä osa-aikaeläkkeelle pitäisi todellakin olla ikääntyvän työntekijän subjektiivinen oikeus.

Eläkeiän alentaminen ja osa-aikaeläkkeelle siirtyminen on mielestäni oiva esimerkki työn jatkamisesta, sillä vanhimpien ikääntyvien henkilöiden siirtyminen osa-aikatyöhön edellyttää uusien työntekijöiden palkkaamista esimerkiksi siten, että kaksi 56-vuotiaasta osa-aikatyön turvin siirtyy osa-aikaeläkkeelle ja heidän tilalleen palkataan yksi nuori työtön töihin. Parhaimmillaan tämä järjestely merkitsee nuorten tuoreen tietäidon ja vanhempien kokemuksen oivaa yhdis-

tämistä, työssä tarvittavien tietojen ja taitojen siirtämistä nuoremmille.

Valitettavaa sen sijaan on se, mikä aikaisemminkin on tullut esille: Eläketurvakeskuksessa on vuonna 1996 tehty tutkimus, jonka mukaan osa-aikaeläkejärjestelmällä ei juurikaan ole ollut työllisyystilannetta kohentavaa vaikutusta. Useimmiten osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden työtehtävät on jaettu muille työpaikassa jo olleille työntekijöille, ja osaeläkkeelle siirtyneistä teki samat tai lähes samat tehtävät kuin aikaisemminkin. Uusia työntekijöitä otettiin osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden tehtäviin vain 15 prosentissa tutkituista tapauksista. Eli tästä eteenpäin todellakin toivoisi, että myös työnantajat ottaisivat vakavasti nämä työllisyystalkoot ja näiden osa-aikaeläkkeelle siirtyvien tilalle palkattaisiin nuoria työttömiä.

Ed. Elo: Puhemies! Ensinnäkin olen sitä mieltä, että tämä hallituksen esitys on todella hyvä. Siitä on, mikä myös on mielenkiintoista todeta, sovittu tupon yhteydessä viime syksynä. Tämä merkitsee työn uudelleenjakoa järkevällä ja inhimillisellä tavalla.

Ottaisin myös kantaa siihen, mihin ed. Kuoppa edellä, eli tähän on vastakohta yleisen eläkeiän nostamiselle, johon viime vuosina on pyritty. Olen täällä useaan otteeseen maininnut siitä, että on yliseurooppalainen Oecd:n alulle panema pyrkimys, että yleistä eläkeikää pitää nostaa. Suomen olosuhteisiin se on sopinut erittäin huonosti tässä työllisyystilanteessa, ja päinvastoin meidän olisi tullut kokeilla, niin kuin ed. Kuoppa totesi, esimerkiksi ratkaisua, että 55-vuotiaat olisi päästetty eläkkeelle, jos olisi otettu uusi työntekijä tilalle. Muun muassa STTK:n pääsihteeri Seppo Junttila on laskenut, että jos ihminen pääsisi 55-vuotiaana eläkkeelle ja eläisi 75 vuoden ikään, hän kuitenkin tulisi yhteiskunnalle halvemmaksi, koska totta kai eläke määräytyy 55 vuoden iän perusteella ja eläke olisi pienempi. Mutta siitä huolimatta suuri osa ihmisiä olisi valmis siirtymään eläkkeelle 55 vuoden iässä.

Puhemies! Ranskassa on käytössä samantapainen järjestely, jossa 40 vuotta työelämässä toiminut henkilö pääsee automaattisesti eläkkeelle. Minusta tämä saattaisi olla jotain, mitä Suomessa edelleenkin pitäisi kokeilla. Niin kuin totesin, tämä esitys osa-aikaeläkkeistä on erinomaisen hyvä ja varmasti tulee saamaan suosiota. Niin kuin edustajat Kuoppa ja Peltomäki ovat todenneet, ainoa hankaluus on se, että työnantajille on tässä lähes ehdoton tulkintaoikeus.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Tänä päivänä ikärasismi on valitettavan yleistä, mutta tämä laki tekee tähän ajatteluun minusta ilahduttavan poikkeuksen. On nimittäin erittäin tärkeää, että voisimme antaa ikääntyvälle työntekijälle hänen osaamisestaan kuuluvan arvon. Hänen työpanostaan todella tarvitaan monessakin työpaikassa nimenomaan nuorempien työntekijöiden neuvonantajana ja jatkuvuuden takaajana, mutta koska nykyinen työtahti on tunnetusti liian kireä, kuten kaikki me varmasti olemme työpaikoilta kuulleet, on toki välttämätöntä, että hänen työtään voidaan helpottaa. Täten ehkä voidaan myöskin välttää se, että työntekijä joutuu ennenaikaiselle eläkkeelle terveydellisistä syistä. Sehän silloin on selvää säästöä nimenomaan sairaskuluihin.

Vaikka laki nyt on määräaikainen eli vain vuoden 2000 loppuun, uskon kuitenkin kokemuksen laista olevan sen verran myönteisen, että tämä antaa mahdollisuuksia jopa pysyvään käytäntöön. Näin ollen tervehdin hyvin ilolla tätä lakia, joka on monelle väsyneelle ja varhain työhistoriansa aloittaneelle työntekijälle erinomainen mahdollisuus päästä kaipaamalleen vapaalle eli eläkkeelle.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Asiantuntijat sanovat, että Suomessa on Euroopan hankalin ikärakenne. Niin varmasti onkin sikäli, että meillä on nopeimmin vanheneva väestö ottaen huomioon syntyvyyden vähäisyyden elikkä vuonna 2010 40 prosenttia on yli 65-vuotiaita. Siksi on tavattoman hyvä pyrkimys yrittää säilyttää työntekijöiden työtaitoja, tehoa, mahdollisuutta työelämässä mahdollisimman pitkään. Tämä laki täyttää myös tämän velvoitteen. Jos siihen liittyy edistyksellisen työnantajan näkemys, että puuttuva palanen täytetään nuorilla työntekijöillä ja siten työllistetään samalla, silloin tämä toimii molempiin suuntiin erittäin hyvin.

Sikäli tämä on myös turvallinen laki, kun tämä huomioi myös sen, että kun ikääntyvä työntekijä lähtee osa-aikaeläkkeelle, hän saat- taakin sairastua sinä aikana. Hänen eläketurvansa ei siitä huonone. Näitä lakeja vain olisi tarvittu enemmän jo 90-luvun alkupuolella, mutta yhtään työelämää uudistavaa ja työvuorottelua kehittävää lakia ei edellisen hallituksen aikana vielä syntynyt.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Tässä on hyvä osoitus siitä kolmikantayhteis-

työstä, mitä meillä on olemassa. Jotkut ovat täällä aikaisemmin arvostelleet sitä, että nämä korporaatiot ovat pahasta ja ne pitäisi jollakin tavalla saada hävitettyä. Semmoisia puheita on kuullut, ja semmoisia toimenpiteitäkin aikaan lienee ollut tämänkin talon sisällä vireillä. Nyt tässä on hyvä esimerkki siitä, että nämä korporaatiot ovat tehneet hyvää työtä. Ne ovat voineet esittää tämmöistä, ja voi olla, että hallitus ei suoraan olisi tämmöistä mahdollisuutta edes tuonut esille. Siinä mielessä ammattiyhdistysliikettä voi kiittää tästä, jotta tämmöinen osoitus siitä, että halutaan olla jakamassa työtä, on tullut sieltä ja ilmeisesti vielä yksimielisenä esityksenä.

Tässä hyvänä puolena voi pitää sitä, että tässä on otettu huomioon tulevan ajan oikeus, elikkä sieltä puolen tämä on pehmeä asia. Sitten se puoli on, minkä ed. Peltomokin totesi, että jää niitä aukkoja sillä tavalla, että ei välttämättä tilalle oteta toista ihmistä työhön. Se on huono puoli. Ed. Peltomolla lienee ollut semmoinen aloite — muistan, kun käytiin lähetekeskustelua viime vuoden puolella — jossa olisi sekin aukko paikat. Mutta tämä nyt menee omia teitään ja toivotaan, että jatkossa joissakin neuvotteluissa, kolmikantaisesti tai muuten, hallitus tuo sen ed. Peltomon aloitteen asian omana esityksenään, kun se ei ilmeisesti edustajan aloitteena mene läpi.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kaikki toimenpiteet, joilla työelämässä jaksamista tuetaan ja myös työllisyyttä parannetaan, ovat paikallaan. Tässä suhteessa nämä esitykset ovat oikeaan suuntaan meneviä. Voi olla, että näissä tarvittaisiin vielä, kuten ed. Kuoppa puheenvuorossaan totesi, joitakin tarkennuksia eräiltä osin, jotta tällainen osa-aikatyömahdollisuus tulisi mahdollisimman kattavana käyttöön. En tunne tarkalleen säännöksiä, mutta mielestäni eduskunnassa nyt pitäisi kyetä paneutumaan erikoisvaliokunnassa tähän hallituksen esitykseen perusteellisesti.

Mutta tähän liittyy yksi ongelma, ja, arvoisa puhemies, se on puhtaasti aikatauluongelma. Kun tällainen laaja esitys tuodaan vasta nyt eduskuntaan ja ensimmäisen osan pitäisi tulla voimaan jo huhtikuun alusta, kyllä tässä on aika nopea tempo erikoisvaliokunnalla ja eduskunnalla asian käsittelyssä. En tiedä, mistä syystä tämän esityksen antaminen, joka liittyy joulukuussa tehtyyn tuporatkaisuun, on näin pitkälle lykkääntynyt, mutta tämä ei kyllä kai-

kin osin jätä eduskunnalle niitä mahdollisuuksia, mitä tällaisen laajan, tärkeän ja kokonaisuutena varmaan hyvän asian käsittelyssä pitäisi olla.

Ed. Hysäli: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä on hyvä esitys varmasti siltä osin, että tämä lisää joustavuutta. Kun tässä on ”työnantaja pyrkii järjestämään”, minä uskon kyllä, että näin myös todellisuudessa tapahtuu. Tällaista subjektiivista oikeutta, jota täällä on peräänkuulutettu, ei voi tähän laittaa, koska se kyllä jähmettää tämän järjestelmän.

Kaikki olemme varmasti yhtä mieltä siitä, että jos varaa olisi, eläkeikiä pitäisi laskea, mutta kuten tiedämme, tämä on erittäin kallis järjestelmä. Jos vielä aikaisemmin Suomessa eläköidytään kuin tähän saakka, mikä on jo nyt Oecdaiden huippua, ei pitkän päälle mikään rahoitusjärjestelmä sitä kestä. Päävastoin meillä on alettu miettiä, miten ihmiset viihtyisivät työpaikoilla paremmin. Tyky-projekti, joka tähtää kuntoutukseen ja muuhun työssäoloajan pidentämiseen, on varmasti tervetullut jokaisella työpaikalla. Hälyttävää on se, että tutkimukset kertovat, että puolet työssä olevasta väestöstä on uupunutta. Siihen erikoisesti Tyky-projektilla varmasti joudutaan vastaamaan.

Ed. Lahtela täällä totesi, että tämä on korporaatioiden esitys. Kumma kyllä, tässä paperissa vielä lukee, että se on hallituksen esitys eduskunnalle. Ehkä se on virhe, vai olisiko siinä pitänyt jo nyt olla ”korporaatioiden esitys”.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Tämä laki on sisällöltään oikean suuntainen. Siinä muun muassa esitetään, että osa-aikaeläkkeen alaikäraja alennettaisiin nykyisestä 58 vuodesta 56 vuoteen.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että tämä laki on sikäli kyllä ehkä myös kritiikin alainen, että se yhä sitoo eläkkeelle siirtymisen ihmisen kronologiseen ikään. Eläkeikä on pitkälti määrätynyt — näin väitetään — siitä Bismarckin kysymyksestä neuvonantajilleen, kuinka pitkään ihmiset elävät. Eräs vastaus oli, että 65 vuotta. Mielestäni tulevaisuudessa on selvitettävä, millä tavalla ihmisen toimintakyky, jota voidaan tänä päivänä tutkia ja määrittää täsmällisemmin kuin koskaan aikaisemmin, voisi olla ehkä nykyistä enemmän eläkkeelle siirtymisen perusteena.

Kuitenkin, kuten totesin, pidän tämän lain sisältöä oikean suuntaisena, ja siksi se on kannatettava.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ahon hallituksen aikana nimenomaan tarkasti varottiin säätelemästä kaikenlaisia huuhaa-lakeja, erityisesti lisäämään sosiaali- ja eläkepoliittisen lainsäädännön tilkkutäkkiä, nimenomaisesti. Tämä lisää jälleen kerran sitä, tekee yhden lainsäädännön lisää. Tänä päivänä ei enää kukaan hallitse, minkä ikäisenä jonkun näköinen ihminen voisi mahdollisesti päästä eläkkeelle, mikäli lääkärit niin sanovat.

Tämä ei lisää työtä vähääkään, ehkä hiukan useammalla saattaa olla mahdollisuus osa-aikatyöhön. Loppujen lopuksi se puuttuva työpanos otetaan jäljelle jäävien ihmisten selkänahasta.

Minä ihmettelen sitä, että kun tänä päivänä eivät täysin työkyvyttömät ihmiset tahdo millään päästä työkyvyttömyyseläkkeelle tai sairauseläkkeelle, miten sitten sellainen, joka on osaksi työkykyinen, voi päästä esimerkiksi osa-aika-eläkkeelle. Minä ihmettelen. Tämä törmää näihin systeemeihin aikanansa joka tapauksessa, koska eläkkeiden maksusta ja eläkerahastoista tässä tietenkin on kysymys niin kuin muissakin tapauksissa.

Ei mitään merkitystä koko lailla, samanlainen kuin tämä hallituksen kotitaloustyön verovähennysoikeus. Nyt en ehkä käyttänyt oikeata sanaa, mutta te tiedätte, mitä tarkoitan. Samanlaisia lakeja on tullut kuin pärehöylästä. Ne jäävät sinne suureen menneisyyteen. Jonakin päivänä putsataan pöytää ja esitetään tämä kumottavaksi.

Ed. T i u s a n e n : Puhemies! Kuitenkin, ed. Aittoniemi, kysymyksessä on oikean suuntainen lakiesitys. Varmasti tässä tulee yksi pala lisää tähän täkkiin, mutta kuitenkin hyvä pala.

Se on selvä asia, että sosiaalilainsäädäntöä pitäisi kokonaisvaltaisesti tarkastella ja tehdä kokonaisvaltainen uudistus siinä. Mutta sen tekemisen volyymi, työ, on niin suuri ja se on niin ristiriitainen tehtävä, että jää nähtäväksi, minkä eduskunnan aikana se tapahtuu. Mutta joka tapauksessa tässä edetään oikeaan suuntaan.

Ed. Väistö aivan oikein kiinnitti huomiot siihen, että kysymyksessä on hallituksen esitys, joka tulee yllättävän myöhään ja liittyy kokonaisuuteen. Näin ollen sen käsittely tulee menemään nopeasti täällä lävitse.

Ed. V i l j a m a : Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Hyssälälle vastata, kun hän sanoi, että jos tämä olisi selkeästi työntekijän oikeus, se jäykistäisi systeemin. Meillä on eräs tällainen

systeemi, jossa työntekijällä on oikeus, ja se liittyy siihen, kun on pienten lasten hoitovapaasta kyse. Se on erittäin käytetty ja joustava eikä ole jäykistänyt.

Samalla lailla tulisi osata ajatella. Tavoitteenahan työntekijäpuolella oli saada laki oikeudeksi, jolloin siinä toteutuisi se, mitä ed. Olinkin peräänkuulutti: tietynlainen yksilöllisyys, pidemmälle harkinta, milloin itse kullekin elämäntilanteesta tai kunnosta riippuen sopisi osa-aikatyö. Valintoja ja moniarvoisuutta tulee olla. Se on meidän ongelmamme, jos emme tätä kokonaisuutta hallitse. Ei sen tähden tarvitse vain yhtä muuttia olla, että kansanedustajat eivät pysy perässä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Pyysin myös puheenvuoron ed. Hyssälän puheenvuoron johdosta.

Minusta ed. Hyssälä totesi aivan oikein, että työkyvyn ylläpitäminen on tärkeä asia. Siihen nyt on paneuduttu erityisesti viime aikoina, huomattu se, että Suomessa kiristynyt kilpailu vie aikamoiseen ahdinkoon ihmiset. Juostaan kilpaa toisten kanssa, ja silloin tarvitaan semmoisia toimenpiteitä, joista myös työnantaja aistii, että pyritään vaikuttamaan siihen, että ihminen kestäisi pitempään terveenä työmarkkinoilla. Se tarkoittaa työnantajamaksujen osaltakin, että maksut voidaan sitä kautta pitää matalammalla eikä ole nousupainetta. Onhan se ihmisenkin kannalta hyvä asia.

Ed. Aittoniemi totesi, että tämä on ihan huuhaa-juttu koko homma. Minusta kuitenkin tämä on askel parempaan suuntaan, eikä tämä tilkkutäkkiä sinällään jatka kuin toisesta päästä, eli tässä siirretään eläkeikää kaksi vuotta aikaisemmaksi. Mutta tässä on se paha puoli, että työnantaja vielä määrää hirveän paljon. Työntekijä ei voi, vaikka olisi kuinka raskaan työn raataja ja kuinka kulunut, lähteä, jos työnantaja katsoo, että kyllä tästä viimeisetkin mehut vielä puristetaan irti. Tässä pitäisi olla nimenomaan se oikeus, että ihminen voisi itse lähteä, kun tuntee oman kuntonsa sellaiseksi, ja se tietysti todetaan myös lääkärien toimesta. Sen takia tätä pitäisi kehittää niinpäin, ja sitä en pitäisi pahana.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Meillä on valiokuntaneuvos Arajärven taisi olla yhden miehen komitea, joka on pyrkinyt selkiinnyttämään lakeja ja esittämään mahdollisuuksia siihen, miten sosiaali- ja eläkelainsäädäntöä voitaisiin yksinkertaistaa, koska se on jo niin mahdo-

ton, että sitä ei kukaan enää hallitse, ei Stenius-Kaukonenkaan, joka on ehkä ainoa Suomessa, jonka voisi ajatella sen jotenkin hallitsevan, entinen kansanedustaja. Sen takia minua harmittaa, että jatkuvasti tällaista tilkkutäkkihommaa sitten vedetään vielä päälle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

5) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 225/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä pohjoismaisista työmarkkinoista henkilöille, jotka ovat saaneet ammattipätevyyden antavan, vähintään kolmevuotisen korkeamman koulutuksen, tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 106/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä sivistysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sivistysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain 94 ja 121 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 3/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Täsähän kiristetään oikeutta siirtää kala- ja rapula-jeja ja myös -kantoja vesistöistä toiseen niin, että toimista tehdään hyvin luvanvaraisia, mikä on täysin välttämätöntä ja vielä jopa vihoviimeinen hetki, että näin tehdään.

Mielenkiintoista on se, että tämän talon ulkopuolella on tulkittu tätä aivan toisella tavalla. Juuri kuulin, että ministeriössä on kasa anomuksia nyt. Kun tämä lainmuutos on tullut voimaan, sen jälkeen ministeri rupeaa vain niin kuin huihai lätkimään näitä lupia. Tässä on tapahtumassa harha-aistimus kerta kaikkiaan. Täsähän ideana juuri päinvastoin on se, että tiukennetaan ja otetaan tällaiset siirrot äärimmäisen tarkkaan kontrolliin. Eikä kysymys ole missään nimessä teknisestä muutoksesta vaan asiallisesta tiukennusmuutoksesta. Tämä on syytä todeta asian kaikissa käsittelyvaiheissa, koska tästä talostahan ne signaalit lähtevät tämän talon ulkopuolelle.

Ed. Tiusaanen: Herra puhemies! Luonnon-suojelulaissa todetaan lajien suojelun tärkeys. Useinhan kalat ovat nimenomaan sen tyyppisiä lajeja, joita emme huomioi, kun lakia luetaan.

Mutta tässä kohdin haluaisin viitata luonnonlohikantaan siinä mielessä, että kun viljeltyjä lajeja istutetaan, niin nimenomaan luonnon kanta silloin varsin usein jää ekologisessa kilpailussa toiseksi tai uhka loisen siirtymisestä luonnon kantaan tulee mahdolliseksi. Viittaan tässä siinä, että kalastuslain 94 ja 121 §:n muutos on yksi väline sille, että luonnon kantoja voidaan suojella.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 94 ja 121 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laeiksi siemenkauppain 2 §:n ja taimiaineistolain 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 7/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

9) Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 170/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Laine: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä olevaan lakiin ehdotetaan otettavaksi

säädökset, joiden mukaan työ- ja virkasuhteesta johtuvia tehtäviä täytettäessä luotuihin tietokantoihin kohdistuva tekijänoikeus siirtyisi työnantajalle. Hallitus vakuuttaa, ettei sen pyrkimyksenä ole muuttaa vuonna 1994 työsuhtetekijänoikeuskysymyksistä tekemäänsä päätöstä. On kuitenkin outoa, että asiaa ei voida jättää sopimusvapauden piiriin, vaikka näin tehtiin myös EU-direktiivissä. Siksi hallituksen esitys on nähtävä laajemman päämäärän eli yleisen työsuhtetekijänoikeuden tavoittelun valossa.

Tekijänoikeudessa, niin kuin nimikin sanoo, on kysymys tekijän oikeuksista. Nyt tehty hallituksen esitys eräiltä osin poikkeaa tästä täysin. Esityksessä siirretään oikeuksia työnantajalle itse asiassa ensimmäisiä kertoja tämän maan historiassa. EU-direktiivi antaa jokaiselle jäsenmaalle oikeuden itse päättää asiasta. Muissa Pohjoismaissa asia jää sopimusvapauden piiriin ja oikeus säilyy tekijällä. Suomessa oikeus siirtyy työnantajalle ja työnantaja ei tietenkään enää oikeuden saatuaan neuvottele tekijän kanssa. Tähän mennessä näin on ollut.

Hallituksen esitys on tyrmistyttävä, eivätkä tekijät voi sitä missään nimessä hyväksyä. Tekijänoikeuden siirtymistä työsuhteessa koskevien säännösten lainvalmistelutyö päättyi tuloksettomana vuonna 1987 useiden vuosien työn jälkeen. Asia jätettiin sopimusvapauden piiriin. Ratkaisu on myöhemmin osoittautunut hyvin toimivaksi, eikä sitä olisi syytä muuttaa.

Ed. Krohn: Arvoisa puhemies! Tekijänoikeuslainsäädäntö on kiehtovaa juridiikkaa, joka säätelee informaatioyhteiskunnan keskeistä omaisuutta. Tekijänoikeuslainsäädännön voisi rinnastaa informaatioyhteiskunnan hallitusmuotoon. Me luomme niitä puitteita, missä tekijöiden, käyttäjien ja pääomarahoitajien suhteet määritellään näissä asioissa. Nämä ovat aivan keskeistä lainsäädäntöä. Toivoisin, että näistä asioista heräisi keskustelua eduskuntasalissa.

Hallituksen esityksen lopputulosta ed. Reino Laine jo jonkin verran kiteytti, mutta jotta siitä voisi jotakin ymmärtää, haluan vähän näitä käsitteitä purkaa.

Tekijänoikeus sääntelee teoksia. Ensin pitää olla tekijä, jotta syntyisi teos. Teos syntyy silloin, kun on luova, omaperäinen henkinen työ. Sitä voisi tavallaan havainnollistaa niin, että vaikka on vain sulkakynä, mutta on Beethoven, me saamme Eroica-sinfonian, mutta vaikka on miljardi markkaa ja tomppeli, ei synny mitään. Se on samanlaista, yhtä ainutlaatuisia luovaa työtä

kuin dna-jäljet meissä ihmisissä. Se on jotakin, mikä vaatii hengen, ja vaikka siihen kuinka paljon panisi rahaa, välttämättä ei synny teosta.

Tekijänoikeudet syntyivät vähitellen. Alussa taiteellisen työn tulokset, kun ne julkaistiin, olivat vapaasti käytettävissä ja nautittavissa. Kun huomattiin, että taiteilijat eivät toimineet työsuhteissa, jotta heillä olisi jonkinlainen toimeentulo, määriteltiin käyttäjän ja tekijän suhteita.

Nyt maailma on muuttunut ja henkisen pääoman tuotteet ovat keskeistä varallisuutta maailmassa ja meillä on, voisi sanoa, tietoyhteiskunnan taloussota Aasian ja Yhdysvaltojen välillä. Painopisteenä, jos ajatellaan EU:ta — asiahan on EU-direktiiveistä lähtenyt — on komission linja vahvistaa tekijänoikeusaloja niin, että toiminta on oikeudellisesti säänneltyä, mutta ennen kaikkea niin, että alan pääomarakenne vahvistuu. Me tiedämme, että Amerikan toiseksi suurimmat vientitulot tulevat Hollywood-teollisuudesta eli ne ovat aivan keskeistä kansakunnan varallisuuspääomaa.

Tätä linjaa noudattee komission alkuperäinen direktiivi, jossa siis myös kielletään tietokantojen yksityinen kopiointi. Viisas lainsäätäjä Suomessa on sitten tämän ongelman ratkaissut siten, että yksityistä kopiointia ei ole kriminalisoitu, mutta tavallaan annetaan viite siitä, mikä on ydinlinja: Ydinlinja on vahvistaa alan pääomarakennetta. Toissijaisiksi jäävät tekijänoikeudet, ja aivan lapsipuolen asemaan jää niin kutsuttu public domain, ihmiskunnan yleinen oikeus, joka varsinkin pohjoismaisessa avoimen tiedon ja kirjastoverkkojen maailmassa on aivan keskeisiä asioita. Tiedämme, että komission ehdotuksen valmisteluun ei osallistu tämä public domain -aspekti oikeastaan laisinkaan vaan se jää siitä pois. Valiokunta on yrittänyt antaa joitakin ohjeita, miten esimerkiksi koulut voivat käyttää Internet-juttuja, mutta sitä on hyvin vaikea ohjeistaa, jos jo direktiivi lähtee toiselle linjalle.

Siinä mielessä ja tätä laajempaa taustaa vasten se, mistä ed. Reino Lainekin puhui, olettaessaan siirtyminen, on keskeinen asia. Poikkeuksena tästä, että tekijänoikeus aina jää tekijälle, ellei hän erikseen myy oikeutta, aikoinaan tehtiin niin, että tietokoneohjelmia säädellään tekijänoikeuksilla. Yhtä hyvin olisi voitu säädellä asioita patentti- tai keksintölailla, mutta silloin säädeltiin tekijänoikeudella. Tämä linja on valittu kaikissa Pohjoismaissa, eli kun työsuhteessa luodaan tietokoneohjelmia, ne siirtyvät työnantajalle.

Jälkikäteen tätäkin päätöstä voidaan kritisoida. Vaikka se lyhytnäköisesti ehkä turvaa yksittäisen yrityksen henkistä pääomaa, se on ollut keskeinen syy, joka on jarruttanut aidosti tietokonealan kehitystä. Kun ihmetellään, mistä tällaiset Microsoft-imperiumit ja muut syntyvät, ne syntyvät juuri siitä, että tekijöiden henkisen työn tulokset jäävät yrityksille; ne eivät jää esimerkiksi tekijän portfolioon, jolloin kun tekijät vaihtessa yritystä tämä tieto leviäisi nopeasti uuden kentän haltuun. Monet ajattelevat, että tämä oli jo ehkä virhe. Näin tehtiin.

Kun jokin uusi asia liittyy koneisiin, meille tulee sellainen ajattelu, että me jotenkin hylkäämme humanismin ja luulemme, että kone on se, joka tuottaa tämän uuden asian. Se on tätä koneromantiikkaa tai konepelkoa, että emme näe inhimillisen työn luonnetta samanlaisena kuin jossakin teatterissa tai elokuvassa vaan luulemme, että kun olemme tietokoneiden kanssa tekemisissä, sen olevan jotakin aivan toisenlaista.

Analogia tietokoneohjelmien ja tietokannan välillä on aivan perustelematon. Muut Pohjoismaat, vaikka niillä todella on tietokoneohjelman siirtyminen työnantajalle, eivät ole tämän direktiivin voimaansaatamisessa nähneet analogiaa, että tietokanta olisi samanlainen. Edustajat varmaan ihmettelevät, mikä tämä tietokanta oikein on. Se on tietoa sisältävä tietokanta. Vertauksena voisi sanoa, että jos otatte Hesarin ja leikkaatte siitä kaikki artikkelit pois ja jää vain luuranko, jonka mukaan tieto on sinne jäsennetty, eli abstrakti sommitelma, johon varsinaiset tiedot säilötään, tämä abstrakti sommitelma, Hesarin tyhjät valkoiset reunat, joiden välissä on erikokoisia tyhjiä tiloja, on se tietokanta.

Hallituksen esitys lähtee siitä, että työ- ja virkasuhteissa luoduissa tietokannoissa silloin, kun ne yrittävät teoskynnyksen eli ovat henkisen luovan ja omaperäisen työn tuloksia — eivät siis puhelinluetteloita, eivät vain sitä, että laitat kasaan jotakin asiaa aakkosjärjestyksessä — automaattisesti tekijänoikeudet siirtyvät työnantajalle. Tämä liittyy sellaiseen voimakkaaseen trendiin, että kun tulee uusia tapoja levittää vanhoja tuotteita, ja tätä tietotekniikkamaailma paljolti on, julkaisijat ja kustantajat näkevät siinä valtaavan potentiaalain hyödyntää hallussaan olevaa omaisuutta ja haluavat varmistaa sen uudelleenkäyttöä.

Hyvin monet valiokunnassa kuultavana olleet asiantuntijat ehdottivat, että eivät pelkästään tietokannan oikeudet siirtyisi työnantajalle vaan myös kaikki sisältö, joka on tietokannoissa. Kun

toimittaja tähän saakka on tehnyt vaikka artikkelin ja lehti sen julkaisee, tekijänoikeus jää edelleen tekijälle. Mutta trendi on siis se, että kaikki oikeudet siirtyisivät, siis myös sisältöoikeudet. Ehkä näissä suurissa eurooppalaisissa trendeissä tämä on jonkinlainen lohdutuspalkinto julkaisijoille. Mutta keskeiset juridiset asiantuntijat, joilla ei ole omaa rahaa pelissä, näkivät, että tämä on selkeä kannanotto tavallaan tähän suuntaan.

Ehkä sitten herää kysymys, miksi työnantaja ei omistaisi sitä, mistä hän on maksanut palkkaa työn tekijälle. Ongelma ei olekaan ihan näin yksinkertainen, vaikka ensin voisi ajatella. Olen ottanut selvää asiasta, ja keskeiset työnantajat, joiden palveluksessa on tietokantojen tekijöitä, jo nyt työsuhteen kirjaavat tällaisen sääntönsä, että tekijänoikeudet siirtyvät työnantajalle. Tällainen käytännön ongelma — eikö työn teettäjä saa työn hedelmiä — on käytännössä jo hoidettu.

Ihmettelenkin sitä, kun valtio tekee olettamassääntöjä, että senhän pitäisi turvata juuri heikkomman osapuolen oikeuksia tilanteessa, jossa on jotakin epäselvää. Nyt tämä olettamassääntö vahvistaa sitä, jolla on jo valta, jolla on jo työsuhteen teko-oikeus, kaksinkertaistaa sen. Tavallaan annetaan niille, joilla on jo valta, uudelleen valta. Se on myös hirveän suuri rahallinen siirto työntekijän rahoista työnantajalle. Esimerkiksi monissa lehdissä tähän saakka asiat on hoidettu sopimusteitse ja toimittajat ovat saaneet jonkin korvauksen työstä. Nyt tietysti työsuhteen neuvotteluissa korvausta ei tarvitse antaa.

Mutta tällä säännöllä voi tulla hyvin kiusallisia tilanteita. Ulkopuolelle on rajattu yliopistossa tehtävä työ, eli jos on virkasuhteessa yliopistoon, tutkija saa tietokantansa omaan käyttöönsä. Yliopistot ovat siis ainoa poikkeus. Olettamassääntö voi pahimmillaan tarkoittaa sitä, että sääntöissä tutkimustyötä tekevällä tutkijalla — tiedämme, että hyvin paljon tutkimusta siirtyy yliopiston ulkopuolelle — ei olisikaan oikeutta omaan portfolioonsa ottaa omia tietokantojaan työstä lähtiessään. Kun kehitämme informaatioyhteiskuntaa, tällainen lyhytnäköinen jonkin silä hetkellä esillä olevan yrityksen pääomarakenteen vahvistaminen on vastakkain sen intressin kanssa, että uuden tiedon pitää mahdollisimman nopeasti levitä mahdollisimman laajalle.

Kun todella yritin asiaan perehtyä niin hyvin, kuin muulta elämältä ehdin, en ymmärtänyt tämän tarvetta muuna kuin juuri kannanottona sellaisen trendin suuntaan, jota kantaa ei olla virallisesti halukkaita ottamaan: Vahvistamme

kahteen kertaan vahvojen oikeuksia ja jätämme heikot vaille suojaa.

Vaikka olen hallituspuolueen edustaja, yhdyin osittain vastalauseeseen, joka on sikäli mielenkiintoinen, että sen tekivät vasemmistoliittolaiset edustajat, vaikka heidän oma runoilijana ja humanistina tunnettu ministerinsä on esityksen juuri antanut. Itsekin ajattelen joskus, että humanisteja ei tarvita eduskuntaan vain siksi, että he ovat hienoja ihmisiä, vaan siksi, että he tekisivät humanistista politiikkaa. Tässä tapauksessa oli todella outoa valiokunnassa seurata, kun vasemmistoliiton omat edustajat keskeisesti näkivät tämän kysymyksen toisin kuin oma ministeri ja asiaan ei tullut perustelua.

Haluaisin vielä viimeiseksi sanoa, että tähän saakka meillä on olleet oikeastaan yhteispohjoismainen sopimuskin tekijänoikeuksista, että yritämme pitää yhteispohjoismaista trendiä tekijänoikeuksissa. Tämä on selkeä poikkeus. Tämä ei ole sellainen poikkeus, että se olisi jotenkin sopimuksen vastainen, mutta tämä on selkeästi eri linja. Tämä lähtee analogiasta tietokoneohjelma — tietokanta; sitä analogiaa ei ole millään tavalla perusteltu.

Kun informaatioyhteiskuntaa kehitetään, mitä tapahtuu, jos kaikki tieto tulee maksulliseksi, kun vahvistetaan alan pääomarakennetta eli tietoa tuotetaan ja se on maksullista? Jos haluamme säilyttää pohjoismaisen mallin, jossa kaikilla kansalaisilla on keskeisiin tietolähteisiin ilmainen helppo pääsy, niin kuin on ollut kirjoihin ja lehtiin kirjastoverkkojen kautta, arviot informaatioyhteiskunnan, kansalaisyhteiskunnan, kustannuksista vaihtelevat kai miljardista puoleentoista miljardiin. Jos hallitus ottaa sen trendin, että vahvistetaan työn teettäjän oikeutta teokseen varsinaisen tekijän rinnalla, sen pitäisi samalla tuoda esille visiona siitä, miten se aikoo rahoittaa sen, että kansalaisyhteiskunnan tiedonsaantioikeus säilyy. Tätä visiota ei ole esitelty.

Kirjastoalan laitosten edustajat sanoivat meille valiokunnassa, että yksittäisiltä tekijöiltä on helpompi saada ilmaiseksi kirjastojen käyttöön tietokantoja, koska tekijöiden intressissä on levittää omaa osaamistaan. Esimerkkinä tällaisesta ilmaisesta tiedon antamisesta on hieno Linux-tietokoneohjelma. Mutta silloin, kun uudet oivallukset, tietokannat, ovat yrityksen liikepääomaa, ei niitä ilmaiseksi kirjastolaitokselle anneta. Asia sinänsä voi näyttää pieneltä, mutta se on jäävuoren huippu sellaisessa trendissä, jossa meidän pohjoismainen kansalaisyhteiskuntamme ja

tiedonsaantioikeus ja tavallaan koko käsite tekijänoikeudesta henkisen työn luovuttamattomana oikeutena ovat murenemassa. Toivoisin, että muutkin innostuisivat tästä lainsäädännöstä.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn täysin siihen, mitä ed. Krohn sanoi, hänen mielipiteisiinsä. Se oli hienosti sanottu.

Haluaisin selventää sikäli, että täällä kaikki tietäisivät, mitä todella se tietokanta tarkoittaa. Kun tässä laissa on tietokoneohjelmaa ja tietokantaa verrattu keskenään ja sanottu, että ne ovat saman kaltaisia, niin se ei pidä paikkansa. Voi sanoa, että tietokannalla tarkoitetaan kaikkia kirjallisia, taiteellisia, musiikillisia tai vastaavia teoskokoelmia tai tekstiä, ääntä, kuvia, lukuja, tosiasioita ja tietoja sisältäviä kokoelmia. Siis näin laaja on tietokanta, se ei ole mikään pikkujuttu.

Tässä on tietysti kysymys siitä, että seuraavaksi tulee multimedialaki, jota sovelletaan samalla tavoin kuin nyt kyseessä olevaa lakia, eli työsuhteessa silloinkin siirretään työnantajalle näitä oikeuksia. Taas tämä vääryys jatkuu seuraavassa ja sitten taas seuraavassa laissa.

Ed. O l i n : Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt käsiteltävässä laissa on toki useita tulkinnallisia kysymyksiä, mutta toteaisin aluksi, että tätä pitäisi tarkastella myös eduskunnan aikaisemmin tällä vaalikaudella käsittelemien ja hyväksymien tekijänoikeuksiin liittyvien lakikokonaisuuksien suunnassa. Taideteosten osaltahan Suomi vahvisti Euroopan unionin käytännön, jolla tekijänoikeus pitenee aina 70 vuoteen.

Mitä tulee nyt käsitteillä olevaan lakiesitykseen n:o 170/1997 vp, on ensinnäkin todettava, että siinä on keskeisimmiltä osiltaan kyse niin sanotusta sui generis -oikeudesta, mikä tarkoittaa uutta eurooppalaista tietokantojen erityis-suojaan liittyvää oikeutta.

Nyt täällä on arvosteltu tätä lakiesitystä osin perustellusti, ed. Laineen ja kriittisesti myös ed. Krohnin taholta. Ed. Krohn muun muassa totesi aivan oikein, että tämä ei koske yliopistoissa suoritettavaa tieteellistä tutkimusta. Tuo ala on ikään kuin rajattu lain ulkopuolelle ja siinä suhteessa menetelty lainvalmistelijan taholta aivan oikein.

Mitä tulee nykyisin voimassa oleviin tekijänoikeuksiin ja tekijänoikeudella suojattuihin tietokantoihin, tällä lakiesityksellä ei ole vaikutusta niihin. Sen sijaan olennainen kysymys liittyy työ-

ja virkasuhteessa tehtyihin ja sitä kautta suojattaviin tietokantoihin. Siltä osin todellisuus on seuraava: Tämä laki kodifioi nykyisin yrityksissä ja yhteisöissä hyvin laajasti noudatettavan käytännön.

Arvoisa puhemies! Tähän esitykseen sisältyy siis säännös, jonka mukaan tekijänoikeus tietokantaan siirtyy työnantajalle, jos tietokanta on luotu työ- tai virkasuhteessa. Näin tapahtuu, ellei osapuolten kesken ole sovittu asiasta toisin. Työmies on palkkansa väärti, on sanottu aina. Se, minkä työntekijä tekee, palkkaa vastaan, työn tulos siirtyy työnantajalle. Tässä on ilmeisesti kyse vähän tämän tapaisesta asiasta, mutta silti on hyvä, että tähän lakiesitykseen suhtaudutaan myös kriittisesti.

Mitä tulee työ- ja virkasuhdemäärittelyyn tietokantojen ja niiden suojan osalta, niin tekijänoikeuksien siirtymisen käsittely lainsäädännössä on Euroopan unionissa ja sen tietokantadirektiivissa jätetty jäsenvaltioiden harkintaan. Muistelen, että Pohjoismaista Suomi olisi nyt ensimmäinen, joka siirtyy tähän järjestelmään. Tämä on siis muistinvirainen mielikuvani. Sanatarkasti direktiivin johdanto-osan 29. kappaleessa todetaan: "Jäsenvaltiot päättävät itsenäisesti toisen palveluksessa luotaviin tietokantoihin sovellettavasta järjestelmästä."

On myös syytä todeta, että tämä lakiehdotus ei koske toimeksianto- eikä tilauspohjalta valmistettavia tietokantoja. Se ei myöskään rajoita sopimusvapautta, ja tärkeätä on mielestäni palauttaa mieliin se, että säännöksiä sovelletaan vain tietokantaan, joka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostaa teoksen, kuten täällä aivan oikein todettiin parissa puheenvuorossa, erityisesti ed. Laine. Edelleen on keskeistä lainsäädännön näkökulmasta korostaa, että suojan kohde on ikään kuin tietokannan rakenne, ei siis sen sisältö. Tätä nyt täällä esitetyissä puheenvuoroissa ei ole riittävästi kuitenkaan korostettu. Edelleen on syytä painottaa, että vaikka tällainen tietokanta tulee jäämään työnantajalle — yritykselle, yhteisölle — sen laatijan nimi tulee säilymään ja näkymään silloin, kun tietokantaa käytetään.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Useampaan otteeseen jo tänä eduskuntakautena on tekijänoikeuslakeja jouduttu tarkastelemaan uudelleen vähän eri näkökulmista. Tämä johtuu siitä, että ala kehittyy nopeasti, lähinnä juuri digitaalisessa muodossa olevat tietokannat ja muut tämän tyyppiset asiat, eli lainsäädäntö van-

henee koko ajan, on ehkä jo syntyessään hiukan jälkijättöistä.

Kyseisessä laissa minua valiokunnassa kiinnosti erikoisesti yliopistojen asema. Oli tietysti hyvä, että ne jäivät ulkopuolelle, koska hyvin usein tapahtuu niin, että tutkijat vaihtavat yliopistosta toiseen ja silloin koko työura olisi aika torso, jos oma tietokanta jäisi yliopistolle.

Tässä on kuitenkin tällaisia kuoppia, joista ed. Kuoppa ei varsinaisesti ole nyt puhumassa. Jos tarkastellaan ehdotusta säätiöitten kannalta, säätiöillähän voi myös olla tutkijoita. Silloin tämä tekijänoikeuden käsite on jo aika määrittelemätön. Onko aina niin, että työnantajan kanssa päästään säätiöissäkin sopimukseen, siihen en usko. Tässä olisi pitänyt tutkijoiden kohdalla varmasti olla jonkinlainen lauseke tästä.

Ed. Krohn käytti hyvin ansiokkaan puheenvuoron. On helppo yhtyä häneen monissa asioissa. Hän on tätä asiaa tutkinut ja tähän perehtynyt ja varmasti taiteilijoitten kannaltakin ymmärtää ja katsoo tätä tekijänoikeutta. Mutta lähinnä tämä on tietenkin eteenpäin ja edistyksestä, mutta tässä on mielestäni kyllä sudenkuoppia, joita myöhemmin joudutaan ehkä uudelleen tarkastelemaan.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Hyssälä painotti kyllä oikeita asioita. Samalla tässä yhteydessä toteaisin, kun itse mainitsin muistinvaraisesti, että Suomi olisi ensimmäisiä, että kuitenkin ed. Krohnin kanssa tarkistimme, että Ruotsi ja Tanska olisivat jo siirtäneet tähän järjestelmään. (Ed. Krohn: Se ei koske tietokantaa!) — Ei ole tietokantaa, sanoo ed. Krohn. Se on tärkeää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Yksi yleinen ja yksi erityinen havainto tähän keskusteluun.

Yleinen on se, että me olemme maapallolla menossa globalisoitumisen ja ylikansallistumisen kautta siihen, että aivot varastetaan, siis kaikki se, mitä harmaissa kerroksissa liikkuu itse kullakin tutkijalla, luovalla henkilöllä. Viimeistään silloin, kun tuote siirtyy elektroniseen muotoon, tämän järjestelmän avulla tavalla tai toisella olennainen tieto siepataan ja sen käyttö on täysin tekijänoikeuksien ulkopuolella. Se on yleinen havainto.

Sitten erityinen havainto. Se koskettaa yliopistojen erityisasemaa, joissa tutkijan, luovan henkilön, tekijänoikeus on nyt suojattu hänelle itselleen. Se on hyvä asia, ja se voi olla erinomainen

asia sen takia, että näin yliopistoista tulee eräänlainen saareke, jonne voi tulla siinä luovassa roolissa turvaan siltä, että kaikki ryöväitään pois. Tämä on aika mielenkiintoinen tulevaisuuden visio.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Tämä virinnyt keskustelu tekijänoikeuksista ja tietokannoista on äärettömän suuri asia, ja on erittäin hyvä, että keskustelua tällä tavalla eduskunnassa käydään. Oma periaatteellinen näkökulmani tähän kysymykseen on nimenomaan tietoyhteiskunnan, osaamisyhteiskunnan edistäminen. Siinä mielessä kaikkiin ongelma-asioihin valitettavasti ei tänään voida ottaa selkeää kantaa. Sivistysvaliokunnan valitsema eräänlainen keskitie on varsin moderni. Se on mielestäni modernein EU:n sisällä ja edistää tietoyhteiskuntakehitystä, mutta nostaa samalla arvioitavaksi ja perusteellisempaa pohdintaa odottamaan useita kysymyksiä, joihin tänään ei vielä voida antaa oikeaa vastausta. En tiedä, voidaanko koskaan antaa oikeata vastausta, sillä tämä verkostoituminen ja globaalien tietoverkkojen hyväksikäyttö etenee sellaisella vauhdilla, että säädökset ovat aina enemmän tai vähemmän aikaansa jäljessä.

Aikaisemmin on jo säädetty muun muassa tietokoneohjelmistojen tekijänoikeuksista, ja tiettyä yhtymäkohtaa, meidän linjaustamme, voidaan tietenkin näistä säädöksistä hakea. Nyt säädettävä laajennus eli tekijänoikeuksien soveltaminen tietokantoihin on osa tietoyhteiskunnassa tarvittavaa infrastruktuuria, tässä tapauksessa juristien säädösten laatimista ohjaamaan nimenomaan sekä tekijöiden mutta myös eräiltä osin käyttäjien toimintaa. Voidaan sanoa, että mahdollisimman samanlainen normisto kaikissa EU-maissa on tietysti järkevä, sillä tietoverkko on globaali; siitä emme pääse mihinkään.

Tietokantojen oleminen tekijänoikeuksien ulkopuolella nykypäiviin saakka ei sinänsä ole pahemmin haitannut kehitystä varsinkaan näillä suomalaisilla linjauksilla, joissa olemme aktiivisesti halunneet edistää tietoverkkojen käyttöä kaikissa sellaisissa tilanteissa, joissa tietoverkkoon laitettu tieto ilmiselvästi on tarkoitettu mahdollisimman laajasti leviämään.

Sivistysvaliokunta on kiinnittänyt huomiota nimenomaan näihin rajanvetokysymyksiin. Onkin todettava, että rajanveto joidenkin vanhojen teostyyppien ja tietokannan välillä on kiistämättä tulkinnanvarainen. Esimerkiksi erilaiset uutistietokannat, hakemistot ja tietokantaperusteiset neuvontapalvelut ovat luokiteltavissa yhtä hyvin

julkaisuiksi tai sähköisiksi kirjoiksi kuin myös tietokannoiksi.

Multimediaoteokset, joiden käyttö kaikessa toiminnassa tulee lisääntymään valtavalla vauhdilla, ovat myöskin rajatapauksia. Useimmiten ne lienevät ohjelmistoja tai muita teoksia, eivät varsinaisesti tietokantoja. Tässäkin valossa tuo linjaus, jonka valiokunta tähän on ottanut, on pääpiirteissään positiivisella tavalla toivottua kehitystä edistävä.

Henkilökohtaisesti olen hyvin vahvasti tietokantojen varsin vapaan käytön kannalla. Erityisesti tilanteissa, joissa tietoverkkoihin tuotetaan aineistoa, jonka vähintään osarahoitus tapahtuu verovaroin tai erältä osilta jopa kokonaan, tämän tyyppisen tiedon pitäisi todella olla laajalti maksutta kansalaisten käytettävissä kuitenkin siihen rajaan saakka, jossa tulee selkeä, useissa tapauksissa jopa moniviikkoinen, monikuukautinen tai monivuotinenkin teoksen tekijän vahva panos. Silloin näiden aineistojen käytössä toki on rajansa.

Silloin kun käyttäjä haluaa mennä syvemmälle, haluaa ottaa aineiston todella omaan eräänlaiseen bisneskäyttöönsä, on selkeää, että teoksen ja tietokantojen käytöstä joudutaan maksamaan korvausta ja tietenkin aina tekijälle saakka.

Pienimuotoisen yksityiskäytön olisi suotavaa olla niin laajalti vapaata kuin mahdollista. Sitä ei ole tarpeen rajoittaa. Useimmiten tieto jäisi muuten ostamatta tai käyttämättä. Aivan erityisesti jos mietitään Internetin käyttäjiä, he löytävät verkosta juuri sellaisia uusia oivalluksia, joiden kautta monipuolistavat verkkojen käyttöä, monipuolistavat erällä tavalla omaa ajatus- ja toimintamaailmaansa. Tätä kautta useat tietoverkkojen käyttötilanteet, kun käyttö on vapaata, johtavat siihen, että käyttäjät sen jälkeen joutuvat investoimaan, joutuvat ostamaan sen syvällisen käytön edellyttämät tietokannat käyttöönsä.

Jos otetaan joitain esimerkkejä koko kentästä, uskon, että lähivuosien kuluessa esimerkiksi sähköiset tieteelliset konferenssit tuottavat sellaista hyvin selkeästi jäsenneltyä tietoa, jossa rajanveto erältä osilta tässä lainsäädännössä tarkoitettuun tietokantaankin nähden on hyvin vaikeaa. Tällaiset sähköiset konferenssit kuitenkin tuottavat sellaista laajalti kansalaisten käyttöön luontevasti tarkoitettua tietoa, jonka luonne ohjaa laajaan käyttöön.

Tietokannoilla kaupallista liiketoimintaa harjoittavat tahot osaavat nähdäkseni suojata omat tietonsa muutenkin, joten tekijänoikeuslaki tässä

muodossa, missä sitä nyt täydennetään, todella tulee vain erältä osilta täydentämään tilannetta eikä muuta oleellisesti tähän saakka vallinnutta käytäntöä.

Ed. Olin viittasi vahvasti sopimiseen. Tästä hän kiistatta on kyse erilaisten laajojen hankkeiden rahoittajien, työnantajien ja itse tekijöiden välillä. Useimmiten niillä henkilöillä, jotka tietokantoja todella tuottavat näissä rajatapauksissa, joita on ikään kuin pelätty tekijänoikeuksien kannalta, on sellainen vahva tieteellinen, taiteellinen tai muu osaaminen, että työnantajan on vaikea sitä tietoa ja osaamista muualta löytää. Tällöin on kyseessä aina kahden tahon keskinäinen sopimustilanne, jossa riippumatta oikeastaan siitä, mitä tässä lainsäädännössä sanotaan, on välttämättä löydyttävä yhteisymmärrys. Tässä mielessä valiokunnan linjaus on mielestäni oikea. Sivistysvaliokunta on löytänyt hyvän keskitien, joka edistää Suomen vahvaa roolia tietoyhteiskuntakehityksen eturivin maana.

Mitä pitäisi tehdä jatkossa, siitä tässä keskustelussa aika paljon on kyse, ja siihen ovat täällä useat edustajat viittanneet. Mielestäni pitäisi määritellä kohtalaisen selvästi, mitkä ovat tietokannan teoskriteerit, soveltaa lakia vain niihin ja jättää ylivoimaisesti suurin osa tietokannoista ja tietoverkkojen sisällöstä vapaan käytön piiriin.

Valiokunta on nostonut esille myös opetus-käytön. Tältä osin on syytä todeta muutama keskeinen ajankohtainen periaate.

Materiaalin kopiointia opetuskäyttöön koskevat helpotukset muodostavat tällä hetkellä hyvin hajanaisen ja vaikeasti luettavan kokonaisuuden. Opetuskäytössä sellaista täysin maksuttomaan jakeluun ilmiselvästi tarkoitettua Internet-sisältöä ei eräiden tiukkojen tulkintojen mukaan ilmeisesti saa tulostaa paperille, jota kaikki saavat vapaasti lukea kuvaruudulta. Tämä rajoittaa sisällön saatavuutta nimenomaan opetuskäytössä, jossa laitteita ei ole jokaisella, eikä tällainen kehitys voi olla tarkoituksenmukaista.

Tutkin vähän syvällisemmin digitaalisen tekniikan tekijänoikeuksista tehtyä pientä esitettä, jonka takakannassa ovat Kopioston ja opetusministeriön yhteystiedot. Mielestäni esite aivan erityisesti tavalliselle peruskoulun, lukion tai ammatillisen koulutuksen opettajalle antaa hyvin hämmäntävän tiedon. Täällä todetaan, että opetuksessa lupaa edellyttää teoksen tulostus paperille. Periaatteessa se on aivan oikean suuntainen linjaus.

Mutta sitten tässä todetaan esimerkkinä tämän tarkoittavan sitä, että tietoverkoston tai CD-ROMilta otetun artikkelin kopiointi luokalle vaatisi erityisen luvan. Mielestäni tästä ei voi olla kyse. Tämä linjaus on epäonnistunut. Tämä linjaus on väärä. Tätä vartenhan nimenomaan Internetiin erittäin paljon artikkeleita ja muita laitetaan. Yhtä lailla CD-ROMien käytön tavoitteena on oppia ottamaan niistä tietoa ja tätä kautta oppia aina peruskoulusta alkaen muokkaamaan erällä tavalla omia oppikirjoja.

Arvoisa puhemies! Tässä valossa on äärettömän tärkeää, että sivistysvaliokunnan linjaus tulee myös eduskunnan näkemykseksi. Sivistysvaliokuntahan mietinnössään, muutaman kohdan siitä todetakseni, on todennut, että se ”korostaa suomalaiselle sivistyspolitiikalle luonteenomaista vapaata tiedonvälitystä ja tietoverkkojen vapaan käytön periaatteita”. Valiokunta jatkaa: ”Koulutusjärjestelmässämme opettaminen ja oppiminen tapahtuu enenevässä määrin tietoverkkojen ja multimedian avulla. Rajanveto joidenkin teostyyppien ja tietokannan välillä on tulkinnanvarainen. Multimediaateosten luokittelussa voi lisäksi olla tulkinnanvaraista, onko kyse ohjelmistosta, muusta teoksesta vai tietokannasta.”

Valiokunta jatkaa edelleen hyviä linjauksiaan, hyviä periaatteitaan, päättään tältä osin mietintönsä lausumaehdotukseen, jonka mukaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että opetusministeriö selvittää tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttöön liittyvät kysymykset ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niin, että tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttömahdollisuudet erityisesti opetuksessa voidaan turvata.”

Tämä on erittäin tärkeä keskeinen linjaus. Kun tätä aktiivisesti sovelletaan käytäntöön ja opetusministeriö toimii uskoakseni tuon eduskunnan kannaksi tulevan lausuman mukaisesti, tämä mielestäni edellyttää, että me paneudumme varsin pian uudestaan myös täysistuntokäsitellessä tekijänoikeus- ja tietoverkkokysymyksiin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on ilo tavata joskus kirkasotsainen sosialisti. Minusta tämä ed. M. Markkulan esitys oli todella ihan uniikkia siinä, mitä minä olen kuullut eduskunnassa. Vain Neuvostoliiton parhaina aikoina — kun olen hyvin vanha mies, niin muistan sitäkin aikaa — tällaista kirkasotsaista sosialistista lähestymistapaa tapasi. Sitten kun siellä muut arvot tulivat voimaan, sekin romahti.

Esityksen alkuosassa oli ainoana kantavana voimana ilman minkäänlaisia varauksia itseisarvoinen tietoyhteiskunnan edistäminen. Tämä on upeata! Olkaa elämäenne loppuun saakka sillä kannalla!

Vielä, kun te omaksutte sellaisen kannan ”entisenä kokoomuslaisena”, että te kannatatte tietokantojen vapaata käyttöä, minulla ei ole mitään muuta kuin hyvää sanottavaa, vaikka yleensä pitäisi sanoa jotakin pahaa silloin, kun on kysymys vastauspuheenvuorosta. Kerran, arvoisa puhemies, sallittaneen tällainenkin puheenvuoro!

Ed. M. Markkula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ed. Pulliaiselle kiitoksista ja tunnustuksesta!

Korostaisin sitä, että globaali kehitys kiistämättä vie siihen, että ihmiset ja erilaiset teoksien tuottajat laittavat verkkoon materiaalia, jonka toivovat leviävän muille. Silloin meidän on luontevaa edistää tätä kehitystä.

Osa teoksista ja tietokannoista, niin kuin totesin, on selkeästi sellaisia, että ne toimivat bisnesperiaatteella ja niistä tuottajat keräävät rahaa, jonka avulla taas tekevät entistä parempia tietokantatuotteita. Kyllä bisnespelin periaatteet tässä toimivat.

Ehkä olen näin sosiaalinen luonteeltani — en sosialistisuudesta tiedä — mutta oleellista on, että me haluamme antaa kaikille kansalaisille mahdollisuuksia. Tietoverkkojen public domain -tyyppinen käyttömahdollisuus, jos mikään, on osa sitä kehitystä, jolla me esimerkiksi estämme syrjäytymistä. Ei kaikesta voida periä markkinavoimien mukaisesti markkinahintaa, vaan meidän pitää uskaltaa yhteiskuntana ottaa vastuuta kaikista, kuten vähäosaisista tai niistä, jotka muuten eivät innostuisi oikean, monimuotoisen ja monipuolisen tiedon käyttämisestä.

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Haluaisin oikaista muutamia tietoja ja käsityksiä, mitä tässä on valiokuntatovereiden ja kollegojen kautta tullut.

Ed. Olin totesi pohjoismaisesta käytännöstä ja säädetystä tekijänoikeuksista. Taannehtivat säännökset tehtiin pitkin hampain. Valiokunta niitä vastusti. Miksi niihin mentiin — meillähän tuli siis uudelleen teoksia tekijänoikeuden piiriin — johtui oikeuskanteen vaarasta: Suomen valtio ja valiokunnan jäseniä olisi voitu haastaa oikeuteen, kun nämä oikeudet jo olivat muuttuneet EU-säännösten kautta.

Meillä on ollut tähän saakka linjana mahdollisimman minimi: niukasti, niukasti, niukasti. Tämä tulee tämän lain yhteydessä siinä ilmi, että kun yksityinen käyttö kielletään, Suomessa hallituksen esitys hyvin ansiokkaasti tavallaan sen sivuuttaa tai yrittää sitä lieventää, koska tätä ei saateta rangaistavaksi. Yrittäjä voi siviilioikeuskanteella saattaa yksityisen käyttäjän korvausvelvolliseksi, mutta koska yksityinen käyttö ei ole rangaistavaa, ei voi tapahtua niin, että tietokonepoliisi tulee kotiin katsomaan, miten siellä yksityisesti käytetään. On hyvin tärkeää, että yksityiskäyttö ei ole rangaistavaa, koska silloin tavallaan "kotirauha rikosten tekemiseen" säilyy. Eli tämänkin lain sisällä on ollut perinteinen linja.

Mutta olettasäännös on täysin poikkeus. Muu pohjoismainen käytäntö on se, että Ruotsissa tietokonedirektiivi on implementoitu ja siinä analogiaa tietokannan ja tietokoneohjelmien välillä ei ole nähty. Tanskassa hallitus on antanut asiasta esityksen. Siinäkään ei ole nähty tätä analogiaa. Tämä on Suomessa aivan itsenäinen linjanveto.

Minä arvostan ed. M. Markkulan visioita, ajattelua, toiveita, mutta me nimenomaan teemme nyt lainsäädäntöä, joka on täysin vastoin tuota. Kaikki tavoitteet, mitä esitetään, vaativat rahaa miljardeja markkoja kirjastolaitoksen ja koulujen käyttöön.

EU:n suuri linja on siis se, että alan toimijat saavat haltuunsa oikeudet ja käyttäjän ja luovan ihmisen väliin — sen hengen, sen älyn, joka tekee tämän henkisen tuotteen — tulee rahoittaja. Tähän saakka tekijänoikeus on ollut tekijän ja käyttäjän välinen, tavallaan kahden ihmisen välinen. Voi olla, että näin halutaan tehdä, mutta se ei ole silloin tekijänoikeuslainsäädäntöä. Silloin pitää tehdä patentti ja muuta.

Vielä korostaisin, että tietysti tähänkin saakka työsuhteessa on tällaisia asioita tehty, siis on palkattu tekemään jotakin ja työnantaja saa sen käyttöönsä, mutta eihän sitä varten tarvita oletamasääntöä. Jos joku palkataan tekemään tietokanta, se kuuluu työnantajalle. Tämä tarkoittaa tulevaisuuden käyttöä, uusia jakelukanavia. Juuri se, että tekijä itse ei saa päättää, miten tietokantaa voitaisiin käyttää ylläpitävissä uusissa olosuhteissa, hidastaa tietoyhteiskunnan etenemistä. Tämä koskee myös tietokoneohjelmointia. Meillä on esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, kun henkisen työn tulokset jäävät käyttäjän oman sääntelyn ulkopuolelle, kun tulee uusi tilanne, toinen kuin se, mihin tämä ihminen on

palkattu. Meillä on kokemusta. Se on hidastanut kehitystä, se on luonut jättäjäistietokoneyrityksiä.

Sivistysvaliokunnan visiot ovat hyvin kaunista puhetta, mutta ei tämä laki ollenkaan edistä niitä visioita. Se on minusta tavallaan vastuun pakenemista, toivomista, että jostakin tiedot tulisivat ilmaiseksi kaikkien käyttöön, vaikka me teemme juuri lakia, joka heikentää sitä. Leikataanko lisää helikoptereita sitten, että saadaan se miljardi? Se tarvitaan joka vuosi.

Ed. L a i n e : Arvoisa rouva puhemies! Minä palaan vielä tähän työsuhteasiaan. Tässä laissa on nimittäin epäkohtia, jotka liittyvät siihen. Hallituksen lakiesityksessä kaikki työsuhteet on nähty saman arvoisiksi. Ei siis ole eroa, onko kysymyksessä vuosikausia jatkuva työsuhte vai esimerkiksi muutaman tunnin keikka. Lyhyessäkin työsuhteessa saattaa syntyä teoksia, jotka osoittautuvat suunnattoman arvokkaiksi.

Tekijänoikeuden siirto kaikissa olosuhteissa suoraan työnantajalle ei ota huomioon riittävästi erilaisia käytännön tilanteita. Tällähän sitten sopimusvapautta rajoitetaan. Se on ihan selvä. Sopimusvapautta ei pidä rajoittaa, sitä on mielestäni edistettävä. Näin tapahtuu, jos lakiin ei oteta määräystä suorasta siirrosta työnantajalle. Vapaan sopimisen mahdollisuus olisi ehdottomasti säilytettävä. Ei ainakaan työnantaja minun kanssani koskaan olisi neuvotellut mistään asioista, jos ne oikeudet olisivat työnantajalla. Kyllä se on aina se tekijä, joka saa sopimuksin jotain oikeutta. Tämä on huono asia, että kun muissa Pohjoismaissa ei mennä tähän, niin täällä mennään, suden suuhun. Todella, niin kuin sainoin, tämä vaikuttaa niin moneen asiaan tämän jälkeen, että tästä olisi mielestäni pitänyt taistella vielä enemmän. Mutta kaikki voitava on näköjään tässä jo tehty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi kemikaalilain 8 ja 48 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 9/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Lapiolahti: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva lainmuutos on mielestäni todella hankala. Lain lähetekeskustelussa otin tähän asiaan jo kantaa nimenomaan työsuojelun näkökulmasta.

Tämän lainmuutoksen myötä kemikaalirekisteri siirretään työsuojeluosastolta Tuotevalvontakeskuksen hoidettavaksi ja tietojensaanti keskuksesta tulee maksulliseksi. Samassa yhteydessä siirretään kemian asiantuntemusta työsuojeluhallinnolta Tuotevalvontakeskukselle. Tämä mielestäni aiheuttaa ongelmia, koska tällä hetkellä kemikaalivalvontaa normaalityöolosuhteissa ja siellä, missä kemikaaleja yleensäkin käsitellään, harjoittavat ainoastaan työsuojeluviranomaiset. Kun tarkastelen tätä asiaa työsuojelun ja -turvallisuuden kannalta, pitäisin äärettömän tärkeänä sitä, että kaikissa tapauksissa turvattaisiin työsuojeluviranomaisen maksuton tietojensaanti Tuotevalvontakeskukselta, jotta voitaisiin toimia asiallisissa puitteissa.

On erittäin tärkeätä, että pystyisimme vastaamaan siihen valtavaan kemikaalien tulvaan, joka on tulossa ja tullut työpaikoille jatkuvasti, ja että asianmukainen ja ajanmukainen tietovalvontaviranomaisilla olisi jatkuvasti kemikaalirekisteristä ja niistä seikoista, jotka käytännön olosuhteissa vaikuttavat. On aivan selvää, että kun meillä on tällä hetkellä hyvin hankalia asbesti- ja homeasioita ja uusia kemikaaleja ja niiden yhdisteitä sekä altistumista näille, käytännön työpaikkatason asiantuntemusta tarvitaan.

Toivoisinkin, kun tämän lain aikataulu on ollut erittäin kiireinen — laki on tarkoitettu tulemaan voimaan jo 1 päivänä huhtikuuta — että ennen lain lopullista hyväksymistä eduskunnassa voitaisiin tavalla tai toisella turvata vähintään työsuojeluviranomaisille tietojensaanti Tuotevalvontakeskukselta maksuttomasti.

Kun tällainen siirto tehdään kesken budjettivuotta, on varmasti ollut hyvin hankalaa etukäteen työsuojeluosaston varautua tällaiseen muutokseen. Siinä mielessä toivoisin, että tähän asiaan löytyisi oikeaa näkemystä eduskunnan toimesta. Valitettavasti valiokuntakierros on ollut niin nopea, että lain kokonaisvaikutuksiin ei ehkä ole täysin pystytty perehtymään.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Voin yhtyä kaikkeen, mitä ed. Lapiolahti totesi. Hallituksen esityshän oli erittäin vaatimattomalla tavalla, sanoja säästellen sanoakseni, perusteltu. Siitä puuttui kokonaan se, minkä itse asiassa pitäisi olla kaiken lainvalmistelutyön lähtökohana: vaikutusten arviointi. Sitä ei ollut hitustakaan, ei sitä, mitä muutos käytännössä merkitsee, mikä kemikaalirekisterin merkitys käytännön tasolla on ollut. Kaikki tämä on siitä poissa.

Nyt kun tulee valiokunnan mietintö, niin tämä on vielä tyllympi. Tämä on kaikkein lyhimmän kaavan mukaan tehty niin, että välttämättömät sanat on tähän ängetty. Kun tämä on hallituksen esitys n:o 8 tältä vuodelta, tämän käsittely on kestänyt ilmeisesti kaksi minuuttia valiokunnassa; on se esittelevä viranomainen kuultu, ja siinä koko homma. — On siinä sentään kolmea henkilöä kuultu.

Tässä on ehdottomasti tehtävä juuri sillä tavalla kuin ed. Lapiolahti sanoi, että kolmannen käsittelyn yhteydessä hyväksytään ponsi, jossa sanotaan harvinaisen selvästi, että työsuojeluviranomaisen tulee saada maksutta tiedot rekisteristä. Se edellyttää asianomaisen maksuasetuksen muuttamista niin, että tämä möhlä on korjattu pysyvällä tavalla.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Siltä ajalta kun lähetekeskustelua käytiin eduskunnassa tämän lain osalta, muistan hyvin ed. Lapiolahden puheenvuorot. Hän arveli, että tästä ei hyvää tule. Itsekin käytin silloin puheenvuoron.

Nyt kun tämä on käynyt valiokunnassa ja lukee mietinnön, ei tässä kyllä ole paljon nokka tuhissut, kun tämä läpi on viety. En tiedä, onko tämä nyt jotenkin niin selkeä ollut valiokunnassakin ihmisten mielestä vai eikö tähän ole syvästi paneuduttu valiokunnan jäsenten toimesta ja pyydetty mahdollisia asiantuntijoita enemmän. Tässä on kuultu vain ilmeisesti nämä virkamiehet, jotka ovat valmistelleet koko jutun, ja sitten siitä on mietintö tehty, niin kuin näkyy. Se on vain hyväksytty, ei ole yhtään ajateltu, mitä tämä vaikuttaa. Sitä ei ole kuvattu, ilmeisesti ei ole mietittykään koko asiaa.

Yhdyn edellisten puhujien ed. Pulliaisen ja ed. Lapiolahden toiveisiin siitä, että tällainen ponsi voidaan tehdä. Ed. Lapiolahtihan voi tehdä ponnin, ja siihen voitaisiin yhtyä ilomielin. Siinä olisi turvaava lauseke, jolloin tiedonsaanti olisi turvattu, jolloin myös työturvallisuuspuoli olisi paremmin hoidossa. Tässä on pelättävissä, jotta käyttöturvallisuustiedotteet ym. voivat vaikeu-

tua, ja se tarkoittaa ihmisten kannalta vähän turvattomampaa olotilaa sitten.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Minä olisin voinut kyllä ihan hyvin peruuttaakin puheenvuoroni, koska ed. Pulliainen sanoi sen, mitä itsekkin ajattelin. En tunne tätä lakia sen enempää, puhun lainsäädäntötavasta. Toisin sanoen jos hallituksen esityksen perustelut ovat niin huonot, ettei valiokuntakaan oikein pääse selville, mitä on tarkoitettu, kyllä esitys täytyy silloin palauttaa, niin kuin meillä tehdään lakivaliokunnassa. Meillä palautella räpsäytelläänkin lakeja, kun ne ovat niin heikkoja. Tai sitten on lähdettävä siitä, että valiokunta itse alkaa tehdä runkoa siihen ja tekee perustelut, joiden kautta salissakin nähdään, mitä tämä asia yleensä tarkoittaa.

Tietenkin, jos tämä olisi ollut niin rutiiniasia, että se on selvä ihan läpihuutojuttuna, tällainen käy päinsä, mutta nyt kun tämä on herättänyt keskustelua, ei tämä varmaan tällainen ole. Siinä mielessä lainsäädäntötapaan on kiinnitettävä huomiota. Tämä on arvokas talo, ja täällä on arvokkaat valiokunnat, joten sieltä täytyy tulla sellaista työn jälkeä, että se kestää arvostelun. Meillä lakivaliokunnassa kestää. Sieltä tulee hitaasti tavaraa, mutta se, mikä tulee, on perusteellista.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Kuulun kyllä sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, mutta tuona päivänä, kun tämä on käsitelty, olin arktisen alueen parlamentaarikkojen kokouksessa, etten ollut läsnä, mutta minulla on se käsitys, kun tiedän valiokunnan työskentelytavan ja katson mietintöä, että ilmeisesti asianosaisten taholta on ilmoitettu valiokunnalle, että tämä on tekninen viranomaisenvälinen siirto, ja valiokunta on silloin katsonut, että jossakin asiassa pitää luottaa Lipposen hyvään hallitukseen, ja sitten lyhimmän kaavan mukaan hyväksynyt, varsinkin kun tässä ei ole mistään ilmennyt, että tällä olisi rahallisia vaikutuksia.

Mutta kun on ilmennyt, että tässä on tällaisia ongelmia ja asia tässä suhteessa vaatisi pontta tai muuta, niin minä myös toivoisin valiokunnan jäsenenä, että tätä asiaa tarkemmin tuntevat tekisivät ponnen ja että ryhmien vastaavien, piiskureiden, välillä käytäisiin vähän neuvotteluja. Minusta ainakin tuntuisi, että ei minulla ainakaan ole mitään sitä vastaan, että keskustan ryhmä voisi tulla tällaisen ponnen taakse.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tässä nyt on tietysti, kun ed. Lapiolahti meidät nukkuvat karhut herätti kesken talviunen, tämä asia selvitetty, ja jäljethän johtavat syytöyhteiselle, sehän on ihan selvä asia. Toisin sanoen kysymys on tyypillisestä yhden virkamiehen fiksideestä, että nythän tässä on selvä hallinnollinen puute ja nyt hoidetaan tämä tällaisella muutoksella, ilman että sitä on tarkasteltu muulta kuin juuri tämän yhden virkamiehen oman työn kannalta. Tässähän se juuri nyt piilee, niin tässä kuin monessa muussakin. Tämä virkamies, jolla sattuu erityinen valta olemaan, sanallinen ja kirjallinen valta kourassaan ja hallussaan, esittelee asian. Muut ajattelevat, että hän varmasti on ihan hyvin loppuun saakka miettinyt asian, mutta on erittäin hyvä, että eduskunnassa on kansanedustajia, jotka eivät nuku talvella, niin kuin meistä eräät ovat ilmiselvästi nukkuneet.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen on aikaisemminkin kertonut tällaisista hyvin omnipotenteista virkamiehistä, jotka heiluttelevat valtioneuvostoa ja ilmeisesti myös joskus eduskuntaakin. Varmasti ed. Lapiolahden ajatus ponnesta on paikallaan. Voi vain valitua todeta, ettei valiokunnan työssä ole asiaa jo huomioitu.

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin, kuultavana oli sosiaali- ja terveysministeriöstä vanhempi hallitussihteeri ja ylitarkastaja sekä ylijohtaja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta. Heillä ei ollut huomautettavaa. Kuten myös hallituksen esityksestä näkee, esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkamiestyönä asianomaisten osastojen ja vastaanottavan viraston yhteisen muistion pohjalta. Siellä sanotaan myös, että siirto on käsitelty asianmukaisissa virastojen yhteistoimintaelimissä ja henkilöstön kanssa. Keskeisillä työmarkkinajärjestöillä ei ole huomauttamista esitykseen.

Mutta kyllä me otimme ed. Lapiolahden tuoman ajatuksen esille. Hän on tuonut sen esille jo lähetekeskustelussa, mutta se ei aiheuttanut muutoksia asiantuntijakuulemisen perusteella. Mutta jos näin on, että asia vaatii ponnen, niin kyllä minä lämpimästi sitä kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi arvopaperimarkkinain muuttamisesta sekä muuksi arvopaperikauden selvitystoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 209/1997 vp

Talousvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Toivomusaloite 1—5/1998 vp

13) Toivomusaloite 6—13/1998 vp

14) Toivomusaloite 14—45/1998 vp

15) Toivomusaloite 46—53/1998 vp

16) Toivomusaloite 54—103/1998 vp

17) Toivomusaloite 104—125/1998 vp

18) Toivomusaloite 126—136/1998 vp

19) Toivomusaloite 137—165/1998 vp

20) Toivomusaloite 166—225/1998 vp

21) Toivomusaloite 226—249/1998 vp

22) Toivomusaloite 250—264/1998 vp

23) Toivomusaloite 265—279/1998 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies: Nyt valiokuntaan lähettämistä varten esiteltävät toivomusaloitteet ovat tänään edustajien nähtävänä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että toivomusaloitteet lähetettäisiin valiokuntaan seuraavasti:

12) asia, toivomusaloitteet n:ot 1—5, perustuslakivaliokuntaan,

13) asia, toivomusaloitteet n:ot 6—13, lakivaliokuntaan,

14) asia, toivomusaloitteet n:ot 14—45, valtiovarainvaliokuntaan,

15) asia, toivomusaloitteet n:ot 46—53, hallintovaliokuntaan,

16) asia, toivomusaloitteet n:ot 54—103, liikennevaliokuntaan,

17) asia, toivomusaloitteet n:ot 104—125, maa- ja metsätalousvaliokuntaan,

18) asia, toivomusaloitteet n:ot 126—136, puolustusvaliokuntaan,

19) asia, toivomusaloitteet n:ot 137—165, siivoustoimikuntaan,

20) asia, toivomusaloitteet n:ot 166—225, sosiaali- ja terveystoimikuntaan,

21) asia, toivomusaloitteet n:ot 226—249, talousvaliokuntaan,

22) asia, toivomusaloitteet n:ot 250—264, työasiainvaliokuntaan ja

23) asia, toivomusaloitteet n:ot 265—279, ympäristövaliokuntaan.

Toivomusaloitteet esitellään ja niistä sallitaan keskustelu samalla kertaa.

Keskustelu:

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana toivomusaloitteistani n:o 237, joka käsittelee osaamiskeskuksen perustamista Satakuntaan.

Suomessa vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että kansallisen aluekehityspolitiikan pitäisi tavoitella yhtä aikaa sekä kehityksen tasapuolisuutta että sen omaehtoisuutta. Toisaalta mitään maamme osaa ei tulisi päästää taantuvan talouden ja alenevan väestökehityksen kierteseen, ja toisaalta alueiden pitäisi kehittyä omilla voimavaroillaan, ei valtion jatkuvalla tuella.

Satakunnan maakunta on alueiden välisessä kilpailussa ollut jo pitkään vaikeuksissa. Sen perinteinen teollinen perusta on rapautunut, ja alueen kaupungit ovat pitkään olleet korkean työttömyyden ja vaikeiden talousongelmien pinteessä. Satakunnalla ei ole omaa tiedekorkeakoulua, joka olisi tuonut sille runsaasti osaamista ja tietoresursseja perinteisten elinkeinojen korvaamiseksi.

Porissa sijaitsee kuitenkin arvostettu ja toimiva korkeakouluyksikkö ja Raumalla elektronikan koulutustoimintaa harjoittava ammatti-instituutti. Satakunta on omilla avuillaan päässyt hyvään alkuun elektronikkassa ja tietotekniikassa. Alueella on kehitetty pitkälle tähtäävää ideaa etälääketieteen käyttöönotosta Satakunnan keskussairaalan, Porin puhelin Oy:n ja Porin korkeakouluyksikön voimin. Tämä ja muut esimerkit osoittavat, että alueella on valmiuksia

kehittää vuorovaikutusta koulutusinstituutioiden, muun julkisen sektorin ja yrityselämän välillä.

Arvoisa puhemies! Satakunnan alue kaipaavaa tukea osaamiselle, kasvusäystä, joka auttaa ottamaan käyttöön alueen omat voimavarat ja käynnistää kehityksen hyvän kierteen. Siksi toivomusaloitteessani esitän, että nyt kun osaamiskeskukset ovat taas uudemman kerran käsitellyssä ja tulevat vahvistetuiksi ensi vuoden alusta, Satakuntaan saadaan osaamiskeskus, joka tukeutuu alueella olevaan osaamiseen ja jolla on käytössään riittävät taloudelliset voimavarat.

Rouva puhemies! Toinen toivomusaloitteeni n:o 26 koskee työvaltaisten palveluiden arvonlisäverokannan alentamista.

Euroopan unionin piirissä on jo pitkään pohdittu työvaltaisten palvelualojen arvonlisäverokannan alentamista työllisyyden parantamiseksi. Suomessa tämän kaltaisen pohdinnan ja siltä pohjalta lähtevän toiminnan pitäisi olla vielä muuta Eurooppaa tarmokkaampaa. Meillä työttömyys on yhä korkeampi kuin muualla Euroopassa. Meillä on selkeästi havaittavissa palveluiden vajausta kulutustottumuksissa, ja meidän arvonlisäprosenttimme on edelleen Euroopan korkeimpia. Tämä tekee verotuksen suhteellisten muutosten varan erittäin suureksi. Vaihteluväli voisi olla periaatteessa mikä tahansa 0–22 prosenttiin. Tällaiset muutokset tuntuisivat jo työllisyydessä.

Teollisuuden ja muun vientiin suuntautuneen taloudellisen toiminnan päästyä vauhtiin on selkeästi nähtävissä, että talouden kasvun vara on tulevaisuudessa suurin palvelualoilla. Palveluiden kysyntää voidaan periaatteessa kasvattaa vielä pitkään. Palveluiden osuus kansantuotteesta kasvaa yhteiskunnan kehittyessä ja elintason noustessa. Palveluiden suhteen Suomen olosuhteita voi pitää erityislaatuina. Suomi on itsepalveluyhteiskunta ja automaatiota hyödyntävä yhteiskunta. Palveluiden suhteellisen hinnan alentaminen voi kuitenkin tuntuvasti kasvattaa niiden kysyntää.

Rouva puhemies! Palvelut ovat työvaltaista toimintaa ja palveluiden osuuden kasvaessa kansantuotteesta jo kohtuullinenkin kasvuvauhti näkyy välittömästi työllisyydessä. Palveluiden kasvulla on yleisen työllisyysvaikutuksensa lisäksi se erityisen hyvä ominaisuus, että niiden kautta kysyntä kanavoituu tasaisesti kautta työmarkkinoiden.

Toivomusaloitteessani lähdän siitä, että hallitus ryhtyisi viipymättä toimenpiteisiin alentaak-

seen työvaltaisten palveluiden arvonlisäverokantaa.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että selviän kahteen minuuttiin, mutta varmuussyistä ajattelin kuitenkin tulla tänne puhujakorokkeelle.

Minulla on kolme toivomusaloitetta tänä vuonna ja yksi niistä koskee Näkövammaisten kirjaston toiminnan turvaamista. Tämän vuoden lisätalousarviossa oli määrärahaa 400 000 markkaa, ja Näkövammaisten kirjasto arvioi, että postimaksuihin tarvittaisiin lisää 400 000 markkaa. Siinä kävi sillä tavalla, että kirjastolle myönnetty määräraha on 800 000 markkaa pienempi kuin kirjaston anoma määräraha. Kirjasto oli luullut pääsevänsä muuttamaan tänä vuonna, ja siitä syystä heidän määrärahansa oli vähän pienempi. Muuttorahoja on, ja heistä riippumattomista syistä muutto ei onnistukaan tänä vuonna, niin että tämän vuoden postimaksuihin tarvittava raha voidaan turvata sisäisin siirtein, mistä valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostossa keskustelimme ja kuulimme asiantuntijoita, mutta se ei poista Näkövammaisten kirjastossa jatkuvasti olevaa ongelmaa.

Joka vuosi tämä postimaksuasia nousee esille. 1.2.98 tulivat nimittäin voimaan sopimukset Suomen Postin kanssa ja ne nostavat postilähetysten hintoja aika rajusti. Minusta on kuitenkin kysymys nimenomaan sellaisesta toiminnasta, jolla turvataan vammaisten henkilöiden tasavertaiset mahdollisuudet yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumisessa, heidän tasavertaiset mahdollisuutensa toimia, opiskella ja lukea jne. Olisi ihan selkeä asia se, että myös Suomessa voitaisiin kansainvälistä käytäntöä noudattaa, jossa näistä lähetettävistä tuotteista ei perittäisi minkäänlaista maksua. Toivoisin, että tämä asia tulisi nyt meillä Suomessa toteutetuksi.

Siellä on myös sellainen ongelma, että hyvin paljon aikaisempaa Näkövammaisten kirjaston materiaalia on vanhoilla magnetofoninauhoilla ja kaikki analogiset nauhat pitäisi muuttaa digitaaliseen muotoon. Se on todella kallista ja vaatii hyvinkin huomattavia määrärahoja. Saamani tiedon mukaan niitä ei ainakaan viiteen vuoteen kyetä muuttamaan siihen muotoon, missä niitä olisi tänä päivänä helpompi lukea näkövammaisilla olevilla uusilla lukulaitteilla. Näin ollen ehkä tähänkin puoleen olisi sekä tämän hallituksen että tulevien hallitusten syytä perehtyä ja mietiskellä, miten tällainen ongelma saataisiin mahdollisimman nopeasti ratkaistuksi.

Kaksi muuta toivomusaloitetta koskevat sosiaali- ja terveysvaliokunnan aluetta.

Ensimmäisessä näistä esitän toivomuksen, että hallitus ryhtyisi pikaisiin toimiin eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamiseksi. Tästä aiheesta kävimme täällä jo tänä iltana salissa pitkän keskustelun, joten en tätä sen pidemmälti aio käsitellä.

Vähätuloisimpien rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamisesta olen myös ollut huolissani. Nimittäin ylimääräisen rintamalisän kehittäminen parantaisi huomattavasti vajaan 50 000 heikkotuloisimman rintamaveteraanin toimeentuloa. Kun sen on laskettu maksavan vain vajaat 70 miljoonaa markkaa eli vähemmän kuin mitä 12 000 itsenäisyyden ja vapauden puolustajan poistumisesta kertyy valtiolle vuosisäästöä, niin toivoisin todella, että tämä asia saataisiin mahdollisimman pikaisesti pois päiväjärjestyksestä niin, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ylimääräisen rintamalisän myöntämiseksi vähätuloisimmille rintamaveteraaneille. Siinä ei ole suurista rahasummista suinkaan kyse, vaan nimenomaan tällaisesta periaatteesta, joka täytyisi saada toteutettua.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Varmasti kaikki nämä toivomusaloitteet on tehty vakavalla mielellä ja nuo asiat menevät pikkuhiljaa eteenpäin huolimatta siitä, että varsin nopealla aikataululla tuskin monikaan asia tulee täytäntöön. Täällä on ihan hyviä asioita. Esimerkiksi ed. Laakson aloite n:o 4 vaalirahoituksen julkisuuden lisäämisestä, ed. Päivi Räsäsen aloite lääkkeiden arvonlisäverokannan alentamisesta jne. Oman vaalipiiriini alueelta ed. Kuosmanen on toivonut lisää ydinvoiman rakentamista, ed. Smeds taas vaihtoehtoisten energialähteiden kehittämistä.

Yhteen aloitteeseen haluaisin vielä kiinnittää huomiota, ja se liittyy vesiliikenteeseen. Omien aloitteideni joukossa on Saimaan kanavan peruskorjaamisesta tehty aloite, joka lähtee vakavasta suhtautumisesta sisävesiliikenteen kehittämiseen. Saimaan kanavan sulut tulee uusia. Vuokrasopimus on muistaakseni vuoteen 2013, ja sen uudistaminen on ajankohtaista. Se on olemassa oleva vesiväylä, jonka kehittäminen on mahdollista myös tietysti yhteistyössä Venäjän kanssa. Varmasti pystymme siihen. Olemmehan me pystyneet kehittämään tieliikennettä ja rautatieliikennettä, nimenomaan viimeksi mainittua. Miksi emme sitten kehittäisi vesiliikennettä?

Sitä vastoin Kymijoen kanavointi on hanke, joka ei ole mahdollinen. Se ei ole myöskään aiheellinen, ei taloudellisista syistä, ei ympäristösyistä. Ympäristösyitä on useampia, mutta keskeisin joka tapauksessa on joen pohjaan sedimentoituneet dioksiinit, jotka ovat peräisin Kuusankoskelta Ky5-kemikaalin valmistuksesta ja kemikaalitehtaan palosta. Näin ollen joen pohjassa on kaiken kaikkiaan 100—200 kiloa dioksiineja. Seveso on yksi historiassa tapahtunut dioksiinionnettomuus. Siellä vapautui yksi kilo dioksiinia ilmaan. Joen pohjassa on siis arvioitu olevan 100—200 kiloa dioksiineja. Siis joen pohjaan ei pidä koskea.

Arvoisa puhemies! Muita aloitteitani en sen enempää nyt halua käydä läpi. Niissä on muun muassa muita liikennealoitteita. Totean vain, että varsin monet kollegat ovat kiinnittäneet huomiota samoihin asioihin. Ne ovat tärkeitä, ja toivoo sopii, että nämä asiat ajan mittaan toteutuvat.

Ed. L a h t e l a : Rouva puhemies! Ed. Tiusanen Kymijoki — Mäntyharju-kanavan rakentamiseen puuttui. Minä tein itse siitä toivomusaloitteen. Minusta siinä pitäisikin tehdä sillä tavalla, että ensiksikin tutkitaan pohjasedimentit, mitä siellä mahtaa olla myrkkyyä. Tehtiinpä kanava tai ei, pitäisi se puhdistaa, koska joka tapauksessa jossakin aikataulussa pommi on olemassa. Jos jollakin tavalla pohjaa möyhitään, sieltä vapautuvat nämä ainekset. Sen takia tutkiminen joka tapauksessa pitäisi tehdä ja pyrkiä, jos on mahdollista ruopata, pohja puhdistamaan.

Minulla on useita aloitteita, mutta yhteen puuttaisin, talvirengaspakon ulottamiseen ulkomaisiin autoilijoihin. Kun itärajalla asutaan, siellä hyvin paljon tulee autoja vastaan, jotka liukastelevat, ja kun ne jossakin parkkipaikalla seisovat, voi todeta, että niillä on kohtuullisen kesäsiileät kuutamorenkaat. Minusta jollakin tavalla pitäisi liikenneturvallisuutta saada sieltä kautta lisättyä, samat vaatimukset ulkomaalaisilla on kuin suomalaisillakin. Eli se ei voi poistaa veloitetta keneltäkään, jotta jos on toisen maan rekari, ei tarvitse olla talvirenkaita, voidaan ajaa melkein kuutamorenkailla. Mikä tällaisen eston siihen tekisi? Se tarkoittaa vain sitä, että viranomaiset, kun tulin läpi auto tulee, katsoisivat, onko siinä asianmukaiset renkaat, ja jos ei olisi, se olisi takapakkia ja omille kylille lähtö sitten eikä tultais Suomeen semmoisilla renkailla, mitkä eivät ole turvallisia.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Mielestäni toivomusaloitteet n:ot 1—5 puuttuvat aidon kansanvallan toteutumisen kannalta keskeisiin ongelmiin, vaalijärjestelmämme puutteellisuuksiin. Tosin on sanottava, että nämä kaikki aloitteet, joiden joukossa on yksi omakin aloitteeni, ovat tässä valtopolitiikan sävyttämässä yhteiskunnassa varmasti aika ihanteellisiakin, mutta politiikassa, yhteisten asioiden hoitamisessa, ihanteellisuuttakin varmasti tarvitaan.

Mielestäni vaalijärjestelmään todellakin tarvittaisiin muutoksia, sillä tällä hetkellä kaikki äänet eivät ole yhdenvertaisia. Samalla valtakunnallisella kannatuksella puolueet voivat saada hyvinkin erilaisen määrän kansanedustajia riippuen puolueen kannatuksen alueellisesta jakautumisesta ja mahdollisista vaaliliitoista. Käytännön esimerkki on hyvin tuore, viime eduskuntavaaleista. Jos katsotaan kristillisen liiton ja nuor-suomalaisten valtakunnallista kannatusta, huomaamme, että kannatus äänimäärillä mitaten oli hyvinkin yhdenvertainen, mutta kansanedustajien paikkoja tuli vallan erilainen määrä. (Ed. Aittoniemi: Ne ovat niin taitavia keskittämään!) — Kristillinen liitto on, ed. Aittoniemi, saanut vakaalla noin 3 prosentin kannatuksella aina hyvin lähelle meille oikeudenmukaisesti kuuluvan määrän kansanedustajia.

Mielestäni oikeudenmukainen järjestelmä on semmoinen, jossa 3 prosentilla äänistä saa noin 3 prosenttia kansanedustajista ja 20 prosentilla noin 20 prosenttia paikoista. — Nämä ovat, ed. Aittoniemi, kansan antamia valtakirjoja, ja mielestäni kansanvaltaa tulisi kunnioittaa. — Tänä päivänä 20 prosenttia äänistä tuo enemmän kuin 20 prosenttia paikoista. Jos halutaan aitoa kansanvaltaa toteuttaa, tämäkään ei ole oikein. Jos jonkin poliittisen ryhmittymän valtakunnallinen kannatus jakaantuisi puolueen itsensä kannalta epäedullisimmalla mahdollisella tavalla, olisi varsin helppo saada jopa 5 prosentin valtakunnallinen kannatus, mutta ei yhtään kansanedustajan paikkaa.

Kyllä nämä esimerkit mielestäni kertovat, että vaalijärjestelmässä on korjauksen tarvetta. Toivomusaloitteet sikäli puuttuvat perustellusti keskeisiin ongelmiin, mutta toki tiedämme, että valtapoliittiset syyt varsin pitkälle estävät oikeudenmukaisuuttakin peräänkuuluttavat muutokset.

Mielestäni toivomusaloite n:o 1, ed. Helteen aloite, hallituspuolueen edustajan tekemä aloite, olisi hyvä pohja vaalijärjestelmän uudistamiselle. Itse olisin valmis ed. Helteen tuossa aloitteessa esittämien ajatusten pohjalta uudistamaan vaa-

lijärjestelmäämme. Hän peräänkuuluttaa tasauspaikkajärjestelmää, jolla korjattaisiin nykyisen vaalijärjestelmän vinoutumia. Se on mielestäni hyvä tavoite ja käytössäkin monessa maassa.

Vastapainoksi olisin henkilökohtaisesti valmis kohtuulliseen äänikynnykseen. Eilen käytössä Tanskan vaaleissa on käytössä 2 prosentin äänikynnys, ja Ruotsissa on 4 prosentin äänikynnys. Nämä pohjoismaiset esimerkit voisivat hyvin sopia sovellettavaksi myös Suomeen.

Toivon, että tulevat eduskunnat omaavat niin paljon rohkeutta ja tahtoa, että vaalijärjestelmämme puutteisiin ovat valmiit puuttumaan ja näillä muutoksilla varmistamaan sen, että perustuslakimme edellyttämä suhteellisuuden periaate voisi toteutua nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi pieni täsmennys toivomusaloitteeseen n:o 5. Olen aloitteessa todennut, että perustuslakiesityksessä esitetään vaalipiiristä valittavien kansanedustajien minimimääräksi seitsemää. Nikulan komitean esityksessä todellakin näin oli, mutta hallituksen esityksestä tuo seitsemän kansanedustajan minimimäärävaade poistettiin. Mielestäni esimerkiksi Pohjois-Karjalassa tästä aivan turhaan säikähdettiin. Kyllä tulevaisuudenkin Suomessa Pohjois-Karjalan vaalipiiri voisi olla olemassa, jos otettaisiin käyttöön tasauspaikkajärjestelmä. Tämä turvaisi suhteellisuuden periaatteen toteutumisen valtakunnallisesti.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä olen tehnyt vain yhden toivomusaloitteen tällä kertaa poikkeuksellisesti, mutta kun katselee sitä aloitetta, se on sama kuin olisin tehnyt 279 aloitetta. Tämähän on sellainen harava-aloite, n:o 6, jonka ponsiosassa ehdotetaan, että Lipposen hallitus ryhtyisi -- toimenpiteisiin kaikkinaisen vääryyden poistamiseksi maasta, sekä kansamme että täällä asuvien ulkomaalaisten keskuudesta. Olen lisännyt nämä ulkomaalaiset siihen tasapuolisuussyistä.

Nyhdän näissä kaikissa toivomusaloitteissa on tietyllä tavalla vääryydestä kysymys, kun jotakin ei ole toteutettu ja haluttaisiin toteuttaa. Jos niistä yksikin toteutetaan, silloin toteutuu siltä osin tietysti aloite n:o 6:kin, tämä kaikkinaisen vääryyden poistaminen. Jos esimerkiksi Liperissä on jokin siltarumpu, niin pieni asia kuin se onkin, rikkonainen ja se korjataan, niin vääryys silloin poistuu tältä osin.

En kiistä sitä, rouva puhemies, että tässä toivomusaloitteessa on vähän humoristisiakin piirteitä. Olen kuullut, että Veikko Vennamo aika-

naan on tehnyt sellaisen lakialoitteen, jossa oli vain yksi pykälä ja siinä luki, että tällä pykälällä kaikkinaisen vääryys kielletään koko maassa. No, se sellaisenaan siitä.

Rouva puhemies! Haluan vielä pariin kolmeen muuhun toivomusaloitteeseen kiinnittää huomiota, jotka ovat muiden tekemiä.

Ensinnäkin ed. Arja Ojala on tehnyt aloitteen eläkeläisten sairausvakuutusmaksun poistamisesta. Se on aivan perusteltu. Onhan se nyt niin väärin, kun tässä hallituksen esityksessä, mikä tänään oli lähetekeskustelussa, työntekijöiltä ja eläkeläisiltä yli 80 000 äyrin osalta poistetaan 0,45 pennin maksu heiltä ja eläkeläisiltä, pienituloisilta, poistetaan vain 0,30. Onhan se niin väärin kuin voi olla. Tämä minun yleisaloitteeni olisi tietysti puuttunut tähänkin, mutta totean sen, että olen tässä asiassa kyllä aivan samaa mieltä.

Ed. Mikko Kuoppa on tehnyt toivomusaloitteen aravamäärärahojen lisäämisestä tai oikeastaan tarkoittaa ehkä niiden jäädytettujen 1,5 miljardin ottamista käyttöön. Erityisesti maaseudulla, omassa vaalipiirissäni sellaisilla paikkakunnilla kuin Jämijärvi ja Längelmäki ja niiden lähellä, on esitetty huolta siitä, että he aloittaisivat kiireesti arava-asuntojen rakentamisen, mutta esimerkiksi käynti Asuntorahastossa ei ole tuottanut mitään tulosta, vaan on sanottu, että ei kerta kaikkiaan ole rahoja tällaisiin aloitteisiin ja rakentamiseen. Tämä merkitsee sitä, että näillä paikkakunnilla ollaan vailla asuntoja ja ollaan vailla työtä, mitä nimenomaan rakennustyömiehet siellä kipeästi tarvitsisivat. Näin ollen ed. Kuopan ehdotusta on syytä puoltaa.

Sitten ed. A. Ojala puhui siitä, että ylimääräistä rintamamieslisää nostettaisiin. Hän ei tainnut mainita siitä määrästä. Minä olen sitä mieltä, että laitetaan kerralla kolminkertaiseksi tämä ylimääräinen rintamamieslisä. Ovathan he sen ansainneet itsenäistä isänmaata puolustaessaan, vaikkei tästä isänmaasta nyt paljon mitään jäljellä enää ole, kun katselemme Euroopan unionin suuntaan.

Rouva puhemies! Sen verran panisin paremmaksi ed. Arja Ojalan aloitteen, että ylimääräinen rintamamieslisä nostettaisiin kolminkertaiseksi.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aluksi totean ed. Aittoniemen aloitteesta, että kyllä se minunkin vaaliohjelmaani sopii, koska totesin silloin hyvin ytimekkäästi ja lyhyesti, että tulen kannattamaan kaikkia hyviä asioita ja vastustamaan jyrkästi kaikkia huonoja asioita. Tä-

hän ohjelmaan tämäkin aloite kyllä varmasti sopii.

Olen tehnyt kaiken kaikkiaan neljä toivomusaloitetta. Ensimmäinen toivomusaloite, n:o 51, koskee kuntien peruspalveluiden turvaamista. Niiden osalta voi todeta, että 90-luvulla kuntien tuloja on leikattu tai velvollisuuksia lisätty kaikkiaan noin 25 miljardilla markalla, joista Lipposen hallituksen aikana indeksitarkistukset muuttavat lukien noin kaksi kolmasosaa.

Olemme kaikki todenneet, että viime päivien keskusteluissa on ollut hyvin voimakkaasti esillä vanhustenhuollon erittäin vaikea, osin draamallinen tilanne eräissä kunnissa ja eräissä laitoksissa. Tähän on hyvin helposti löydettävissä syyt, kun toteaa, että jos me tarkastelemme vuodesta 92 vuoteen 96 tapahtunutta kehitystä, niin reaaliarvoltaan vanhustenhuollon menot ovat lisääntyneet 10 miljardilla markalla ja samanaikaisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon varatut tulot eli valtionosuudet ovat alentuneet noin 13—14 miljardilla markalla. Reaalisesti tämä aukko, joka kuntien on verotuksella katettava, on kasvanut noin 23—24 miljardia markkaa, joka on erittäin suuri summa.

Myös opetustoimessa erityisesti opettajien lomautukset ovat olleet asia, joka viime aikoina on ollut julkisen keskustelun ja arvostelun kohteena eikä syyttä.

Lipposen hallituksen tulisikin ottaa lusikka kauniiseen käteen ja tarkastella, mitä vuonna 95 voimaan tulleet kansalaisten perusoikeudet sanovat. Nehän edellyttävät, että jokaiselle kansalaiselle tarjotaan riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja maksuton perusopetus, jonka lisäksi muutenkin kansalaisten koulutuksen ja itsensä sivistämisen tulee olla mahdollista varallisuuden sitä estämättä. Näitä periaatteita ja kansalaisten yhdenvertaisuutta on monilta osin rikottu nykyisen hallituksen vastuuttoman kuntapolitiikan seurauksena.

Toivomusaloitteessa n:o 81 esitän rautateiden sähköistystä Oulusta pohjoiseen, ensi vaiheessa Kemiin, toista haaraa Rovaniemelle ja sitten toista haaraa edelleen Kemistä Tornion kautta Haaparannalle. On erittäin tärkeää tulevaisuuden kehityksen kannalta, että alueen infrastruktuuri ja liikenneolot ovat kunnossa. Kemi — Tornio-alue Oulusta alkaen aina Ruotsin puolelle Luulajaan ja vähän edemmäskin on tulevaisuuden kasvualue. Se on jo nykyisin alue, jolla on erittäin suuri teollinen keskittymä.

Ruotsi suunnittelee parhaillaan niin sanotun rantaradan rakentamista, joka toisi merkittävän

liikenteen tuolle alueelle, ja muutenkin suunnitellaan Ruotsin osalta, että tällöin se mahdollistaisi myös henkilöjunaliikenteen Luulajasta Tornion ja Kemins kautta Ouluun. Myös Ruotsi valmistellee tässä yhteyttä Murmanskin alueelle Sallan ja Kantalahden kautta ja myös edelleen sieltä Arangeliin.

Tulevaisuuden kehitys näyttääkin siltä, että Kantalahdesta on muodostuva liikenteen keskus. Tässä mielessä tuon radan sähköistäminen Oulusta pohjoiseen on erittäin tärkeää. Lapin läänissä on hyvin vahva yhteinen toivo ja toive, että ensi vuoden talousarvioon voitaisiin saada suunnitteluraha tuon välin sähköistämiseen.

Aloitteet n:ot 195 ja 196 koskevat sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaa, ensimmäinen lapsiperheiden aseman parantamista. Nykyinen hallitus on sosiaalipoliittisilla toimenpiteillään hyvin voimakkaasti leikannut erityisesti monilapsisten perheiden toimeentuloedellytyksiä. Lapsilisien leikkauksissa kohdennettiin leikkaukset voimakkaammin monilapsisiin perheisiin. Samoin tehtiin toimeentulotuen remontin yhteydessä. Myös päivähoiton maksujärjestelmää luotaessa monilapsiset perheet joutuivat voimakkaimpien maksujen korotusten kohteiksi. Tällaista politiikkaa ei voi pitää millään tavoin hyväksyttävänä maassa, jonka keskeisimpiä ongelmia on se, että väestörakenne vanhenee ja sitä kautta huoltosuhte tulee hyvin epäedulliseksi. Tässäkin suhteessa hallitus harjoittaa kansallisesti vastuutonta politiikkaa.

Neljännessä aloitteessa n:o 196 olen esittänyt eläkeindeksin yhtenäistämistä, samoin kuin useissa muissakin aloitteissa toisten edustajien toimesta näkyy esitetyn. Eläkeläiset kokevat todella syrjintänä ja ongelmana sen, että yli 65-vuotiaiden eläkkeitä tarkistetaan pienemmällä prosentilla kuin nuorempien. He ovat tehneet asiasta myös valituksen Euroopan unionille. Valitus on hylätty, sillä Euroopan unionissa ei tuoloin ollut ikä syrjintäperusteena.

Kuitenkin kysymys on sellaisesta yleisesti koetusta epäkohdasta, että ed. S. Kanerva keräsi oman aloitteensa alle kaikkiaan 155 kansanedustajan nimet viime syksynä. Kun määrärahaa äänestettiin, suurin osa aloitteen allekirjoittaneista kansanedustajista unohti, mitä oli allekirjoittanut. Varsinainen lakialoite on kuitenkin edelleen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa sen käsittelyyn ja omalta osaltaan korjaa tämän eläkeläisten kokeman ankaran vääryyden, jota he itse kutsuvat ikäsorjaindeksiksi. Tämän indeksin

korjaamisen tuleekin olla yksi merkittävä ja keskeinen asia, joka ei paljon maksa. Jos se olisi toteutettu keskustan esittämällä tavalla, se ei olisi maksanut ollenkaan, koska esitimme indeksin rakentamista niin, että siitä ei ole taloudellisia seurauksia.

Hallituksella ei ole kuitenkaan ollut tahtoa eikä halua näin menetellä, ja se on todella valitettavaa. Toivoisi, että hallitus lopultakin ryhtyisi edes ennen vaaleja.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Puhutaan paljon tasa-arvosta, mutta se on monesti vaikea toteuttaa, ja monesti se unohtuu myös päätöksiä tehtäessä, varsinkin kun ne koskevat haja-asutusalueita. Postin yksityistämisessä kävi myös näin. Haja-asutusalueella oleville se on aiheuttanut monia ongelmia. On sitä yritetty korjata asiamiesposteilla, mutta se ei ole vielä riittävää, ja siksi aloitteeni n:o 84 on tehty posti- ja pankkipalvelujen turvaamiseksi haja-asutusalueilla.

Arvoisa puhemies! Kun tein aloitteen n:o 115, en ollut tietoinen Suomen keskustan välikysymyksestä. Aloitteeni tarkoittaa selvitystä maatalousväestön henkisestä sopeutumisesta EU:n oloissa. Käydyssä välikysymyskeskustelussa tällä viikolla selvisi varmaan monelle maatalousväestön henkinen uupuminen, ja siksi koen, että toivomusaloitteeni tulisi johtaa toimenpiteisiin eli tutkimukseen.

Kolmas aloitteeni, jonka haluan nostaa esille, koskee koulukiusaamista. Kiusaaminen niin koululaisten kuin opettajienkin kesken on yleisesti tunnettu asia. Tiedämme, että kiusaamisen seuraukset ovat yleensä vakavia varsinkin lapsille aiheuttaen muun muassa lisääntyvää rikollisuutta ja henkistä tasapainottomuutta myöhemässä iässä. Siksi ministeriön tulisi suhtautua vakavasti kyseiseen ilmiöön ja laatia suunnitelma ja toimintaohje kouluille koulukiusaamispauksien ehkäisemiseksi. Toimenpide ei aiheutane lisäkustannuksia, ja aloitteeni lienee helppo toteuttaa.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Olen tehnyt kolme toivomusaloitetta. Niistä muutama sana perusteluiksi.

Ensimmäinen toivomusaloitteeni n:o 118 EU:n maataloustukien maksatuksen hoitamiseksi ajallaan liittyy tällä viikolla parina edellisenä iltana täällä käytyyn keskusteluun maatalouden kannattavuustilanteesta. Kuten siinä keskustelussa ja sen alla julkistetuissa tutkimustu-

loksissa todettiin, maatalouden kannattavuus on hyvin huolestuttavaan suuntaan kehittynyt ja tätä kriisiä osaltaan lisää se, että EU:lta tulevia tukirahoja, jotka monessa tapauksessa ovat kolmasosa koko liikevaihdosta, jopa enemmänkin, on maksettu kovin myöhässä siitä, mitä maataloushallinto alun pitäen lupasi.

Kun 95 liittyttiin Euroopan unioniin, maataloushallinto totesi, että kun hakemukset keväällä tehdään määräajassa, maksatukset voidaan pääsääntöisesti hoitaa lokakuun aikana tai viimeistään marraskuussa. Ainakin viime vuonna omalla alueellani hyvin monet tilat saivat tukia vasta joulukuun puolivälissä. On selvää, että se aiheutti aikamoista painetta. Laskuja, joita oli tukien odotuksessa siirretty ja siirretty, jouduttiin siirtämään lähelle joulua, ja ilmeni, että maataloushallinnon maksatussystemit eivät ole kunnossa. Ristiintarkistuksia tehtiin syyskesällä liian myöhäisessä vaiheessa, mistä sitten johtui maksatusten siirtyminen.

Maa- ja metsätalousministeriössä oleva Tietohallintokeskus ja sen tietojenkäsittelyjärjestelmät eivät ole toimineet toivotulla tavalla, ja sekin osaltaan aiheutti viivästyksiä. Mielestäni hallituksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin niin, että tämän vuoden aikana maksatukset todella voidaan hoitaa. Ei voi tällaisella asialla viljelijöitä rangaista vaikeassa EU:hun sopeutumisen tilanteessa.

Toinen toivomusaloitteeni, n:o 154, liittyy koulujen homeongelmien korjaamiseen. Lukuisissa kouluissa ja muissa julkisissa rakennuksissa on ilmennyt kosteusvaurioita seuranneita homeongelmia. Syynä on yleensä suunnittelu- tai rakennusvirhe. Arkkitehdit ovat tasakattoja julkisiin rakennuksiin suunnitelleet, mutta suomalaisissa olosuhteissa, joita nytkin on tämän talven aikana koettu, että on kovia pakkaspäiviä ja sitten on taas vesikeli, nämä järjestelmät eivät toimi. Kosteutta pääsee rakenteisiin, ja siitä on seurannut homeongelmia, joiden korjaaminen voi tulla maksamaan miljoonia markkoja rakennusta kohti. Etelä-Pohjanmaallakin ääritapauksissa on hyvin lyhyellä aikavälillä jouduttu jopa sulkemaan kouluja sen takia, että oppilaille ja jopa opettajille on tullut terveydellisiä ongelmia niissä työtiloissa.

Työllisyystilanne huomioon ottaen mielestäni hallituksen pitäisi tämä tilanne todella kartoittaa ja projektinomaisesti hoitaa homekouluasiat kuntoon. Nyt ne joutuvat odottamaan normaaleja rakennusinvestointipäätöksiä niin kuin uusien koulujenkin tekeminen ja ongelman hoi-

taminen viivästyy. Se tulee yhteiskunnalle pidemmän päälle aika kalliiksi terveydenhoitokulujen lisääntymisen myötä ja sairaanhoitokuluina.

Kolmas aloitteeni, arvoisa puhemies, n:o 238, liittyy Teknologian kehittämiskeskuksen kautta yrityksille suunnattujen varojen jakamiseen. Tämä hallitus on lisännyt Teknologian kehittämiskeskukselle varoja merkittävästi viime vuosina, mikä on varsin hyvä asia. Me pärjäämme kansainvälisessä kilpailussa sillä, että meillä on tuotekehitys ja tuotantoteknologian kehittämisen korkealla tasolla. Mutta tämä runsaat 2 miljardia markkaa käsittävä potti on korvannut osittain perinteisen aluepoliittisen rahanjaon. Investointituet ovat vähentyneet normaaleilla yrityksillä kolmanteen osaan entisestä. Teknologiarahoja pystytään yleensä hyödyntämään vain paikkakunnilla, joilla on yliopisto ja tutkimuslaitoksia.

Tästä suuresta yli 2 miljardin potista pitäisi voida osa irrottaa ja jakaa aluepoliittisin perustein. Ellei siihen kunnollista jakotapaa löydetä, siitä voitaisiin osa lisätä kovasti vähentyneisiin investointitukiin, joita tavanomaiset ja ihmisiä hyvin työllistävät yritykset voisivat laajennus- ja kehittämisinvestointeihinsa saada.

Näiden omien aloitteideni lisäksi listassa on monia kannatettavia asioita. Tässä yhteydessä kannattaisin ed. A. Ojalan tekemää ja ed. Aittoniemen jo paremmaksi panemaa esitystä ylimääräisen rintamalisän korottamiseksi. Kyllä asia on niin, että veteraanit vähenevät sitä tahtia, että siitä säästyy todella rahaa, että voitaisiin maksaa kunnollinen ylimääräinen rintamalisä. Ne veteraanit, jotka tätä lisää saavat, ovat todella pienituloisia. Heillä on yleensä noin parintuhannen markan eläke ja allekin sen kaiken kaikkiaan. Tämä asia, jos vai halutaan, voidaan kyllä hoitaa.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Olen tehnyt seitsemän toivomusaloitetta, joiden sisältö muodostaa kokonaisuuden tiettyjen keskeisten yhteiskunnallisten uudistusten toteuttamiseksi ja sen tukirakenteen aikaansaamiseksi, jossa suomalainen pienyritystoiminta voi kehittyä ja tarjota uutta työtä suomalaisille ja tätä kautta voimmme ratkaista tämän erittäin vaikean työttömyysongelman.

Olen nämä omat aloitteeni nimittäin hahmotellut kuudelle keskeiselle toiminta-alueelle: Ensimmäisenä on alueellisen kehittämistyön vahvistaminen; toisena työvoima- ja elinkeinokustusten toiminnan koordinaation kehittäminen;

kolmas osa-alue on koulutusjärjestelmät; neljäntenä tulevat työelämän rakenteet; viidentenä kansainvälistyminen; ja kuudentena kansalliset kehittämishankkeet.

Arvoisa puhemies! Haluan ihan lyhyesti perustella aloitteitani.

Ensinnäkin alueellisen kehittämistyön vahvistaminen. Mielestäni seudullisen kehittämistyön vahvempi käyttöönotto edellyttää seutukuntaisten kehittämiskeskusten toimintaresurssien vahvistamista. Nimittäin maakunnallisen kehittämistyön ja työvoima- ja elinkeinokeskusten kehittämistyön yhteensovittaminen edellyttää myös uudenlaista näkemystä voimavarojen suuntaamisen osalta. Tällä hetkellä elinkeinotoimintaa tukeva henkinen infrastruktuuri on nimienomaan seutukunnissa ja kunnissa merkittävästi vähentynyt muun muassa sen vuoksi, että elinkeinoasiamiesverkosto on aika lailla rapautunut. Sen vuoksi olisi mielestäni erittäin keskeistä varmistua siitä, että tarkoituksenmukaisella tavalla vahvistetaan seudullisten kehittämiskeskusten henkilöresursseja.

Tähän liittyy hyvin kiinteästi työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan koordinaation vahvistaminen, se millä tavalla kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen toiminta koordinoidaan ja raja-aidat ennen kaikkea mädalletaan niin, että yrittäjyyttä palveleva toiminta pääsee nykyistä paremmin kanavoitumaan. Nykyisellään työvoimatoimistojen verkosto muodostaa merkittävän valtionhallinnon osan, joka ulottuu tällä hetkellä lähes jokaiseen maamme seutukuntaan. Valitettavasti pääosin työvoimatoimistojen työ keskittyy nykyisellään työttömyyden hallinnointiin. Sen vuoksi olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa työvoimatoimistoja vahvoiksi itsensä työllistämisen ja yrittäjyyden edistäjiksi. Toivon, että hallitus ottaa tämän näkökulman huomioon ja ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joilla työvoimatoimistojen roolia valtionhallinnon etäispäätteinä ja samalla työvoima- ja elinkeinokeskusten osana voidaan kehittää.

Koulutusjärjestelmien osalta mielestäni oppisopimuskoulutusta voitaisiin edistää sillä, että rakentaisimme työvoima- ja elinkeinokeskusten yhteyteen oppisopimuskoulutuksen tarjontajärjestelmän. Tällä hetkellä oppisopimuskoulutus on hyvin passiivinen vaihtoehto. Niiden työpaikkojen ja työtilaisuuksien esiinnostaminen ja aktiivinen tarjoaminen, jotka voivat tulla myös oppisopimuskoulutuksen piiriin, pitäisi nykyistä selvästi määrätietoisemmin koordinoida. Tämän

vuoksi toivomusaloitteeni lähtee siitä, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oppisopimuskoulutuksen tarjontajärjestelmän luomiseksi jokaisen työvoima- ja elinkeinokeskuksen yhteyteen.

Näiden toiminnan rakenteisiin liittyvien muutosten ja uudistusten lisäksi haluan vielä toistaa myös toivomusaloitteen muodossa usein jo aikaisemmin esille ottamani näkökulman: Jotta suurtyöttömyyteen löytyy ratkaisuja, ja kun monet monet kansainväliset ja kansallisetkin tutkimukset osoittavat kiistattomasti työelämän jäykät rakenteet työttömyytemme keskeiseksi syyksi, haluan tällä toivomusaloitteella rohkaista hallitusta ryhtymään ennakkoluulottomiin ja rohkeisiin toimenpiteisiin työelämän rakenteiden uudistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi kansainvälistyminen on merkittävä haaste. Haluan myös nostaa esille toivomusaloitteen, että paneuduttaisiin ihan uudella tasolla suomalaisen pienyritystoiminnan kansainvälistymiskynnyksen alentamiseen. Suomella on nimittäin yli 50 vientikeskusta eri puolilla maailmaa. Kansallinen vahva osaaminen telematiikassa tarjoaa erinomaisen lähtökohdan vientikeskusten nykyistä parempaan hyödyntämiseen. Esimerkkinä on Münchenin vientikeskuksen malli, jossa pk-yritykset, yliopistot, ammattikorkeakoulut sekä Ulkomaankauppaliitto yhteistyönä ovat luoneet multimediatuomiston. Tämän mallin mukaisesti voidaan kytkeä vientikeskuksemme ja näin luoda kansainvälinen, ihan uuden tasoinen oppimisympäristö. Toivonkin, että hallitus käynnistää vientikeskusten verkottamisen ja tähän yhteyteen multimediatuomistohankkeen, jota kautta luodaan uudenlainen kansainvälinen oppimisympäristö ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskeleville nuorillemme.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana otan esiin kansalliset kehittämishankkeet. Olen myös tästä asiasta aikaisemminkin puhunut, miten tärkeää on se, että luomme tulevaisuudenuskoa merkittäväillä, mittavilla kansallisilla kehittämishankkeilla. Tulevaisuuden menestys edellyttää maaltamme nykyistä merkittävämpää asemaa nimenomaan pienyritysten kehittämisessä, ja se edellyttää monipuolisuutta, kansainvälistymistä ja nimenomaan vientiosuuden voimakasta lisääntymistä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä.

On aika käynnistää laaja kansallinen hanke, joka keskittyy määrätietoisesti suomalaisen tuotannollisen pk-yritystoiminnan viennin vauhdittamiseen ja näin luo merkittävän uuden oppimisen foorumin suomalaisille nuorille. Tämän

vuoksi esitän toivomusaloitteessani, että hallitus käynnistää kansallisen Verkostojen Suomi-hankkeen.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan todeta, että tässä on todella monia hyviä toivomusaloitteita. Eduskunnan aloitteellisuuden lisäämiseksi toivon, että hallitus paneutuu tehtyihin toivomusaloitteisiin ja ottaa nämä vakavasti harkintaan oman toimintansa kehittämisessä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Täällä on ed. Rimmiltä pari aloitetta, ja kun hän ei ole paikalla ja ne koskevat Pirkanmaata, muutaman sanan haluaisin niistä todeta.

Ensinnäkin Parkanon pioneerivarikon monitoimirakennuksen rakentamista on ajettu kuin käärmettä pyssyyn varmasti kymmenen vuotta. Vaikka meillä on omasta vaalipiiristä nyt puolustusministeri, jonka luulisi edes vähän vetävän kotiin päin, kuitenkin niin tämä kuin eräät muutkin Pirkanmaan sotilastoiminnan rakennuskohteet on jäänyt toiselle sijalle. Parkanossa tätä rakentamista välttämättä tarvittaisiin, jos pioneerivarikon toiminta siellä jatkuu, niin kuin näyttää jatkuvan. Eli tämän asian hoitaminen olisi erittäin tärkeätä jatkossa.

Sitten on toinen ed. Eila Rimmin aloite, n:o 241: Maakunnallisen puuosaamiskeskuksen perustaminen Pirkanmaalle. Pirkanmaalle kyllä perustetaan kaikenlaista — en kehtaa sanoa nimiä, kun se menee tuonne Internetiin, että en joutu maakunnan vihaamaksi — mutta sanoisin näin, että puuosaamiskeskus, jota ed. Rimmi ajaa takaa, olisi erinomaisen tärkeä jo muun toiminnan lisäksi Pirkanmaalle, missä hyvin pitkälti puuhun liittyvä toiminta on esillä. On myös sellaista koulutusta. Jos saataisiin myös puuosaamiskeskus, jolle saataisiin mahdollisesti myös EU:n varoja, se varmasti parantaisi koko alueen toiminnallista merkitystä nimenomaan tässä asiassa.

Lopuksi vielä menen ed. Pehkosen aloitteen maataloudesta. Maatalous on surkeassa tilanteessa. Meidän pitäisi ja yhteiskunnan pitäisi nyt kiireesti ojentaa auttava apunsa muutenkin kuin henkisellä puolella näille ihmisille, jotka ovat menettämässä oman ammattinsa ja oman toimintansa maaseudun sydämessä.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! On kysymys tärkeistä toivomusaloitteista, jotka syystä taikka toisesta kylläkin ovat tämän hallituksen osalta tulleet vähän huonosti kohdelluiksi. Aikaisemmista hallituksista minulla ei ole kokemusta,

mutta uskon, että kun toivomusaloitekäytäntö on edelleen voimassa, tämä on ihan merkityksellinen ja tärkeä, ja sen vuoksi ajattelin, vaikka en lähde kaikkia toivomusaloitteitani tässä enää käymään läpi, muutamia asioita nostaa esille.

Täällä on varsin ansiokkaasti puhuttu monista sellaisista asioista, jotka ovat selkeitä ongelmia meidän yhteiskunnassamme ja joihin tulisi puuttua. Kun opposition penkiltä käsin pyrimme vaikuttamaan asioiden kulkuun, on tietenkin totta, että joudumme tekemään paljon toivomuksia ja esityksiä, ja toivomme, että hallituksen herrat ja rouvatkin ottaisivat nämä kuuleviin korviinsa ja sitä kautta helpottaisivat Suomen kansan tilaa.

Ennen kaikkea näistä toivomusaloitteista suuri osa ja merkittävä osa kohdistuu nimenomaan sillä tavalla, että näillä pyritään helpottamaan vähäväkisen kansan tilaa, niiden heikompiosaisten, joista tässäkin salissa kauniisti monesti puhutaan, mutta harmittavan harvoin kuitenkin heidän hyväkseen ollaan valmiita tekemään konkreettisia toimia.

Arvoisa puhemies! Tässä on yksi sellainen kysymys, jonka haluan nostaa ihan periaatteellisesti heti ensimmäiseksi esille. Olen tehnyt toivomusaloitteen siitä, että luonnonvaraisten marjojen ostajat, välittäjät ja edelleenmyyjät pitäisi vapauttaa arvonnäisäverosta. Silloin kun Suomea vietiin eurooppalaiseen unioniin, hyvin selkeästi sanottiin varsinkin tuolla pohjoisessa, kun marjastuksesta puhuttiin ja siitä, tuleeko Euroopan unionin vero eli arvonnäisävero myös luonnonmarjoihin, että näin ei missään tapauksessa tule käymään, vaan luonnonmarjat pysyvät arvonnäisäverokäytännön ulkopuolella.

Nyt kuitenkin luonnonvaraisten marjojen ostajat, välittäjät ja edelleenmyyjät joutuvat makamaan arvonnäisäveroa marjoista ja tämä on valitettavasti aikaansaanut tässä tilanteessa sellaisen käytännön, että marjojen hinta on laskenut paljon. Poimija, joka myy välittäjille marjat, ei voi tehdä poistoja arvonnäisäverosta, ja arvonnäisävero, minkä ostaja ja välittäjä joutuvat maksamaan, vaikuttaa sillä lailla, että marjojen hinta tipahtaa. Näin ollen marjasta saatava tuotto on jäänyt melko lailla heikoksi.

Kun me menimme Euroopan unioniin, sanottiin, että sisämarkkinat tulevat toimimaan hyvin. Näin ollen ei tiedettykään, että uhkaa voisi olla idästä. Päinvastoin kaikki mahdollisuudet piti olla länteen päin auki yhä suuremmassa määrin ja investointien piti tulla tähän maahan. Samalla tavalla annettiin ymmärtää myös, että marjat ja muut tällaiset hyödykkeet, mitä meillä on, tällai-

set luonnonvarat, lähtevät virtaamaan Keski-Euroopan sydämeen ja uudet markkinat niille löytyvät.

Nyt kuitenkin tosiasia on se, että esimerkiksi Lapissa joudutaan kovaan kilpailutilanteeseen Venäjältä tulevan halvan marjan vuoksi. Sen lisäksi myös toinen maa tietenkin vaikuttaa pohjoisessa ja muillakin aloilla kuin marjantuotannossa. Norja on toinen paikka, mistä tuodaan EU:n alueen ulkopuolelta Lappiin näitä hyödykkeitä tai luonnonvaroja, ja sitä kautta marjojen hinta on päässyt laskemaan alas eikä ole kilpailukyinen. On selvää, että tämä on muodostunut suureksi ongelmaksi.

Arvoisa puhemies! Nyt jos hallitus haluaisi ja sillä olisi hyvää tahtoa tässä, voitaisiin lähteä siihen, että ne alkuperäiset lupaukset pidettäisiin ja luonnonvaraisten marjojen ostajat, välittäjät ja edelleenmyyjät vapautettaisiin arvonnäisäverosta. Näin ollen kun syksy koittaa, yhä useampi voisi kirmaista marjametsään ja poimia sieltä marjoja verottomasti ja sitä kautta saada hyvän tuoton ja särpimen lisää myös siihen jo ennestään tiukalla olevaan talouteen.

On aivan kohtuutonta, että tällä hetkellä kymmeniä miljoonia kiloja luonnonmarjoja jää metsään mätänemään. Me elämme tällaista työttömyysaika, ja siellä meillä marjat makaa. Kun ollaan näin taloudellisesti tiukalla, kuin me pohjoisessa olemme, kyllä marjatkin täytyy silloin ottaa maasta. (Ed. Aittoniemi: Näin on marjat!) — Näin on marjat, niin kuin ed. Aittoniemi tuolta myös todistaa.

Kysymys voi tuntua pieneltä ja lillukanvarsilta, mutta kuitenkin kun puhutaan marjastuksesta, siinä liikkuu kymmenet miljoonat markat ja se on erittäin merkityksellinen ja tärkeä sivutulo-lähde pohjoisella alueella asuville ihmisille, niin työttömille, eläkeläisille kuin myös ihan jokaiselle laidasta laitaan. Sen vuoksi tällainen merkittävä asia pitäisi tehdä myös tätä kautta kannattavaksi, että turhia rasituksia ei luonnonmarjoille arvonnäisäveron muodossa laitettaisi. Toisaalta vielä periaatteen miehenä haluan myös peräänkuuluttaa sitä, että aikanaan ennen EU-jäsenyyttä meille vakuutettiin, että missään tapauksessa tällaisista arvonnäisäkohtelua ei tämän asian yhteyteen tule. Olisi varmasti paikallaan pitää kiinni näistä lupauksista.

Toinen keskeinen asia, kun puhutaan pohjoisesta ja itäisestä Suomessa, on pitkät etäisyydet ja se, että joukkoliikenne on siellä harventunut. Joukkoliikenteellä, julkisilla kulkuneuvoilla, on hyvin vaikea kulkea töissä tai ylipäätään kulkea

kaupoilla ja niitten palvelujen parissa, mitä peruspalveluja vielä kunnissa jäljellä on.

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, olen esittänyt, että voitaisiin siirtyä polttoaineiden tasahintajärjestelmään. Nythän näyttää olevan niin, että mitä pohjoisemmaksi mennään ja mitä kauemmaksi mennään suurista maalikylistä, suurista kaupungeista, sitä kalliimpaa bensiini on. Noilla alueilla kun ei joukkoliikenne toimi, kulut meille ihmisille tulevat kohtuuttoman korkeiksi. Tämä olisi pieni sievä kädenojennus hallitukselta ja osoitus siitä, että se haluaa myös muistaa pohjoisen ja Itä-Suomen vähäväkistä kansaa ja tätä kautta parantaa heidän olosuhteitaan ja sitä, että heillä myös on kohtuullisilla kustannuksilla mahdollisuus käyttää kunnallisia ja muita peruspalveluja.

Oikeastaan tähän samaan, rouva puhemies, liittyen olen tehnyt toivomusaloitteen myös siitä, että ajoneuvoverolipusta, mitä suuri osa suomalaisista "rakastaa", voitaisiin luopua. Onhan monia esimerkkejä, että se ei ole oikein kirjaan-tunutkaan tänä vuonna ja muutamilta vilpittömiltä kansalaisilta ovat jo kilvet lähteneet autosta huolimatta siitä, etteivät ole toimineet nuor-suomalaisien ja joidenkin muiden tapaan liput polttaen vaan aivan toisella tavalla maksaen tämän maksun. Mietin, eikö nyt löytyisi jokin muu keino kuin tällaisella maksulla "muistaa". Jollakin tavalla tuntuu siltä, että hallitus on "muistanut" vähäväkistä kansaa vain maksuilla. Tällainen yhden maksun lopettaminen ei varmasti ole iso toivomus, koska on muistettava myös, että tiettyjä maksuja ja veroja keventämällä voidaan saada dynaaminen ja myönteinen vaikutus ja se toista kautta myös valtion kirstuun tulee takaisin.

Arvoisa puhemies! Kun tiedän, että rouva puhemies tarkasti seuraa kelloa, ja olen jo hyvässä väliajassa yhdeksän minuuttia juuri ylittäneenä, otan vielä yhden asian, vaikka monta asiaa, merkityksellistä ja tärkeää, täällä olisi, jotta pysyn suunnilleen näissä suositusajoissa — en tiedä, mikä on ennätysaika, mutta suositusajassa.

Asia on Sodankylän jääkäriprikaatin rakennushankkeiden toteuttamisesta tehty toivomusaloite, joka on enemmän kuin ajankohtainen tänä aikana, kun hallitus on investoimassa miljarditolkulla rahaa helikopterihankintoihin. Tein tästä myös talousarvioaloitteen, mutta se tuli bumerangina takaisin johtuen siitä, että minulle kerrottiin, että nyt rakennushankkeiden toteuttamiseen ei ole rahaa. Puolustusbudjetissa on auki ainoastaan se kohta, millä voidaan hank-

kia helikoptereita ja niihin liittyviä tarvikkeita. Näin ollen toivoisin, että myös huolehdittaisiin siitä, että pohjoisen Suomen maanpuolustus ja pohjoisen Suomen valmius pysyisi hyvänä.

Arvoisa puhemies! Sen te varmasti tiedätte niin kuin koko tämä salillinen, että maanpuolustustahto pohjoisessa on korkealla, mutta me tarvitsemme myös kipeästi niitä investointeja, jotka ovat merkityksellisiä, jotka ovat välttämättömiä, jotta korkeaa maanpuolustustahtoa voidaan tulevaisuudessakin oikealla ja hyvällä tavalla pitää yllä ja järjestää koulutusta ja muuta asianmukaisissa tiloissa.

Arvoisa puhemies! Tämä toivomusaloite ei lie ne kohtuuton, kun otetaan huomioon, millä tavalla kovasti hallituksen koura on kouraissut Oulun varuskuntaa, Vaasan varuskuntaa ja myös Sodankylän jääkäriprikaatia. Sen vuoksi muutaman miljoonan markan investoinnit sinne olisivat varmasti paikallaan ja senkin vuoksi, että mikäli näitä investointeja ei tehdä, tilat pääsevät rappeutumaan, korjaustilat, kasarmitilat, sillä tavalla, että muutaman vuoden päästä kustannukset ovat moninkertaiset. Tämä vinkkinä hallitukselle.

Uskon ja toivon, että nyt voidaan tässä asiassa nähdä metsä puilta ja tehdä tällainen tulevaisuuden investointi ja sitä kautta osoittaa myös

pohjoiselle Suomelle, että sen maanpuolustuksesta halutaan huolehtia myös sitä kautta, että ne tarpeelliset investoinnit, jotka siellä ovat jo odottaneet vuosia, tulevat hoidetuiksi.

Arvoisa puhemies! Nämä muutamat toivomusaloitteet halusin nostaa sen vuoksi esille, että näen, että nämä toivomusaloitteet ovat sellaisia, joiden toteuttamisen kautta voidaan merkittäväällä tavalla auttaa pohjoisen Suomen ihmisiä ja sitä kautta koko Suomen kansaa, sen henkistä ja aineellista hyvinvointia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus toivomusaloitteiden valiokuntaan lähettämistä hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

